

Strategia Rozwoju Gminy Somonino na lata 2020-2029

Opracowanie wykonane przez:
AMT Partner Sp. z o. o.
Ul. Jaškowa Dolina 16 lok. 3
80-252 Gdańsk

Spis treści

Wstęp	3
I Raport stanu aktualnego. Analiza i diagnoza strategiczna	4
I.1. Przestrzeń i środowisko	4
I.1.1. Położenie administracyjne i geograficzne	4
I.1.2. Położenie komunikacyjne	5
I.1.3. Walory przyrodnicze	6
I.1.4. Walory kulturowe	8
I.2. Społeczeństwo	22
I.2.1. Demografia	22
I.2.2. Wiek i struktura wykształcenia mieszkańców	24
I.2.3. Gospodarstwa domowe oraz źródła ich utrzymania	26
I.2.4. Mieszkalnictwo	26
I.2.5. Struktura zatrudnienia, rynek pracy i bezrobocie	27
I.3. Gospodarka	28
I.3.1. Rolnictwo	28
I.3.2. Przedsiębiorczość	29
I.4. Infrastruktura techniczna	30
I.4.1. Infrastruktura transportowa i komunikacyjna	30
I.4.2. Gospodarka wodno-ściekowa	31
I.4.3. Gospodarka odpadami	32
I.4.4. Infrastruktura elektroenergetyczna i gazowa	32
I.4.5. Infrastruktura telekomunikacyjna	33
I.5. Infrastruktura społeczna	33
I.5.1. Infrastruktura edukacyjna	33
I.5.2. Infrastruktura sportowa	33
I.5.3. Infrastruktura kultury	34
I.5.4. Infrastruktura ochrony zdrowia i opieki społecznej	37
I.5.5. Infrastruktura bezpieczeństwa publicznego	38
I.6. Jakość rządzenia	39
I.6.1. Analiza zdolności inwestycyjnej	39
I.6.2. Jakość kapitału społecznego	41
I.7. Podsumowanie analizy i diagnozy	42
I.7.1. Analiza SWOT	42
I.7.2. Analiza SWOT/TOWS	44

I.7.3. Analiza potencjału jakości życia	54
II Rozwój strategiczny w latach 2020-2029	64
II.1. Wizja rozwoju	64
II.2. Misja oraz cele Strategii.....	65
II.2.1. Misja rozwoju	65
II.2.2. Cele strategiczne i operacyjne	65
II.2.3. Zadania w ramach poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych	67
II.3. System wdrażania i finansowania Strategii.....	68
II.3.1. Kluczowe instytucje i podmioty zaangażowane w proces wdrażania Strategii	69
II.3.2. Główne źródła finansowania Strategii	70
Spis tabel	71
Spis map	71
Spis wykresów	71

Wstęp

Niniejsza Strategia jest dokumentem określającym podstawowe kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Somonino w perspektywie kolejnych 10 lat. Jest to dokument będący wynikiem procesu strategicznego opartego z jednej strony na pogłębionej diagnozie i analizie dostępnych danych statystycznych, a z drugiej na określeniu rozwoju strategicznego sformułowanego na podstawie wniosków z przeprowadzonych analiz oraz konsultacji społecznych. Dokument został opracowany dwuetapowo.

W pierwszym etapie przygotowano raport o stanie gminy, tj. charakterystykę i diagnozę aktualnego stanu społeczno-gospodarczego, zawierającą podstawowe informacje o gminie. Raport stanowiący integralną część Strategii, został opracowany na podstawie danych w przeważającej większości na dzień 31.12.2017 r. (w miarę dostępu do baz danych wykorzystano również statystyki z 2018 i 2019 r.) według wcześniej przygotowanego schematu, przy udziale Kierownika Referatu Rozwoju i Promocji Urzędu Gminy Somonino.

W drugim etapie dokonano analizy stopnia rozwoju opartej przede wszystkim na wynikach badania ankietowego i spotkań konsultacyjnych. W badaniu ankietowym mieszkańcy gminy oceniali stan infrastruktury, usługi społeczne i inne elementy życia gminnego, a także przedstawiali swoje potrzeby i oczekiwania związane z przyszłością gminy. Natomiast spotkania konsultacyjne miały charakter informacyjno-warsztatowy. Pierwsze z nich zorganizowane w maju 2019 r. miało na celu przedstawienie koncepcji opracowania Strategii. Drugi cykl spotkań zorganizowany w lipcu 2019 r. miał formę spotkań warsztatowo-konsultacyjnych, na których omawiane były wnioski z przeprowadzonej diagnozy oraz opracowane główne założenia dokumentu do części strategicznej. Trzecie spotkanie odbyło się we wrześniu 2019 r. i stanowiło prezentację wyników prac. Na tym etapie każda z grup interesariuszy mogła wprowadzić dodatkowe sugestie do dokumentu.

W ten sposób przeanalizowano wewnętrzny stopień rozwoju gminy Somonino. Dodatkowo wnioski zostały podsumowane w formie analizy silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń (SWOT/TOWS). Finalnym efektem przeprowadzonych analiz jest część prognostyczna, w której skupiono się na opracowaniu wizji, misji, celów strategicznych i operacyjnych, a także systemu wdrażania i monitorowania rezultatów działań. W tej części uwzględniono również plan działań inwestycyjnych na kolejne lata. Są to zarówno przedsięwzięcia, które są w planach władz gminnych, a więc uwzględnione w budżecie gminnym, jak i inwestycje proponowane przez mieszkańców na etapie konsultacji społecznych, które zostaną przekazane do realizacji w miarę dostępności środków finansowych lub możliwości pozyskania finansowania zewnętrznego.

Strategia Rozwoju Gminy jest dokumentem żywym, który powinien być w miarę możliwości aktualizowany i dostosowywany do bieżącej sytuacji społeczno-gospodarczej. W dokumencie zaprezentowano sposób monitorowania i wdrażania, który pozwoli na prowadzenie skutecznej polityki rozwoju w Gminie Somonino.

I Raport stanu aktualnego. Analiza i diagnoza strategiczna

I.1. Przestrzeń i środowisko

I.1.1. Położenie administracyjne i geograficzne

Gmina Somonino to gmina wiejska położona w powiecie kartuskim, województwie pomorskim. Gmina zajmuje powierzchnię 112,1 km² (11 211 ha) i sąsiaduje z trzema gminami powiatu kartuskiego: Żukowo, Kartuzy i Stężyca oraz z gminami powiatu kościerskiego: Kościerzyna (gmina wiejska) i Nowa Karczma, a także powiatu gdańskiego: Przywidz. Siedzibą gminy jest miejscowość Somonino, która stanowi podstawowy ośrodek obsługi gminy o charakterze administracyjnym, koncentruje usługi podstawowe oraz usługi o charakterze ponadgminnym. Położenie administracyjne gminy Somonino prezentuje poniższa mapa.

Mapa 1. Położenie administracyjne gminy Somonino

Źródło: opracowanie własne

Obszar gminy Somonino dzieli się na 16 sołectw (16 miejscowości): Borch, Egiertowo, Goręczyno, Hopowo, Kamela, Kaplica, Ostrzyce, Piotrowo, Połączyno, Ramleje, Rąty, Rybaki, Sławki, Somonino, Starkowa Huta, Wyczechowo.

Pod względem geograficznym gmina Somonino położona jest na obszarze Pojezierza Kaszubskiego nad rzeką Radunią u stóp wzniesień Wzgórz Szymbarskich. Obszar charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu. Najwyższy punkt terenu gminy (w okolicach wsi Kaplica) ma wysokość 296,2 m n.p.m., najniższe położone tereny (w dolinie rzeki Raduni) osiągają wysokość nieco powyżej 157

m n.p.m. Liczne obniżenia terenu, często wypełnione jeziorami i oczkami wodnymi stanowią urozmaicenie krajobrazu, determinując jednocześnie rozwój przestrzenny gminy.

Według fizycznogeograficznej regionalizacji Polski gmina położona jest w centralnej części mezoregionu Pojezierze Kaszubskie i obejmuje swym zasięgiem fragmenty czterech submezoregionów:

1. Centralne Wysoczyzny i Wzgórza Nadjeziorne, w tym mikroregiony:
 - Wysoczyzna Jastrzębia,
 - Wysoczyzna Koszowatkowska,
 - Wzniesienie Kolońskiej Huty,
 - Rynna Ostrzycko – Goręczyńska,
 - Rynna Wieżycka,
 - Rynna Rątowska.
2. Wysoczyzna Śukowsko – Przywidzka.
3. Pojezierze Sianowsko – Dzierżąskie.
4. Pojezierze Grabowsko – Polaszkowskie.

I.1.2. Położenie komunikacyjne

Gmina Somonino położona jest w pobliżu aglomeracji trójmiejskiej, w odległości ok. 40 km od Gdańska, ok. 50 km od Gdyni i ok. 45 km od Sopotu. Odległość od stolicy powiatu – Kartuz wynosi ok. 11 km.

O dogodnym położeniu gminy stanowi przebiegająca przez jej obszar droga krajowa nr 20 oraz droga wojewódzka nr 224. Przez obszar gminy przebiega linia kolejowa nr 201 Gdynia-Kościerzyna. W miejscowości Somonino znajduje się przystanek kolejowy. PKP Polskie Linie Kolejowe planują przeprowadzenie robót budowlanych na liniach kolejowych nr 201 odc. Kościerzyna – Somonino oraz nr 214 Somonino – Kartuzy. Planowane jest również przygotowanie linii nr 229 na odcinku Stara Piła – Glinicz (jedna z linii obejmujących tzw. bajpas kokoszkowski) jako trasy objazdowej na czas modernizacji linii 201.

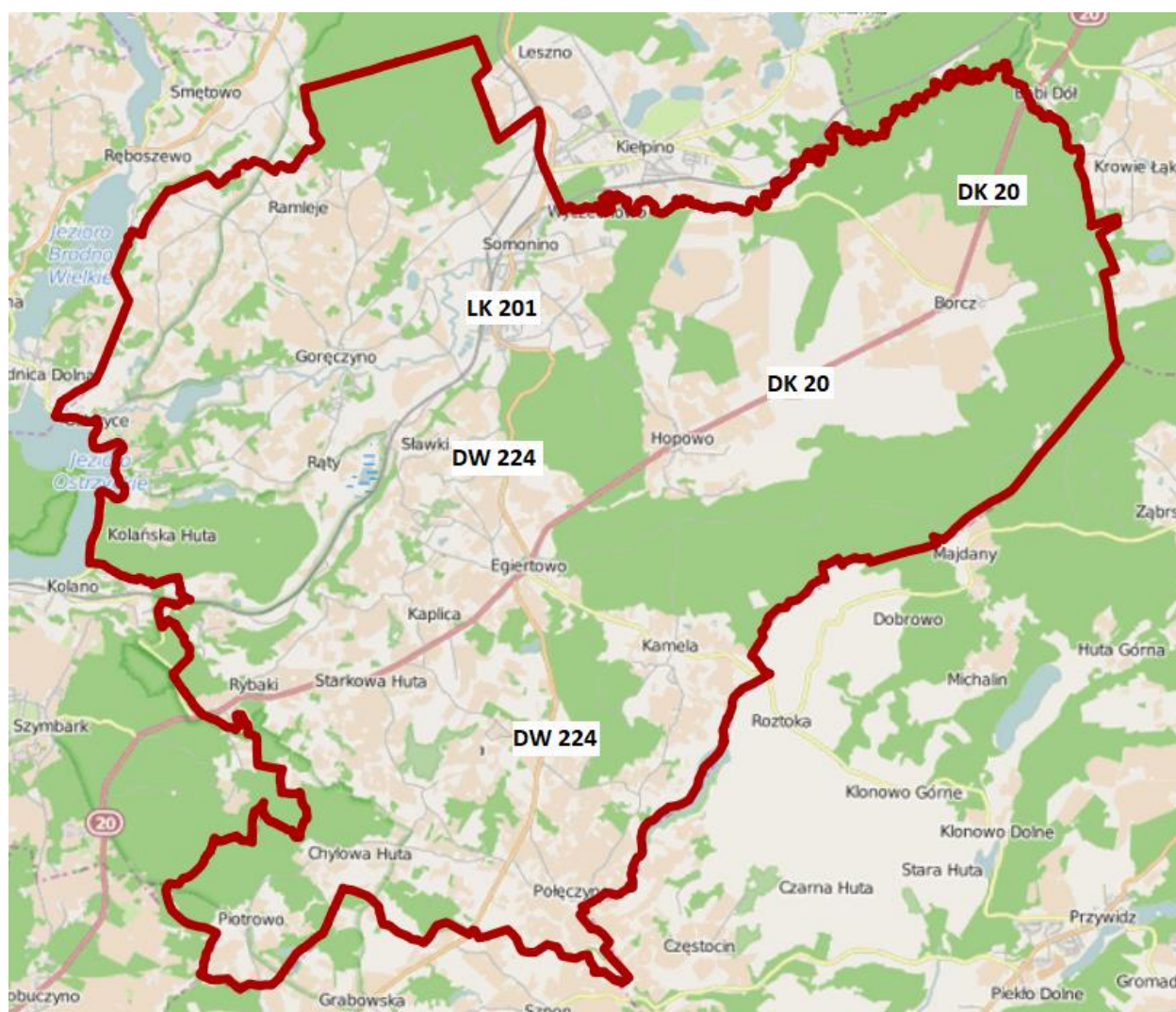
Sieć dróg powiatowych tworzą następujące drogi:

- 10252 – Ostrzyce – Goręczyno – Somonino,
- 10254 – Kiełpino – Wyczechowo – Pstra Suka,
- 10315 – Egiertowo – Przywidz.

Pozostałe drogi to drogi gminne. Spośród wymienionych dróg krajowa, wojewódzka i powiatowe mają nawierzchnię asfaltową, choć nie zawsze w dobrym stanie. Drogi gminne są gruntowe lub utwardzone tłuczniem. Ogólnie stan dróg w gminie należy uznać za niezadowalający. Przebieg głównych szlaków komunikacyjnych na terenie gminy Somonino prezentuje mapa.

Mapa 2. Przebieg głównych szlaków komunikacyjnych na terenie gminy Somonino

Źródło: opracowanie własne

I.1.3. Walory przyrodnicze

Znaczna część gminy (poza jej południową częścią należącą do systemu rzeki Wierzycy) położona jest w zlewni rzeki Raduni. Rzeka Radunia, wypływająca z mokradeł na obszarze gminy Stężyca, przepływa w swym górnym biegu przez szereg dużych jezior znajdujących się w Rynnie Raduńsko-Ostrzyckiej. Przez gminę Somonino Radunia płynie na odcinku od wypływu z Jeziora Ostrzyckiego, przez Jezioro Trzebno i dalej w kierunku północno-wschodnim.

Południową część gminy odwadnia górny odcinek Wietcisy (lewoboczny dopływ Wierzycy).

Poza przygranicznym Jeziorem Ostrzyckim, leżącym poza obszarem gminy, znajdują się tu cztery większe jeziora: Trzebno (31,9 ha) i Rąty (20,0 ha) należące do systemu Raduni oraz Połęczyńskie (38,4 ha). Na terenie gminy znajdują się także jeziora mniej znane. Leżące kilometr na północny wschód od Goręczyna Jezioro Flisykowskie, zwane też Goręczyńskim. Natomiast typowym jeziorem wytopiskowym jest niewielkie (4,7 ha) Jezioro Piotrowskie, z którego bierze początek Wierzyca. Jest to jedno z najwyżżej położonych jezior na Pomorzu.

Powierzchnia lasów i gruntów leśnych wynosi 4 324,71 ha, w tym 620,46 ha stanowią lasy prywatne (dane GUS wg stanu na 2017 r.). Większe kompleksy lasów znajdują się w rejonie wsi: Somonino, Hopowo, Kamela, Borcz, Rąty i w północnej części Egiertowa. Lesistość gminy wynosi 37,5%.

Obszary prawnie chronione zajmują powierzchnię 4 659 ha, co stanowi ok. 39% powierzchni gminy. Na terenie gminy znajdują się:

- rezerwat przyrody „Jar Rzeki Raduni” (część południowa),
- 19 pomników przyrody,
- Kaszubski Park Krajobrazowy wraz z otuliną,
- Kartuski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Raduni,
- Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy Rynna Brodnicko – Kartuska,
- Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy Rynna Dąbrowsko – Ostrzycka,
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk PLH220010 Hopowo,
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk PLH220011 Jar Rzeki Raduni (część południowa),
- Specjalny Obszar Ochrony PLH220095 Uroczysko Pojezierza Kaszubskiego (część wschodnia).

Pomniki przyrody na terenie gminy:

- Głaz narzutowy „Kamień królewski” – uznany za pomnik przyrody Orzeczeniem Nr 9 Wojewódzkiej Rady Narodowej z dnia 17.08.1954 roku. Jest to głaz z gnejsu biotytowego, nazwany Kamieniem Królewskim od króla Prus, Fryderyka Wilhelma IV (1795-1861), na pamiątkę jego odwiedzin w tym miejscu w 1851 roku. Głaz usytuowany jest na Jastrzębiej Górze w Ostrzyczach.
- Dąb – uznany za pomnik przyrody Orzeczeniem Nr 334 Wojewody Gdańskiego z dnia 01.12.1975 roku. Drzewo stanowi wojskowy punkt topograficzny. Rośnie w sąsiedztwie budynku Szkoły Podstawowej w Egiertowie w odległości 20 m w kierunku północno-wschodnim od szkoły.
- Sosna pospolita – uznana za pomnik przyrody Orzeczeniem Nr 170 Wojewódzkiej Rady Narodowej z dnia 21.10.1966 roku. Zlokalizowany w lesie przy szosie Żukowo-Borcz, Leśnictwo Babi Dół.
- Świerk pospolity – uznany za pomnik przyrody Rozporządzeniem Wojewody Gdańskiego Nr 6/96 z dnia 06.12.1996 roku. Zlokalizowany w Borczu, Oddział Leśny 222K, Leśnictwo Sarni Dwór, Nadleśnictwo Kolbudy.
- Lipy drobnolistne – uznane za pomnik przyrody Zarządzeniem Wojewody Gdańskiego Nr 11/89 z dnia 29.03.1989 roku. Zlokalizowane na dawnym cmentarzu poewangelickim w centrum wsi Hopowo.
- Kasztanowiec biały – uznany za pomnik przyrody Zarządzeniem Wojewody Gdańskiego Nr 11/89 z dnia 29.03.1989 roku. Zlokalizowany przy Kościele p.w. Trójcy Świętej i Wszystkich Świętych w Goręczynie.
- Żywotniki zachodnie – uznane za pomnik przyrody Zarządzeniem Wojewody Gdańskiego Nr 11/89 z dnia 23.03.1989 roku. Zlokalizowane na dawnym cmentarzu poewangelickim, około 1 km na północny - zachód od wsi Kamela.
- Lipa drobnolistna – uznana za pomnik przyrody Zarządzeniem Wojewody Gdańskiego Nr 11/89 z dnia 29.03.1989 roku. Zlokalizowana w Piotrowie.

Gmina Somonino jest obszarem atrakcyjnym przyrodniczo o czym świadczy występowanie:

- jezior: Ostrzyckie, Połączyńskie, Rąty i Trzebno,
- rzeki Radunia – płynie przez obszar gminy, stanowiąc dodatkowy walor urozmaiconego pod względem ukształtowania terenu krajobrazu,
- znacznych terenów leśnych ok. 36% ogólnej powierzchni gminy,
- nie zdegradowanego środowiska przyrodniczego,
- urozmaiconej rzeźby terenu ze wzgórzami dochodzącymi do 260 m n.p.m.

Obszar gminy jest w większości falisty i falisto pagórkowaty z licznymi zagłębieniami, charakteryzujący się licznymi drogami, ciągami i punktami widokowymi (Jastrzębia Góra, Trzebińska Góra), sprzyjającymi turystyce pieszej i rowerowej oraz uprawianiu sportów zimowych z powodu długo utrzymującej się pokrywie śnieżnej i różnic terenu sięgających 15-30 m.

Przez teren gminy przebiegają następujące szlaki turystyczne:

- Kajakowy rzeki Raduni,
- Trasa rowerowa "Kamienne kręgi",
- Trasa rowerowa "Szlak hutniczy",
- Szlak konny Pętla Kolańska "W siodle po Wzgórzach Szymbarskich i Ostrzyckich",
- Trasy "Nordic Walking",
- Trasy narciarstwa biegowego po Lesie Hopowskim,
- Trasy narciarstwa biegowego „Z pùrgama w kaszëbsczé nòrcëczy/ Z nartami w kaszubskie zakątki”

oraz piesze:

- Szlak Kaszubski,
- Szlak Wzgórz Szymbarskich

zimą korzystne do uprawiania narciarstwa biegowego.

Istniejące naturalne walory przyrodniczo-krajobrazowe gminy nie są jeszcze w pełni wykorzystane, aby przyczyniały się do rozwoju gospodarczego i podnosiły jakość życia mieszkańców.

I.1.4. Walory kulturowe

Jednym z najistotniejszych walorów kulturowych gminy Somonino jest wciąż żywy język kaszubski. Somonino jest gminą dwujęzyczną – według danych pochodzących ze spisu powszechnego przeprowadzonego w 2002 roku, 30,8% ludności gminy posługuje się językiem kaszubskim.

Materiałne dziedzictwo kulturowe gminy Somonino stanowią obiekty architektoniczne, zespoły o wartościach kulturowych, elementy przyrodnicze, mała architektura itp. Obiekty architektoniczne i zespoły przestrzenne o wartościach kulturowych w gminie Somonino z uwzględnieniem ich lokalizacji zostały przedstawione w tabeli.

Tabela 1. Zestawienie obiektów architektonicznych i zespołów przestrzennych o wartościach kulturowych w gminie Somonino

L.p.	Miejscowość	Charakterystyka miejscowości	Walory kulturowe
1.	Borc	Wieś folwarczna, posiadająca zachowane elementy historycznego i tradycyjnego rozplanowania.	I. Obiekty architektoniczne i zespoły przestrzenne wpisane do rejestru zabytków nieruchomych: - zespół dworsko - parkowy, nr rej. 1047 wpisany do rejestru dnia 20. 07. 1988 r. (dwór 1911 r., park podworski XIX/XX w., spichlerz podworski XIX/XX w., budynek inwentarski z pocz. XX w.) II. Obiekty architektoniczne i zespoły przestrzenne postulowane przez PWKZ w Gdańsku do wpisania do rejestru zabytków nieruchomych: - młyn wodny III. Obiekty (poza I i II) a) posiadające wartości kulturowe – przykłady tradycyjnego budownictwa murowanego z XIX w., z przełomu XIX/XX w. i z poł. XX w. (dawna szkoła, gorzelnia na terenie zespołu podworskiego, fragmenty zabudowań podworskich, budynki dawnej wsi folwarcznej, domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze) b) posiadające zachowane elementy kulturowe (domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze) IV. Zespoły o zachowanych wartościach kulturowych – poza I i II (zagrody zawierające elementy tradycyjnego rozplanowania z poł. XIX w., przełomu XIX/XX w. i poł. XX w.) V. Historyczny układ przestrzenny (zespół ruralistyczny, sieć dróg, fragmenty zieleni wysokiej) VI. Elementy przyrodnicze do zachowania z uwagi na ich wartość kompozycyjną i środowiskowo-kulturową: a. fragmenty zieleni wysokiej, zadrzewienia wzdłuż dróg historycznych i alei b. pozostałości cmentarza c. park podworski VII. Mała architektura, rzeźba-zabytkowe przykłady form regionalnych (krzyże przydrożne). VIII Obiekty i strefy ochrony archeologicznej (pozycja wg wykazu stref): a) 13 - grodzisko – wczesne średniowiecze (Dec. Nr 261/Archeol. z dnia 22.12.1975 r.) b) 14 - cmentarzysko kurhanowe – okres wpływów rzymskich (Dec. Nr 048/Archeol. z dnia 28.05.1969 r.) c) 15 - osada otwarta – obiekt wielokulturowy d) 16 - punkt osadnictwa – wczesna epoka żelaza e) 17 - cmentarzysko płaskie – wczesna epoka żelaza f) 36 – osada otwarta – XVI – XIX w. g) 37 – osada otwarta – okres nowożytny h) 38 - osada otwarta – okres nowożytny i) 39 – osada otwarta – XV – XVI w. j) 104 – punkt osadnictwa – młodsza epoka kamienna i wczesna epoka żelaza k) 105 – ślady osadnictwa – chronologia nieokreślona l) 120 – cmentarzysko kurhanowe – obiekt wielokulturowy
2.	Egiertowo	Wieś pohutnicza, wielodrożna posiadająca zachowane elementy historycznego i tradycyjnego rozplanowania.	I. Obiekty: a) posiadające wartości kulturowe – przykłady tradycyjnego budownictwa murowanego XIX w., z przełomu XIX/XX w. i z poł. XX w. (dawna szkoła, domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze) b) posiadające zachowane elementy kulturowe (domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze)

			II. Zespoły o zachowanych wartościach kulturowych (zagrody zawierające elementy tradycyjnego rozplanowania z poł. XIX w., przełomu XIX/XX w. i poł. XX w.) III. Historyczny układ przestrzenny (zespół ruralistyczny, sieć dróg, fragmenty zieleni wysokiej) IV. Elementy przyrodnicze do zachowania z uwagi na ich wartość kompozycyjną i środowiskowo-kulturową: - aleja do Kameli - cmentarz poewangelicki z k. XIX w. V. Mała architektura, rzeźba-zabytkowe przykłady form regionalnych (krzyże przydrożne) VI. Obiekty i strefy ochrony archeologicznej (pozycja wg wykazu stref): a) 19 - cmentarzysko płaskie – wczesna epoka żelaza b) 20 - punkt osadnictwa (osada) – chronologia nieokreślona c) 21 - huta szkła – XVII wiek (?) d) 106 – ślady osadnictwa – wczesna epoka żelaza e) 107 – ślady osadnictwa – wczesne średniowiecze f) 108 – ślady osadnictwa – okres wpływów rzymskich (?) g) 109 - ślady osadnictwa – wczesne średniowiecze h) 110 - ślady osadnictwa – okres wpływów rzymskich (?)
3.	Goręczyno	Wieś wielodrożna, posiadająca zachowane elementy historycznego i tradycyjnego rozplanowania.	I. Obiekty architektoniczne i zespoły przestrzenne wpisane do rejestru zabytków nieruchomych: - zespół kościoła parafialnego p.w. Św. Trójcy i Wszystkich Świętych , nr rej. 352 wpisany do rejestru dnia 20. 02. 1971 r. (kościół z 1639 r., cmentarz przy kościele z VII w., mur kościelny z bramą wjazdową z ok. 1910 r., plebania XIX/XX w.) II. Obiekty architektoniczne i zespoły przestrzenne postulowane przez PWKZ w Gdańsku do wpisania do rejestru zabytków nieruchomych: - zespół ruralistyczny wsi z XIII w. (rozplanowanie i struktura) - dom nr 56, dawny zajazd XIX/XX w. (w budynku na suficie malowidło z widokiem Goręczyna z kościołem przed przebudową – stan 1882 r.) - cmentarz parafialny III. Obiekty (poza I i II) a) posiadające wartości kulturowe – przykłady tradycyjnego budownictwa murowanego z XIX w., z przełomu XIX/XX w. i z poł. XX w. (dawna szkoła, dawna gospoda, domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze) b) posiadające zachowane elementy kulturowe (domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze) IV. Zespoły o zachowanych wartościach kulturowych – poza I i II (zagrody zawierające elementy tradycyjnego rozplanowania z poł. XIX w., przełomu XIX/XX w. i poł. XX w.) V. Historyczny układ przestrzenny (zespół ruralistyczny, sieć dróg, fragmenty zieleni wysokiej) VI. Elementy przyrodnicze do zachowania z uwagi na ich wartość kompozycyjną i środowiskowo-kulturową: a. fragmenty zieleni wysokiej i zadrzewienia wzdłuż dróg historycznych b. cmentarze – przykościelny z VII w. - parafialny z k. XIX w. lub pocz. XX w. VII. Mała architektura, rzeźba-zabytkowe przykłady form regionalnych (kapliczka, krzyże przydrożne). VIII Obiekty i strefy ochrony archeologicznej: a) 2 - cmentarzysko płaskie – wczesna epoka żelaza b) 83 – punkt osadnictwa – obiekt wielokulturowy

			c) 94 – grodzisko (?) – wczesne średniowiecze (?) d) 95 - punkt osadnictwa – obiekt wielokulturowy e) 96 - punkt osadnictwa – obiekt wielokulturowy f) 97 – osada otwarta (?) – obiekt wielokulturowy g) 98 – punkt osadnictwa – wczesne średniowiecze h) 99 - osada otwarta (?) – obiekt wielokulturowy i) 100 - osada otwarta – obiekt wielokulturowy j) 101 – punkt osadnictwa – wczesne i późne średniowiecze k) 102 - osada otwarta – obiekt wielokulturowy l) 103 – osada otwarta – późne średniowiecze i okres nowożytny
4.	Hopowo	Wieś pohutnicza o układzie wielodrożnym, posiadająca zachowane elementy historycznego i tradycyjnego rozplanowania.	I. Obiekty architektoniczne i zespoły przestrzenne wpisane do rejestru zabytków nieruchomości: - dom nr 27 (obecnie nr 28) z 1829 r., nr rej. 1116 wpisany do rejestru dnia 01. 03. 1995 r. - kuźnia przy domu nr 27 (obecnie 28) z 1927 r., nr rej. 1116 wpisany do rejestru dnia 01. 03. 1995 r. II. Obiekty architektoniczne i zespoły przestrzenne postulowane przez PWKZ w Gdańsku do wpisania do rejestru zabytków nieruchomości: - zespół ruralistyczny wsi z 1600 r. (rozplanowanie i struktura) - kościół parafialny p. w. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny 1911 – 1913 r. III. Obiekty (poza I i II) a) posiadające wartości kulturowe – przykłady tradycyjnego budownictwa murowanego z XIX w., z przełomu XIX/XX w. i poł. XX w. (dawna szkoła z pocz. XX w., dawna plebania z poł. XIX w., leśnictwo Sarni Dwór, domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze) b) posiadające zachowane elementy kulturowe (domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze) IV. Zespoły o zachowanych wartościach kulturowych – poza I i II (zespół zabudowań dawnej szkoły, zespół leśnictwa Sarni Dwór, zagrody zawierające elementy tradycyjnego rozplanowania z poł. XIX w., przełomu XIX/XX w. i poł. XX w.) V. Historyczny układ przestrzenny (zespół ruralistyczny, sieć dróg, fragmenty zieleni wysokiej) VI. Elementy przyrodnicze do zachowania z uwagi na ich wartość kompozycyjną i środowiskowo-kulturową: a. fragmenty zieleni wysokiej b. pozostałości cmentarza ewangelickiego z pocz. 1900 r., cmentarz parafialny z 1968 r. c. aleja przy leśniczówce Sarni Dwór VII. Mała architektura, rzeźba-zabytkowe przykłady form regionalnych, (kapliczka, krzyże przydrożne). VIII Obiekty i strefy ochrony archeologicznej: a) 10 - punkt osadnictwa – późne średniowiecze b) 114 – ślady osadnictwa – obiekt wielokulturowy c) 115 - punkt osadnictwa – obiekt wielokulturowy d) 116 – osada otwarta – obiekt wielokulturowy
5.	Kamela	Wieś pohutnicza o układzie ulicowym posiadająca zachowane elementy historycznego i tradycyjnego rozplanowania.	I. Obiekty: a) posiadające wartości kulturowe – przykłady tradycyjnego budownictwa murowanego z XIX w., z przełomu XIX/XX w. i z poł. XX w. (dawna szkoła z 1910 r., domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze) b) posiadające zachowane elementy kulturowe (domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze) II. Zespoły o zachowanych wartościach kulturowych (zespół szkoły z 1910 r., zagrody zawierające elementy tradycyjnego rozplanowania z poł. XIX w., przełomu XIX/XX w. i poł. XX w.)

			III. Historyczny układ przestrzenny (zespół ruralistyczny, sieć dróg, fragmenty zieleni wysokiej) IV. Elementy przyrodnicze do zachowania z uwagi na ich wartość kompozycyjną i środowiskowo-kulturową: - pozostałość cmentarza poewangelickiego z pocz. XX w. V. Mała architektura, rzeźba-zabytkowe przykłady form regionalnych (krzyże przydrożne) VI. Obiekty i strefy ochrony archeologicznej: a) 18 - huta szkła – XVII w. b) 117 – ślady osadnictwa – wczesne średniowiecze c) 118 - ślady osadnictwa – wczesne średniowiecze d) 119 – osada otwarta – obiekt wielokulturowy
6.	Kaplica	Wieś o układzie nieregularnym posiadająca zachowane elementy historycznego i tradycyjnego rozplanowania.	I. Obiekty: a) posiadające wartości kulturowe – przykłady tradycyjnego budownictwa murowanego z XIX w., z przełomu XIX/XX w. i z poł. XX w. (domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze) b) posiadające zachowane elementy kulturowe (domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze) II. Zespoły o zachowanych wartościach kulturowych (zagrody zawierające elementy tradycyjnego rozplanowania z poł. XIX w., przełomu XIX/XX w. i poł. XX w.) III. Historyczny układ przestrzenny (zespół ruralistyczny, sieć dróg, fragmenty zieleni wysokiej) IV. Elementy przyrodnicze do zachowania z uwagi na ich wartość kompozycyjną i środowiskowo-kulturową: - fragmenty zieleni wysokiej - cmentarz poewangelicki z poł. XIX w. - cmentarz poewangelicki z 1886 r. w Chylowej Hucie V. Mała architektura, rzeźba-zabytkowe przykłady form regionalnych (krzyże przydrożne) VI. Obiekty i strefy ochrony archeologicznej: a) 30 – cmentarzysko kurhanowe – chronologia nieokreślona (Chylowa Huta) b) 31 – huta szkła – XVII – XVIII w. (Chylowa Huta) c) 32 - osada otwarta – późne średniowiecze d) 33 - huta szkła – XVII w.(?) e) 72 – ślady osadnictwa – wczesne średniowiecze f) 80 – strefa osadnictwa – obiekt wielokulturowy
7.	Ostrzyce	Wieś o układzie placowo-ulicowym, posiadająca zachowane elementy historycznego i tradycyjnego rozplanowania.	I. Obiekty architektoniczne i zespoły przestrzenne wpisane do rejestru zabytków nieruchomych: - dom mieszkalny nr 24 , nr rej. 1118 wpisany do rejestru dnia 08. 03. 1997 r. II. Obiekty architektoniczne i zespoły przestrzenne postulowane przez PWKZ w Gdańsku do wpisania do rejestru zabytków nieruchomych: - zespół ruralistyczny wsi (rozplanowanie i struktura) III. Obiekty (poza I i II) c) posiadające wartości kulturowe – przykłady tradycyjnego budownictwa murowanego z XIX w., z przełomu XIX/XX w. i z poł. XX w. (dawna szkoła z ok. 1910 r. , domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze) b) posiadające zachowane elementy kulturowe (domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze) IV. Zespoły o zachowanych wartościach kulturowych – poza I i II (zespół zabudowań dawnej szkoły, zagrody zawierające elementy tradycyjnego rozplanowania z poł. XIX w., przełomu XIX/XX w. i poł. XX w.) V. Historyczny układ przestrzenny (zespół ruralistyczny, sieć dróg, fragmenty zieleni wysokiej)

			VI. Elementy przyrodnicze do zachowania z uwagi na ich wartość kompozycyjną i środowiskowo-kulturową:- fragmenty zieleni wysokiej VII. Mała architektura, rzeźba-zabytkowe przykłady form regionalnych, (kapliczka, krzyże przydrożne). VIII Obiekty i strefy ochrony archeologicznej: a) 1 - huta szkła – XVII w. b) 42 – punkt osadnictwa – wczesne średniowiecze c) 47 – osada otwarta – obiekt wielokulturowy d) 48 - osada otwarta – obiekt wielokulturowy e) 49 – ślady osadnictwa – pradzieje i późne średniowiecze f) 50 – punkt osadnictwa – okres wpływów rzymskich i późne średniowiecze g) 51 – ślady osadnictwa – okres wpływów rzymskich i okres nowożytny h) 52 – ślady osadnictwa – wczesna epoka żelaza i późne średniowiecze i) 82 – punkt osadnictwa – wczesne średniowiecze j) 89 – osada otwarta – obiekt wielokulturowy k) 90 – osada otwarta i cmentarzysko płaskie – wczesna epoka żelaza i wczesne średniowiecze l) 91 – punkt osadnictwa – wczesne średniowiecze i okres nowożytny m) 92 – osada otwarta – obiekt wielokulturowy n) 93 - osada otwarta – obiekt wielokulturowy
8.	Piotrowo	Wieś pohutnicza o układzie nieregularnym, posiadająca zachowane elementy historycznego i tradycyjnego rozplanowania.	I. Obiekty architektoniczne i zespoły przestrzenne postulowane przez PWKZ w Gdańsku do wpisania do rejestru zabytków nieruchomych: - zespół ruralistyczny wsi 1600 r. (rozplanowanie i struktura) - dom mieszkalny nr 4 - dom mieszkalny nr 5 II. Obiekty (poza I) a) posiadające wartości kulturowe – przykłady tradycyjnego budownictwa murowanego z XIX w., z przełomu XIX/XX w. i z poł. XX w. (dawna szkoła z budynkiem gospodarczym z 1906 r., domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze) b) posiadające zachowane elementy kulturowe (domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze) III. Zespoły o zachowanych wartościach kulturowych – poza I i II (zespół zabudowań dawnej szkoły, zagrody zawierające elementy tradycyjnego rozplanowania z poł. XIX w., przełomu XIX/XX w. i poł. XX w.) IV. Historyczny układ przestrzenny (zespół ruralistyczny, sieć dróg, fragmenty zieleni wysokiej) V. Elementy przyrodnicze do zachowania z uwagi na ich wartość kompozycyjną i środowiskowo-kulturową: - fragmenty zieleni wysokiej - cmentarz poprotestancki z 2 poł. XIX w. VI. Mała architektura, rzeźba-zabytkowe przykłady form regionalnych, (kapliczka, krzyże przydrożne). VII Obiekty i strefy ochrony archeologicznej: a) 28 - grodzisko – wczesne średniowiecze (Dec. nr 158/Archeol. z dnia 21.11.1971 r.) b) 29 -osada otwarta– wczesne i późne średniowiecze (Dec.nr 159/Archeol. Z dnia 21.11.1971 r.)
9.	Potęczyno	Wieś o układzie nieregularnym, posiadająca zachowane elementy	I. Obiekty architektoniczne i zespoły przestrzenne postulowane przez PWKZ w Gdańsku do wpisania do rejestru zabytków nieruchomych: - zespół ruralistyczny wsi XIII w. (rozplanowanie i struktura)

		historycznego i tradycyjnego rozplanowania.	- kościół parafialny p. w. Św. Andrzeja Boboli, mur. XIX w. (filialny Grabowa Kościerskiego) II. Obiekty (poza I) a) posiadające wartości kulturowe – przykłady tradycyjnego budownictwa murowanego z XIX w., z przełomu XIX/XX w. i z poł. XX w. (dawna szkoła, domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze) b) posiadające zachowane elementy kulturowe (domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze) III. Zespoły o zachowanych wartościach kulturowych – poza I i II (zespół zabudowań dawnej szkoły, zagrody zawierające elementy tradycyjnego rozplanowania z poł. XIX w., przełomu XIX/XX w. i poł. XX w.) IV. Historyczny układ przestrzenny (zespół ruralistyczny, sieć dróg, fragmenty zieleni wysokiej) V. Elementy przyrodnicze do zachowania z uwagi na ich wartość kompozycyjną i środowiskowo-kulturową: - fragmenty zieleni wysokiej - pozostałości cmentarza ewangelickiego z 2 poł. XIX w. - cmentarz poewangelicki z 2 poł. XIX w. VI. Mała architektura, rzeźba-zabytkowe przykłady form regionalnych, (kapliczka, krzyże przydrożne). VII Obiekty i strefy ochrony archeologicznej: a) 34 - punkt osadnictwa – późne średniowiecze b) 35 - huta szkła – XVII w. c) 112 – ślady osadnictwa – wczesne średniowiecze d) 113 – osada otwarta – obiekt wielokulturowy
10.	Ramleje	Wieś rozproszona, posiadająca zachowane elementy historycznego i tradycyjnego rozplanowania.	I. Obiekty a) posiadające wartości kulturowe – przykłady tradycyjnego budownictwa murowanego z XIX w., z przełomu XIX/XX w. i z poł. XX w. (dawna szkoła z pocz. XX w., chaty, budynki gospodarcze) b) posiadające zachowane elementy kulturowe (chaty, budynki gospodarcze) II. Zespoły o zachowanych wartościach kulturowych (zagrody zawierające elementy tradycyjnego rozplanowania z poł. XIX w., przełomu XIX/XX w. i poł. XX w.) III. Historyczny układ przestrzenny (sieć dróg, fragmenty zieleni wysokiej) IV. Elementy przyrodnicze do zachowania z uwagi na ich wartość kompozycyjną i środowiskowo-kulturową: - fragmenty zieleni wysokiej V. Mała architektura, rzeźba-zabytkowe przykłady form regionalnych, (kapliczka, krzyże przydrożne). VI Obiekty i strefy ochrony archeologicznej: a) 84 – cmentarzysko płaskie – wczesna epoka żelaza b) 85 – ślady osadnictwa – okres wpływów rzymskich i wczesne średniowiecze c) 86 – ślady osadnictwa – wczesne średniowiecze d) 87 – punkt osadnictwa – epoka brązu (?) e) 88 – punkt osadnictwa – wczesne średniowiecze
11.	Rąty	Wieś o układzie rozproszonym posiadająca zachowane elementy historycznego i tradycyjnego rozplanowania.	I. Obiekty: a) posiadające wartości kulturowe – przykłady tradycyjnego budownictwa murowanego z XIX w., z przełomu XIX/XX w. i z poł. XX w. (domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze) b) posiadające zachowane elementy kulturowe (domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze) II. Zespoły o zachowanych wartościach kulturowych (zagrody zawierające elementy tradycyjnego rozplanowania z poł. XIX w., przełomu XIX/XX w. i poł. XX w.)

		III. Historyczny układ przestrzenny (sieć dróg, fragmenty zieleni wysokiej) IV. Elementy przyrodnicze do zachowania z uwagi na ich wartość kompozycyjną i środowiskowo - kulturową: - fragmenty zieleni wysokiej - pozostałości cmentarza poewangelickiego z 2 poł. XIX w. V. Mała architektura, rzeźba -zabytkowe przykłady form regionalnych (krzyże przydrożne) VI. Obiekty i strefy ochrony archeologicznej: a) 7 - cmentarzysko płaskie – wczesna epoka żelaza (Dec. nr 417/Archeol. Z dnia 15.12.1986 r.) b) 8 – osada otwarta – wczesna epoka żelaza i wczesne średniowiecze c) 9 – cmentarzysko płaskie – wczesna epoka żelaza d) 57 – osada otwarta – wczesne średniowiecze e) 58 – osada otwarta – wczesne średniowiecze f) 59 – punkt osadnictwa – wczesna epoka żelaza (?) g) 60 – punkt osadnictwa – wczesne średniowiecze h) 61 – strefa osadnictwa – wczesna epoka żelaza i wczesne średniowiecze i) 62 – strefa osadnictwa – późne średniowiecze/ okres nowożytny j) 63 – osada otwarta - późne średniowiecze/ okres nowożytny k) 64 – punkt osadnictwa – obiekt wielokulturowy l) 65 – osada otwarta (?) – późne średniowiecze/ okres nowożytny m) 66 – strefa osadnictwa – obiekt wielokulturowy n) 67 – osada otwarta – obiekt wielokulturowy o) 68 – punkt osadnictwa (ślady hutnictwa) – późne średniowiecze , okres nowożytny
12.	Rybaki	Wieś pohutnicza o układzie nieregularnym, posiadająca zachowane elementy historycznego i tradycyjnego rozplanowania. I. Zespół przestrzenny postulowany przez PWKZ w Gdańsku do wpisania do rejestru zabytków nieruchomych: - zespół ruralistyczny wsi (rozplanowanie i struktura) II. Obiekty a) posiadające wartości kulturowe – przykłady tradycyjnego budownictwa murowanego z XIX w., z przełomu XIX/XX w. i z poł. XX w. (dawna szkoła z XIX/XX w. , domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze) b) posiadające zachowane elementy kulturowe (domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze) III. Zespoły o zachowanych wartościach kulturowych – poza I i II (zespół zabudowań dawnej szkoły, zagrody zawierające elementy tradycyjnego rozplanowania z poł. XIX w., przełomu XIX/XX w. i poł. XX w.) IV. Historyczny układ przestrzenny (zespół ruralistyczny, sieć dróg, fragmenty zieleni wysokiej) V. Elementy przyrodnicze do zachowania z uwagi na ich wartość kompozycyjną i środowiskowo-kulturową: - fragmenty zieleni wysokiej - pozostałości cmentarza ewangelickiego z 2 poł. XIX w. VI. Mała architektura, rzeźba-zabytkowe przykłady form regionalnych, (kapliczka, krzyże przydrożne). VII Obiekty i strefy ochrony archeologicznej: a) 25 – grodzisko (?) – wczesne średniowiecze b) 26 – grodzisko – wczesne średniowiecze c) 27 – huta szkła – XVI – XVII w. (?) d) 73 – ślady osadnictwa – wczesna epoka żelaza i okres nowożytny e) 74 – osada otwarta – późne średniowiecze/ okres nowożytny

			f) 75 – punkt osadnictwa – obiekt wielokulturowy g) 76 – cmentarzysko płaskie – wczesna epoka żelaza h) 77- strefa osadnictwa – wczesne średniowiecze i) 78 – punkt osadnictwa – wczesne i późne średniowiecze
13.	Sławki	Wieś o układzie rozproszonym posiadająca zachowane elementy historycznego i tradycyjnego rozplanowania.	I. Obiekty: a) posiadające wartości kulturowe – przykłady tradycyjnego budownictwa murowanego z XIX w., z przełomu XIX/XX w. i z poł. XX w. (budynek stacji P.K.P. z poł. XX w., most nad linią kolejową, domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze) b) posiadające zachowane elementy kulturowe (domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze) II. Zespoły o zachowanych wartościach kulturowych (zespół dworca P.K.P. z poł. XX w., zagrody zawierające elementy tradycyjnego rozplanowania z poł. XIX w., przełomu XIX/XX w. i poł. XX w.) III. Historyczny układ przestrzenny (odcinek linii kolejowej ,sieć dróg, fragmenty zieleni wysokiej) IV. Elementy przyrodnicze do zachowania z uwagi na ich wartość kompozycyjną i środowiskowo - kulturową: - fragmenty zieleni wysokiej V. Mała architektura, rzeźba -zabytkowe przykłady form regionalnych (krzyże przydrożne) VI. Obiekty i strefy ochrony archeologicznej: a) 5 – cmentarzysko płaskie i osada otwarta – wczesna epoka żelaza i obiekt wielokulturowy b) 6 – ślady osadnictwa – wczesna epoka żelaza i wczesne średniowiecze c) 43 – punkt osadnictwa – późne średniowiecze i pradzieje d) 44 – punkt osadnictwa – wczesne i późne średniowiecze e) 53 – osada otwarta – obiekt wielokulturowy f) 54 - osada otwarta (?) – obiekt wielokulturowy g) 55 - punkt osadnictwa – wczesne średniowiecze h) 56 - punkt osadnictwa – wczesne średniowiecze
14.	Somonino	Pozostałości majątku ziemskiego, dawny zespół przemysłowy młyna i tartaku, nowy układ powstały wzdłuż zespołu dworca kolejowego, wieś posiadająca zachowane elementy historycznego i tradycyjnego rozplanowania.	I. Obiekty: a) posiadające wartości kulturowe – przykłady tradycyjnego budownictwa murowanego z XIX w., z przełomu XIX/XX w. i z poł. XX w. (budynki stacji P.K.P. z poł. XX w., most kolejowy nad Radunią, dawny młyn, dawne leśnictwo, domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze) b) posiadające zachowane elementy kulturowe (domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze) II. Zespoły o zachowanych wartościach kulturowych (zespół dworca P.K.P. z poł. XX w., zespół dawnego leśnictwa, zespół dawnego młyna, zagrody zawierające elementy tradycyjnego rozplanowania z poł. XIX w., przełomu XIX/XX w. i poł. XX w.) III. Historyczny układ przestrzenny (odcinek linii kolejowej ,sieć dróg, fragmenty zieleni wysokiej) IV. Elementy przyrodnicze do zachowania z uwagi na ich wartość kompozycyjną i środowiskowo - kulturową: - fragmenty zieleni wysokiej - cmentarz parafialny, pozostałości cmentarza protestanckiego z 2 poł. XIX w. V. Mała architektura, rzeźba -zabytkowe przykłady form regionalnych (krzyże przydrożne) VI. Obiekty i strefy ochrony archeologicznej: a) 3 – cmentarzysko płaskie – wczesna epoka żelaza b) 4 - cmentarzysko płaskie – wczesna epoka żelaza c) 41 – osada otwarta – XV – XVI w.

15.	Starkowa Huta	Wieś o układzie rozproszonym posiadająca zachowane elementy historycznego i tradycyjnego rozplanowania.	I. Obiekty: a) posiadające wartości kulturowe – przykłady tradycyjnego budownictwa murowanego z XIX w., z przełomu XIX/XX w. i z poł. XX w. (szkoła z 1910 r., domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze) b) posiadające zachowane elementy kulturowe (domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze) II. Zespoły o zachowanych wartościach kulturowych (zespół szkoły, zagrody zawierające elementy tradycyjnego rozplanowania z poł. XIX w., przełomu XIX/XX w. i poł. XX w.) III. Historyczny układ przestrzenny (sieć dróg, fragmenty zieleni wysokiej) IV. Elementy przyrodnicze do zachowania z uwagi na ich wartość kompozycyjną i środowiskowo - kulturową: - fragmenty zieleni wysokiej w centrum wsi i przy szkole - cmentarz poewangelicki z 2 poł. XIX w. V. Mała architektura, rzeźba -zabytkowe przykłady form regionalnych (krzyże przydrożne) VI. Obiekty i strefy ochrony archeologicznej: a) 22 – osada otwarta – wczesna epoka żelaza i wczesne średniowiecze b) 23 – huta szkła – okres nowożytny c) 24 – huta szkła – XVIII w. (?) d) 45 – punkt osadnictwa – późne średniowiecze i okres nowożytny e) 46 – ślady osadnictwa – wczesne średniowiecze f) 69 – osada otwarta (?) – późne średniowiecze, okres nowożytny g) 70 – punkt osadnictwa - późne średniowiecze, okres nowożytny h) 71 - punkt osadnictwa - późne średniowiecze, okres nowożytny i) 79 – osada otwarta – wczesne i późne średniowiecze j) 81 – cmentarzysko płaskie – wczesna epoka żelaza k) 111 – ślady osadnictwa – wczesne średniowiecze
16.	Wyczechowo	Zespół dworsko – folwarczny z parkiem wraz z zespołem wiejskiej zabudowy folwarcznej, wieś posiadająca zachowane elementy historycznego i tradycyjnego rozplanowania.	I. Obiekty architektoniczne i zespoły przestrzenne wpisane do rejestru zabytków nieruchomych: - budynek dworu i zabudowa folwarczna 1885 –1887r., 1907r. , nr rej. 1048 - park podworski krajobrazowy k. XIX w., nr rej. 1048 II. Obiekty architektoniczne i zespoły przestrzenne postulowane przez PWKZ w Gdańsku do wpisania do rejestru zabytków nieruchomych: - dom nr 40, dawna administracja dworu 1914 r. (postulowane rozszerzenie wpisu zespołu dworskiego) III. Obiekty (poza I i II) a) posiadające wartości kulturowe – przykłady tradycyjnego budownictwa murowanego z XIX w., z przełomu XIX/XX w. i z poł. XX w. (fragmenty zabudowań podworskich, budynki dawnej wsi folwarcznej, domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze) b) posiadające zachowane elementy kulturowe (domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze) IV. Zespoły o zachowanych wartościach kulturowych – poza I i II (zespół dworsko-folwarczny, zagrody zawierające elementy tradycyjnego rozplanowania z poł. XIX w., przełomu XIX/XX w. i poł. XX w.) V. Historyczny układ przestrzenny (zespół dworsko-folwarczny, sieć dróg, fragmenty zieleni wysokiej) VI. Elementy przyrodnicze do zachowania z uwagi na ich wartość kompozycyjną i środowiskowo-kulturową: a. fragmenty zieleni wysokiej, zadrzewienia wzdłuż dróg historycznych i alei b. park podworski VII. Mała architektura, rzeźba-zabytkowe przykłady form regionalnych, (krzyże przydrożne).

			VIII Obiekty i strefy ochrony archeologicznej: a) 11 – cmentarzysko kurhanowe – epoka brązu (Dec. nr 424/Archeol. z dnia 26. 10. 1987 r.) b) 12 – strefa osadnictwa – obiekt wielokulturowy c) 40 – osada w otoczeniu kurhanów – XV – XVI w. i chronologia nieokreślona
--	--	--	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Somonino (grudzień 2009 r.)

Na szczególną uwagę, wśród zabytków gminy Somonino, zasługują:

Kościół parafialny p.w. Trójcy Świętej i Wszystkich Świętych w Goręczynie

Kościół parafialny p.w. Trójcy Świętych i Wszystkich Świętych w Goręczynie jest pierwszym zabytkiem wpisanym do rejestru zabytków województwa pomorskiego. Kościół w Goręczynie istniał już w XIII w. Była to drewniana świątynia pod wezwaniem św. Agaty, później św. Katarzyny. Obecny, barokowy kościół Św. Trójcy i Wszystkich Świętych wzniesli Kartuzi w 1639 r., o czym świadczy tablica erekcyjna na ścianie zewnętrznej. W 1772 r. kościół został konsekrowany przez bp. Cypriana Walickiego, Sufragana Włocławskiego. W 1905 r. dobudowano transept – nawa prostopadła do osi kościoła, położona pomiędzy prezbiterium a resztą jego budynku, wskutek czego kościół uzyskał kształt krzyża.

W latach 1912-14 świątynię restaurowano. Wnętrze świątyni zachwyca barokowym wystrojem, przypisywanym gdańskim mistrzom. Ołtarz główny ze wspnianym zsuwanym obrazem Ukrzyżowania i adoracją męczenników, poświęcony jest Wszystkim Świętym, a boczne ołtarze zostały stworzone ku czci Św. Trójcy i Matki Bożej. Najcenniejszym elementem wyposażenia są gotyckie figury Matki Możej Miłosierdzia (w ołtarzu głównym) i św. Barbary (we wnęcie nad zakrystią). Obraz Matki Bożej w XVII wieku ozdobiono srebrami, suknią ze złotymi kwiatami oraz koronami. Na wieży znajduje się dzwon z 1400 r. W ogrodzie plebanii stoi XVII-wieczna figura św. Brunona – patrona Kartuzów, którzy wybudowali kościół w Goręczynie. Ze starej parafii wydzielono w 1928 r. parafie w Szymbarku, w 1975 r. w Hopowie, w 1983 r. w Somoninie. Goręczyński kościół swoje piękno zawdzięcza kolejnym proboszczom: ks. Antoniemu Priss, ks. prałatowi Edmundowi Kosznikowi oraz ks. kanonikowi Hubertowi Kitowskiemu.

Zespół dworsko-parkowy z folwarkiem w Borczu

Kolejnym zabytkiem wpisanym do rejestru jest zespół dworsko-parkowy w Borczu, który składa się z dworu, parku podworskiego, dwóch budynków inwentarskich, budynku magazynowego oraz gorzelni. Zespół dworsko-parkowy położony jest we wschodniej części wsi, po południowej stronie drogi wojewódzkiej. Dwór zamyka dziedziniec gospodarczy od strony zachodniej. Od północy usytuowany jest trzy kondygnacyjny budynek magazynu. Na przedłużeniu magazynu po stronie wschodniej położony jest budynek inwentarski, zamykający podwórze gospodarcze od strony północnej. Po przeciwnej stronie dziedzińca gospodarczego od południa usytuowany jest drugi budynek inwentarski, murowany z cegły, pokryty wysokim dachem dwuspadowym z dużymi lukarnami, krytymi dwuspadowymi daszkami z naczółkami. Wschodnią stronę dziedzińca zamyka gorzelnia. Od strony zachodniej do dworu przylega przepiękny park. Stanowi on typowy przykład swobodnie komponowanych drzew i krzewów. Od strony południowej przez park przepływa struga, co dodatkowo podwyższa walor przyrodniczy tego miejsca.

Zespół dworsko-parkowy z folwarkiem w Wyczechowie

W Wyczechowie znajduje się także zabytkowy zespół dworsko-parkowy, który powstał prawdopodobnie w II połowie XIX w. Układ przestrzenny tego dworu wykształcił się w II poł. XVIII w. Dwór składa się z dwóch części. Starsza jest założona na planie prostokąta, z dwoma gankami, parterowa i przykryta dachem dwuspadowym. Część nowszą dworu stanowi skrzydło dobudowane od strony zachodniej, prostopadle do osi podłużnej starego budynku. Nowsza część jest budynkiem piętrowym ze szczytami o ozdobnej konstrukcji szkieletowej. W dworze zachowała się oryginalna stolarka drzwiowa i okienna. Oprócz dworu ocalały się tu również dwa budynki magazynowe i chlewnia z początku XX w. W północno – wschodniej części posiadłości dworu znajduje się park, w którym możemy zobaczyć aleję rozłożoną na osi starej części dworu zakończona wzgórkami z altaną lipową.

Granice dworu zostały wyraźnie wyznaczone od zachodu aleją lipowa, od wschodu aleją z przewagą klonów, które zostały zamknięte aleją poprzeczną z przewagą lip. Zespół dworsko-parkowy z folwarkiem w Wyczechowie stanowi cenny element krajobrazu, o dużych wartościach estetycznych i przyrodniczych. Na granicy wsi Wyczechowa i Borcza znajduje się także cmentarzysko kurhanowe datowane na epokę brązu.

Dom wraz z Kuźnią w Hopowie

W Hopowie wpisany do rejestru zabytków Województwa Pomorskiego jest zespół kuźni, w którego skład wchodzi dom oraz murowana kuźnia. Dom został ukończony w 1879 roku i stanowi jeden z nielicznych dobrze zachowanych przykładów kaszubskiego budownictwa ludowego. Dom został wzniesiony na fundamencie z ciosanego kamienia, ścianach w konstrukcji szachulcowej, słupowo ramowej, kołkowanej, o regularnie rozstawionych słupach wyznaczających kwadratowe i prostokątne pola, wypełnione gliną ze sznurem słomianym. Dach domu jest dwuspadowy i pokryty strzechą. Szczyty dachu szalowane są pionowo z kolcowymi wietrznicami. Stolarka okienna i drzwiowa w większości zachowała się z czasów budowy obiektów. Na szczególną uwagę, zasługuje również kamień progowy i żeliwna wycieraczka. Budynek kuźni zbudowany został w 1927 roku. Kuźnia została wymurowana z cegły o licowanych elewacjach i dwuspadowym dachu pokrytym papą. Wewnątrz budynku znajduje się czynne wyposażenie, na które składa się: palenisko, kowadło i narzędzia kowalskie. Kuźnia ta jest przykładem obiektu przemysłowego, który świadczy o poziomie materialnym wsi.

Zespołu kuźni należy do rodziny twórców ludowych – państwa Walkuszków. Państwo Krystyna i Jerzy Walkuszowie za działalność na rzecz rozwoju kultury ludowej w 2012 roku otrzymali od wójta Gminy Somonino Mariana Kryszewskiego Złotą Iskrę. Pan Jerzy wykonuje diabelskie skrzypce, burczybasy, grzechotki. Zainteresowanie ludowością pan Jerzy wykazywał już od dziecka. Uczestnicząc w obrzędach kołędniczych, sam zaczął robić maski i różne inne rekwizyty oraz stroje przebierańców. Czynnie uczestniczył w życiu wsi będąc współzałożycielem Kółka Rolniczego oraz biorąc udział w akcjach strażackich jako druh strażak. W 1999 roku pan Jerzy Walkusz wykonał krzyż na ołtarz papieski w Sopocie. Krzyż ten wznosi się teraz na jego ziemi w Hopowie w miejscu usytuowania drogi krzyżowej i kapliczki. Pasją pani Krystyny jest natomiast pisanie wierszy w języku kaszubskim.

Dom w Ostrzycach

Przykład dawnego kaszubskiego budownictwa można również znaleźć w Ostrzycach. Znajduje się tam dom, który został zbudowany w 1820 r. Jest on przykładem zanikającego obecnie kaszubskiego budownictwa ludowego. Dom został posadowiony na podmurówce z kamienia polnego, o ścianach wzniesionych w konstrukcji ryglowej, wypełnionej gliną z sieczką. Dom jest założony na planie prostokąta, dwutraktowy i 3-pasmowy. Elewacja domu charakteryzuje się regularnym układem prostokątnych pól, z wyjątkiem zachodniej części przemurowanej pustakami. Dach domu jest konstrukcji krokwiowo-jętkowej, pokryty słomianą strzechą z koźlinami. Zachowana została stolarka okienna typu krosnowego oraz stolarka drzwiowa ramowo-płycinowa z ozdobną, żeliwną klamką.

Kościół filialny p.w. Św. Andrzeja Boboli w Połęczynie

Kolejnym zabytkiem wpisanym do rejestru zabytków województwa pomorskiego jest Kościół filialny p.w. św. Andrzeja Boboli w Połęczynie. Ten niewielki kościół został zbudowany na przełomie XIX/XX wieku w stylu neogotyckim, na kamiennym fundamencie, z klinkierowej cegły w wątku kowadełkowym i licowanych elewacjach, poprzedzony zachodnią wieżą.

Wieś Połęczyno została nadana cystersom z Łekna przez księcia Sambora w 1255 r. Tradycja budowy świątyni w Połęczynie związana jest z lokalizacją wsi na prawie magdeburskim, dokonana przez

zakon krzyżacki w 1420 r. Do obecnych czasów zachowały się bez większych zmian rzut, bryła, kompozycja elewacji, wystrój, a także część wyposażenia świątyni. Kościół usytuowany jest na niewielkim wzniesieniu, na obszernej działce, ogrodzony wzdłuż granicy kamiennym murem i towarzyszącym mu starodrzewem w formie szpaleru świerkowego. Wewnątrz świątyni znajduje się drewniany chór muzyczny z płycinowym parapetem, wsparty na dwóch kolumnach z zastrzałami. Na chórze znajduje się prospekt organowy z instrumentem z czasów budowy kościoła. W prezbiterium widnieją trzy witraże trójkwaterowe, które są wypełnione malowanym na szkle ornamentem akantowo-rozetowym w układzie symetrycznym. Kościół p.w. Św. Andrzeja Boboli stanowi przykład kameralnej wiejskiej świątyni, która zachowała się do czasów obecnych. Kościół w Połączynie przed I wojną światową był filią kościoła ewangelickiego w Szymbarku. Dziś kościół jest filią kościoła katolickiego w Grabowie Kościerskim i nabożeństwa są odprowadzane co tydzień przez obecnego proboszcza Parafii Grabowo, ks. Pawła Rąbca.

Kościół p.w. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Hopowie

Na szczególną uwagę zasługuje również kościół w Hopowie. Parafia rzymsko-katolicka p.w. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Hopowie wyrosła z tradycji chrześcijańskiej jednej z najstarszych na Pomorzu - parafii goręczyńskiej. Parafia w Hopowie objęła obiekty gminy ewangelickiej.

Ewangelicka Gmina Wikariuszowska powstała 1 czerwca 1895r. i trwała do 30 września 1902 r. Istniała krótko, ale położyła mocne fundamenty pod samodzielną Ewangelicką Gminę Kościelną. Wybudowała kościółek, pastorówkę, zaplecze gospodarcze i wykupiła ziemię pod przyszły kościół. Samodzielna Ewangelicka Gmina Kościelna powstała 1 października 1902 r. i trwała do 1945 r., do zakończenia II wojny światowej. Dnia 23 kwietnia 1913 r. Gmina uroczystie pożegnała kościółek drewniany i procesyjnie przeszła do nowego kościoła, żeby go poświęcić i przeznaczyć na wszelkie nabożeństwa. Po odbudowie zniszczeń wojennych w Goręczynie, 30 maja 1948 r., w niedzielę, w oktawie Bożego Ciała, nastąpiło uroczyste poświęcenie kościoła poewangelickiego na świątynię katolicką p.w. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny, przez proboszcza Goręczyna ks. Antoniego Prissa. Kościół w Hopowie stał się filią Goręczyna. Dnia 13 czerwca 1972 r. Wojewódzka Rada Narodowa w Gdańsku wyraziła zgodę na utworzenie cmentarza wyznaniowego w Hopowie o pow. 0,25 ha. W 1975 r. parafia w Hopowie została wydzielona administracyjnie. Proboszczem nowoutworzonej parafii w Hopowie został ks. Bogusław Rumiński.

Kościół p.w. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Hopowie został zbudowany w latach 1911 – 1913. Świątynia jest w stylu neogotyckim, o murach wykonanych z cegły na kamiennym fundamencie. Z fasadą wieżową od strony południowej prezentuje nietypowy, asymetryczny układ wnętrza. Dotrwały także witraże figuralne: w prezbiterium, trójczęściowy, zakomponowany w ostrołuku z wyobrażeniem Chrystusa Błogosławiącego i winnej latorośli oraz w kruchcie z przedstawieniem Marcina Lutera. W klatce schodowej wieży funkcjonują nadal drewniane schody ze snycersko opracowanymi balustradami i słupkami. W wieży zachował się dzwon z czasu budowy i pierwotny mechanizm zegarowy. Zachowały się również z pierwotnego wyposażenia ławki kościelne, chrzcielnica i neogotycki konfesjonał. Monumentalna budowla stanowi świadectwo kompleksowych rozwiązań stosowanych w projektowaniu i realizacji budowli sakralnych na początku XX w. umiejętnie łącząc różne dziedziny sztuki i rzemiosła artystycznego.

Rada Gminy Somonino 25 września 2012 r. uchwaliła Program Opieki Nad Zabytkami dla Gminy Somonino na lata 2011-2015. Celem tego programu jest poprawienie stanu zachowania środowiska kulturowego. Ustala się w nim rozwiązania organizacyjne

i finansowe, jak również edukacyjne i wychowawcze, które mają doprowadzić do osiągnięcia tego celu. Zgodnie z art. 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zabytkiem jest: nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Prowadzona jest także ewidencja zabytków dla Gminy Somonino, w której znajduje się jeszcze wiele innych ciekawych i wartościowych historycznie obiektów, np.

- Brama Kościelna w Goręczynie, czas powstania - XX w.
- Plebania w Goręczynie, czas powstania - XIX-XX w.
- Plebania w Hopowie, czas powstania - XX w.
- Szkoła w Hopowie, czas powstania - XIX w.
- Krzyż w Hopowie, czas powstania - XX w.
- Szkoła w Kameli, czas powstania - XX w.
- Szkoła w Ostrzycach, czas powstania - XX w.
- Nagrobek w Piotrowie, czas powstania - XIX/XX w.
- Szkoła w Połęczynie, czas powstania - XIX/XX w.
- Krzyż w Ramlejach, czas powstania - XX w.
- Kapliczka w Ramlejach, czas powstania - XX w.
- Kuźnia w Rątach, czas powstania - XX w.
- Szkoła w Rybakach, czas powstania - XIX/XX w.
- Dworzec PKP w Sławkach, czas powstania - XX w.
- Dworzec PKP w Somoninie, czas powstania - XX w.
- Leśniczówka w Somoninie, czas powstania - XX w.
- Ogrodzenie cmentarza w Starkowej Hucie, czas powstania - XIX w.
- Szkoła w Starkowej Hucie, czas powstania - XX w.

I.2. Społeczeństwo

I.2.1. Demografia

Gminę Somonino zamieszkuje 10 645 osób (stan na 31.03.2019 r.). Najwięcej mieszkańców mają miejscowości Somonino i Goręczyno, co prezentuje poniższa tabela.

Tabela 2. Liczba mieszkańców gminy Somonino wg miejscowości (stan na 31.03.2019 r.)

Miejscowość	Liczba mieszkańców
Borcz	677
Egiertowo	640
Goręczyno	1 408
Hopowo	474
Kamela	347
Kaplica	285
Ostrzyce	555
Piotrowo	103
Połęczyno	388
Ramleje	386
Rąty	643
Rybaki	302
Sławki	551

Somonino	3 069
Starkowa Huta	342
Wyczechowo	475
Razem:	10 645

Źródło: dane Urzędu Gminy Somonino

Według danych GUS w 2018 r. gminę zamieszkiwało 10 727 osób, w tym 5 272 to kobiety, a 5 455 to mężczyźni. Analizując liczbę mieszkańców w latach 2007-2018 można stwierdzić, że widoczny jest systematyczny wzrost. Wyraźnie widać również roczną przewagę liczby mężczyzn nad liczbą kobiet. Współczynnik feminizacji wynosi 97 (na 100 mężczyzn przypada 97 kobiet). Powyższe prezentuje wykres zamieszczony poniżej.

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Somonino w latach 2007-2018

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gęstość zaludnienia w gminie Somonino wynosi 96 osób/1 km².

W gminie Somonino przeważają mieszkańcy w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym. Ich procentowy udział w ogóle lokalnej społeczności wynosi łącznie niemalże 90%. Stanowi to o dobrej kondycji społeczności gminy Somonino. Tabela 3 prezentuje wartości liczbowe oraz procentowe ludności w trzech kategoriach wiekowych.

Tabela 3. Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym w gminie Somonino w 2018 r.

	Osoby	% udział w ogólnej liczbie ludności
Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	2 736	25,50%
Liczba osób w wieku produkcyjnym	6 691	62,38%
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	1 300	12,12%
Liczba osób ogółem	10 727	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Trwający proces starzenia się ludności przejawia się zwłaszcza we wskaźnikach obrazujących współczynnik obciążenia osobami w wieku poprodukcyjnym, który opisuje ile osób w wieku poprodukcyjnym przypada na 100 osób w wieku produkcyjnym. Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w gminie Somonino wynosi 14 osób i od 2007 roku pozostaje na zbliżonym poziomie (najniższa wartość w analizowanym okresie to 12,7 w 2010 r., a najwyższa to 14,1 w 2018 r.). Systematycznie rośnie natomiast wskaźnik starości. W 2018 r. osiągnął wartość 9,7 osób (odsetek osób w wieku 65 lat i więcej do ogólnej liczby ludności). Można zatem stwierdzić, że proces starzenia się społeczeństwa w gminie Somonino przebiega bardzo łagodnie, mimo że liczba osób starszych rokrocznie wzrasta, a liczba osób w wieku przedprodukcyjnym systematycznie maleje. Wynika to z tego, że wahania te są nieznaczne i w ujęciu całościowym nie zaburzają właściwych proporcji obciążenia demograficznego.

Długookresowa prognoza liczby ludności dla Polski na lata 2015-2050 opracowana przez Główny Urząd Statystyczny zakłada systematyczny spadek liczby ludności kraju – tempo tego zjawiska będzie wzrastać wraz z upływem czasu. Liczba ludności Polski do 2050 zmniejszy się o 11,6 % (do 33 950 569 osób). W województwie pomorskim do 2025 r. szacuje się wzrost liczby mieszkańców. Natomiast po 2025 r. przewiduje się jej systematyczny spadek. Natomiast w powiecie kartuskim prognozuje się, że liczba ludności będzie wzrastać rokrocznie. W 2050 r. osiągnie poziom 178 665, co oznacza wzrost względem 2015 r. o 39%. Biorąc pod uwagę pozytywne prognozy dotyczące powiatu kartuskiego można przewidzieć, że analogiczny wzrost liczby mieszkańców będzie odnotowany w gminie Somonino.

I.2.2. Wiek i struktura wykształcenia mieszkańców

Mieszkańcy gminy Somonino to w przeważającej większości ludzie młodzi w wieku do 40 lat. Stanowią oni ok. 60% ogólnej liczby ludności.

Tabela 4. Struktura wiekowa mieszkańców gminy Somonino

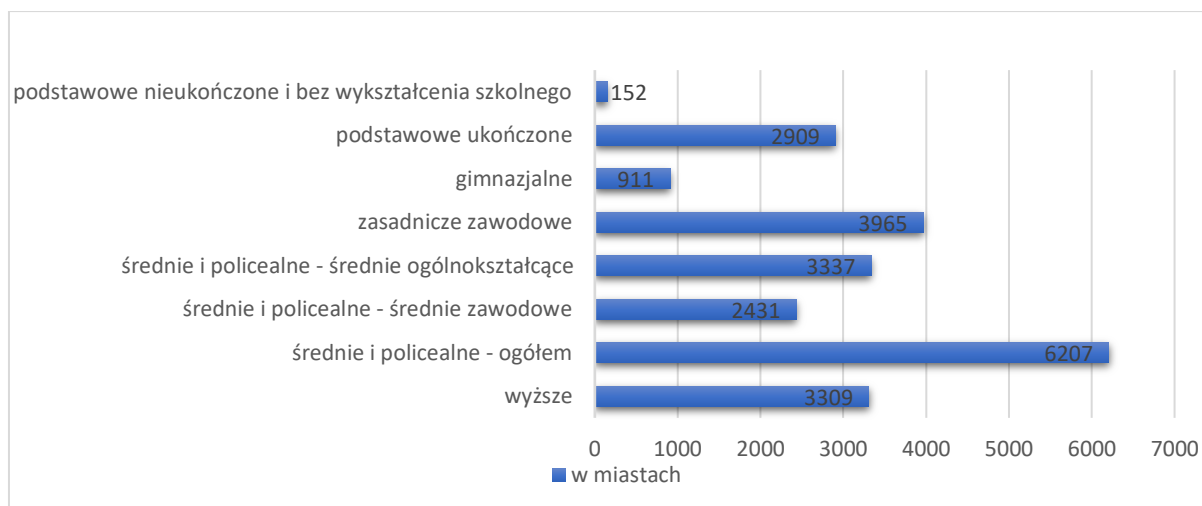
	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70 i więcej
Kobiety	391	381	389	327	396	428	394	377	358	344	318	312	261	179	417
Mężczyźni	393	396	357	402	400	464	459	431	366	352	355	353	284	189	254
Ogółem	784	777	746	729	796	892	853	808	724	696	673	665	545	368	671

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gmina Somonino nie gromadzi danych statystycznych na temat struktury wykształcenia mieszkańców. Natomiast Główny Urząd Statystyczny udostępnia te informacje na poziomie powiatów. Najnowsze dane pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego przeprowadzonego w 2011 r. W powiecie kartuskim przeważają mieszkańcy posiadający wykształcenie zasadnicze zawodowe (ok. 28%). Niewielki odsetek stanowią osoby z wykształceniem podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia szkolnego. Na obszarach miejskich przeważają osoby z wykształceniem średnim i policealnym – ogółem (ok. 34%). Natomiast na obszarach wiejskich struktura wykształcenia mieszkańców wskazuje na przewagę osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (ok. 29%). Omawiane dane statystyczne prezentują wykresy.

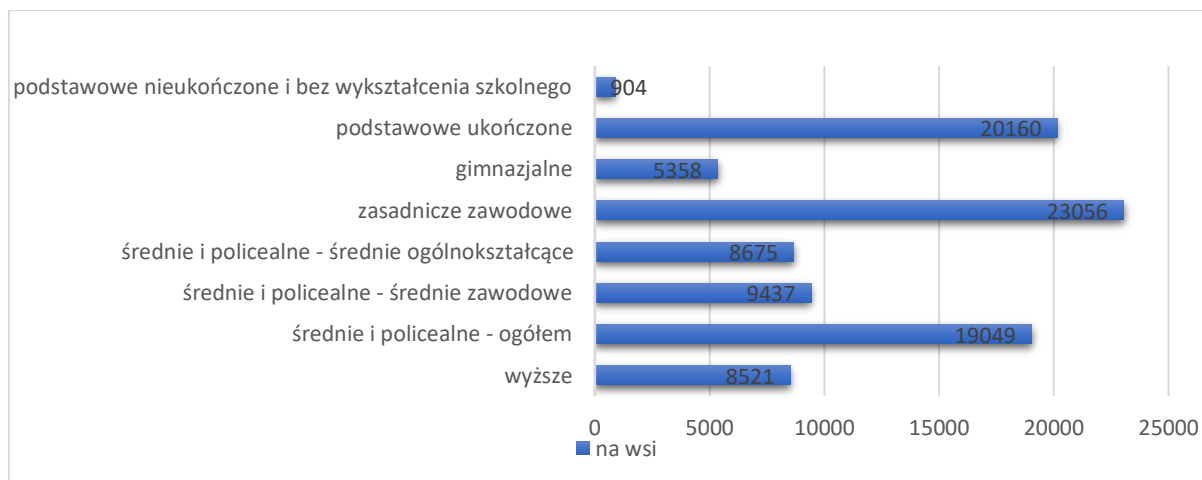

Wykres 2. Struktura wykształcenia mieszkańców powiatu kartuskiego – w miastach

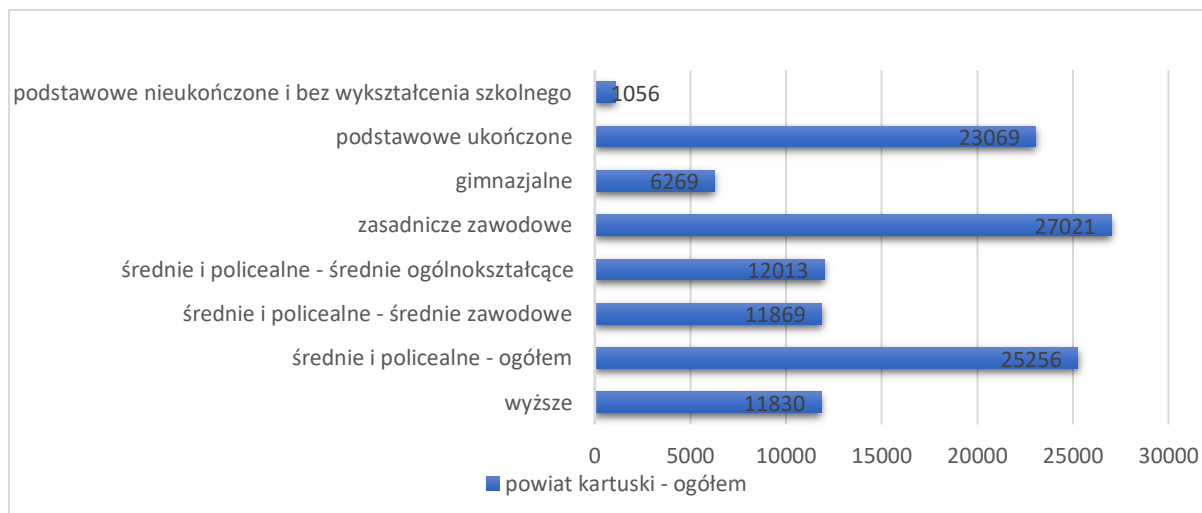
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 3. Struktura wykształcenia mieszkańców powiatu kartuskiego – na wsi

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 4. Struktura wykształcenia mieszkańców powiatu kartuskiego – ogółem

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

I.2.3. Gospodarstwa domowe oraz źródła ich utrzymania

Gmina Somonino nie gromadzi danych statystycznych na temat gospodarstw domowych i źródeł ich utrzymania. Natomiast Główny Urząd Statystyczny udostępnia te informacje na poziomie powiatów. Najnowsze dane pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego przeprowadzonego w 2011 r. W powiecie kartuskim odnotowano 33 427 gospodarstw domowych. Przeważają gospodarstwa domowe 5- i więcej osobowe (stanowią ok. 27% ogółu). Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym wynosi 3,58.

Głównym źródłem dochodu mieszkańców powiatu kartuskiego jest praca najemna poza rolnictwem (ok. 29%). Natomiast najliczniejszą grupę stanowią osoby będące na utrzymaniu innych osób (ok. 40%). Rolnictwo jak główne źródło dochodu dotyczy jedynie 5% ogólnej liczby mieszkańców.

I.2.4. Mieszkalnictwo

W gminie Somonino w 2018 r. wg GUS zasoby mieszkaniowe stanowiło 2 310 budynków mieszkalnych. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w 2017 r. wynosiła 99,8 m². Natomiast przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę wynosiła 24,8 m². Widoczny rokroczny wzrost tych wartości świadczy o poprawiającej się sytuacji mieszkaniowej społeczności gminy Somonino, a tym samym poprawie jakości życia.

Powierzchnia użytkowa mieszkań również systematycznie rośnie, co świadczy o rozwoju zasobów mieszkaniowych mieszkańców gminy. W 2017 r. wskaźnik ten osiągnął wartość 261 121 m².

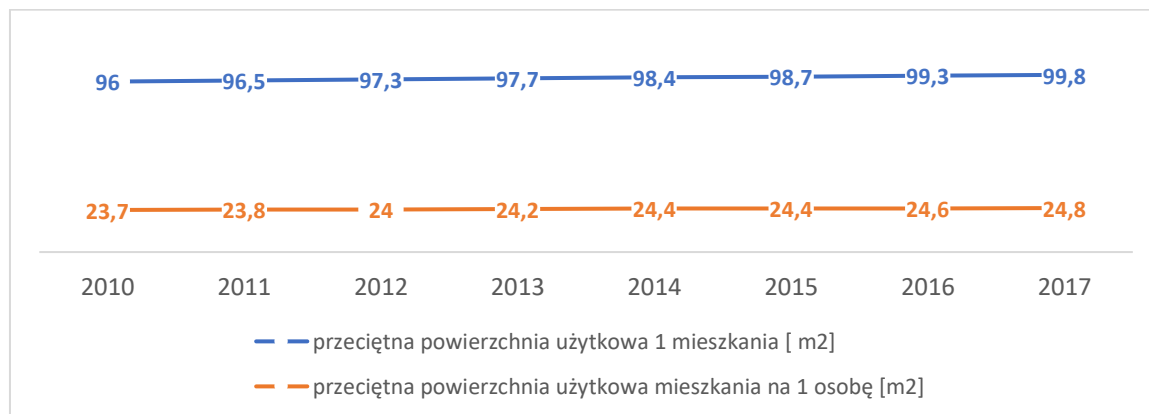
Powyższe dane statystyczne prezentuje tabela oraz wykres.

Tabela 5. Zasoby mieszkaniowe w gminie Somonino – wskaźniki (2010-2017)

Nazwa wskaźnika	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania [m ²]	96,0	96,5	97,3	97,7	98,4	98,7	99,3	99,8
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę [m ²]	23,7	23,8	24,0	24,2	24,4	24,4	24,6	24,8
powierzchnia użytkowa mieszkań [m ²]	232246	235179	239928	243772	248881	251286	256143	261121

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

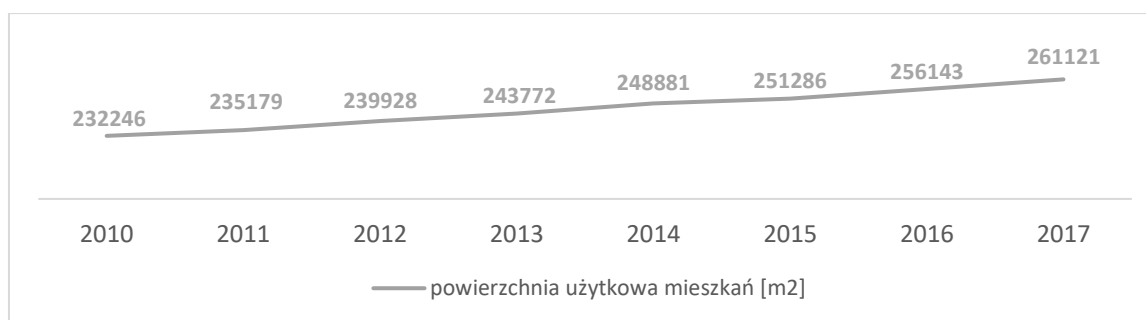
Wykres 5. Zasoby mieszkaniowe w gminie Somonino – przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania i przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (2010-2017)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 6. Zasoby mieszkaniowe w gminie Somonino – powierzchnia użytkowa mieszkań (2010-2017)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według danych GUS zasoby mieszkaniowe Gminy Somonino, tj. zasoby komunalne od 2013 r. pozostają na niezmiennym poziomie i stanowią 17 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 815 m².

I.2.5. Struktura zatrudnienia, rynek pracy i bezrobocie

Dane dotyczące rynku pracy oraz struktury zatrudnienia gromadzone są przez Powiatowy Urząd Pracy w Kartuzach. Z dokumentu pn. „Analiza rynku pracy powiatu kartuskiego w roku 2018” wynika, że powiat kartuski jest jedną z jednostek samorządu terytorialnego wchodząca w skład województwa pomorskiego z najniższą stopą bezrobocia w stosunku do ludności aktywnej zawodowo (2,9). Niższą stopę bezrobocia zarejestrowano jedynie w miastach: Gdańsk, Gdynia i Sopot.

Liczba pracujących w gminie Somonino wynosi 1 378 osób (w tym: 613 mężczyźni, a 765 kobiety). Wskaźnik liczba pracujących na 1000 ludności wynosi 131 osób i jest na najwyższym poziomie od 2013 r.

Liczba bezrobotnych w gminie Somonino wynosi 140 osób, w tym 98 kobiet. W porównaniu do 2017 r. liczba ta spadła o 25 osób. W poniższej tabeli zaprezentowano liczbę bezrobotnych we wszystkich gminach powiatu kartuskiego.

Tabela 6. Bezrobotni zarejestrowani w powiecie kartuskim

Gmina	Bezrobotni zarejestrowani - stan w dniu			
	31.12.2017	31.12.2018	Wzrost / spadek	Dynamika [31.12.2017 = 100]
Chmielno	117	103	-14	88,03%
Kartuzy	458	384	-74	83,84%
w tym miasto Kartuzy	212	174	-38	82,08%
Przodkowo	106	100	-6	94,34%
Sierakowice	225	205	-20	91,11%
Somonino	165	140	-25	84,85%
Stężycza	165	133	-32	80,61%
Sulęczyno	85	78	-7	91,76%
Żukowo	404	347	-57	85,89%
w tym miasto Żukowo	38	31	-7	81,58%
Razem:	1725	1490	-235	86,38%

Źródło: „Analiza rynku pracy powiatu kartuskiego w roku 2018” PUP w Kartuzach

Ponadto z analiz Powiatowego Urzędu Pracy w Kartuzach wynika, że:

- bezrobotni zamieszkali na wsi stanowią ok. 30% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych,

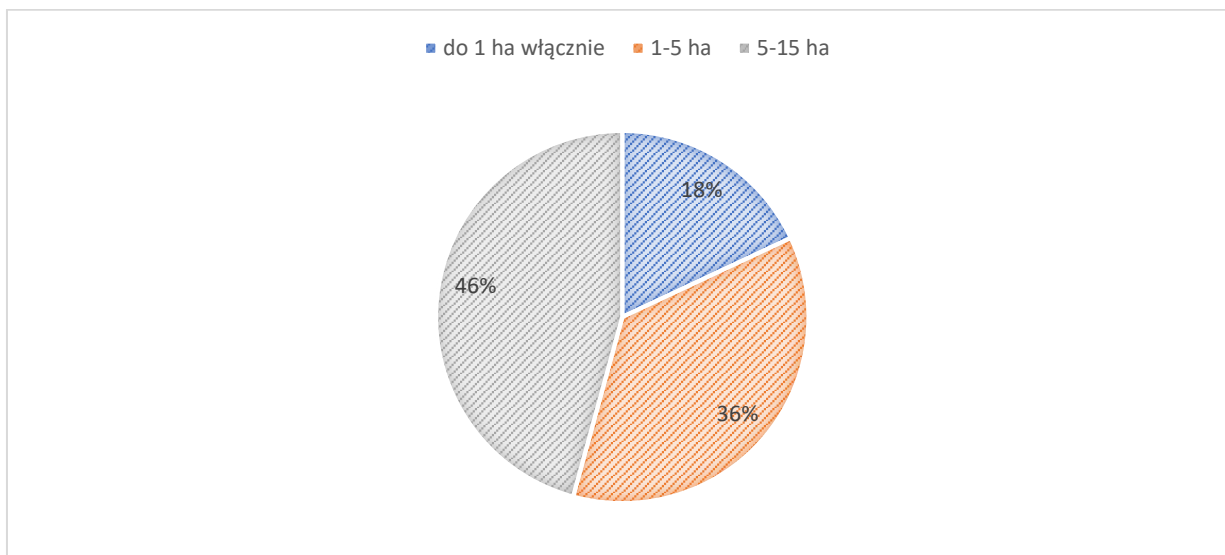
- spośród ogółu bezrobotnych kobiety stanowią większość, ponad 60% (z kolei ponad 80% tych kobiet to osoby poprzednio pracujące),
- ponad 20% bezrobotnym przysługuje prawo do zasiłku,
- bezrobotni do 30 roku życia stanowią najliczniejszą grupę, niemalże 40% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych,
- bezrobotni niepełnosprawni stanowią niemal 10% ogółu bezrobotnych,
- najwyższe bezrobocie jest wśród mieszkańców z wykształceniem zasadniczym zawodowym (ok. 30%), a najniższe wśród osób posiadających wykształcenie wyższe (ok. 13%),
- na koniec 2018 roku w PUP w Kartuzach było zarejestrowanych 399 osób długotrwale bezrobotnych, co stanowiło 26,8% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych,
- spośród zarejestrowanych bezrobotnych konkretnym zawodem legitymowało się 1 238 osób (83,1% ogółu bezrobotnych),
- najliczniejszą grupą zawodową byli pracownicy usług i sprzedawcy (27,9%); drugą w kolejności grupę stanowili robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (17,1%).

I.3. Gospodarka

I.3.1. Rolnictwo

Liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON na koniec 2018 r. w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie wyniosła 21, co stanowiło zaledwie ok. 2% ogółu podmiotów. W gminie Somonino funkcjonuje 554 gospodarstw rolnych o łącznej powierzchni 4 866,04 ha. Najliczniejszą grupę stanowią gospodarstwa o powierzchni 5-15 ha.

Wykres 7. Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Produkcja rolna rozwija się w dwóch kierunkach: produkcji roślinnej i zwierzęcej. Kierunki te są zgodne z uwarunkowaniami środowiskowymi. Struktura gospodarstw rolnych i lokalne tradycje produkcji rolnej nie ukształtowały żadnego kierunku produkcji rolnej na wysokim poziomie. Brak jest gospodarstw prowadzących produkcję rolniczą metodami ekologicznymi mimo sprzyjających temu rodzajowi produkcji warunków glebowych i środowiskowych (obecnie tylko 1 gospodarstwo prowadzi taką produkcję i posiada atest Ekoland (Ekofarma Wyczechowo).

Wśród upraw roślinnych dominują zboża. Niewielki odsetek stanowią warzywa gruntowe. Natomiast w ramach produkcji zwierzęcej przeważa hodowla drobiu oraz bydła.

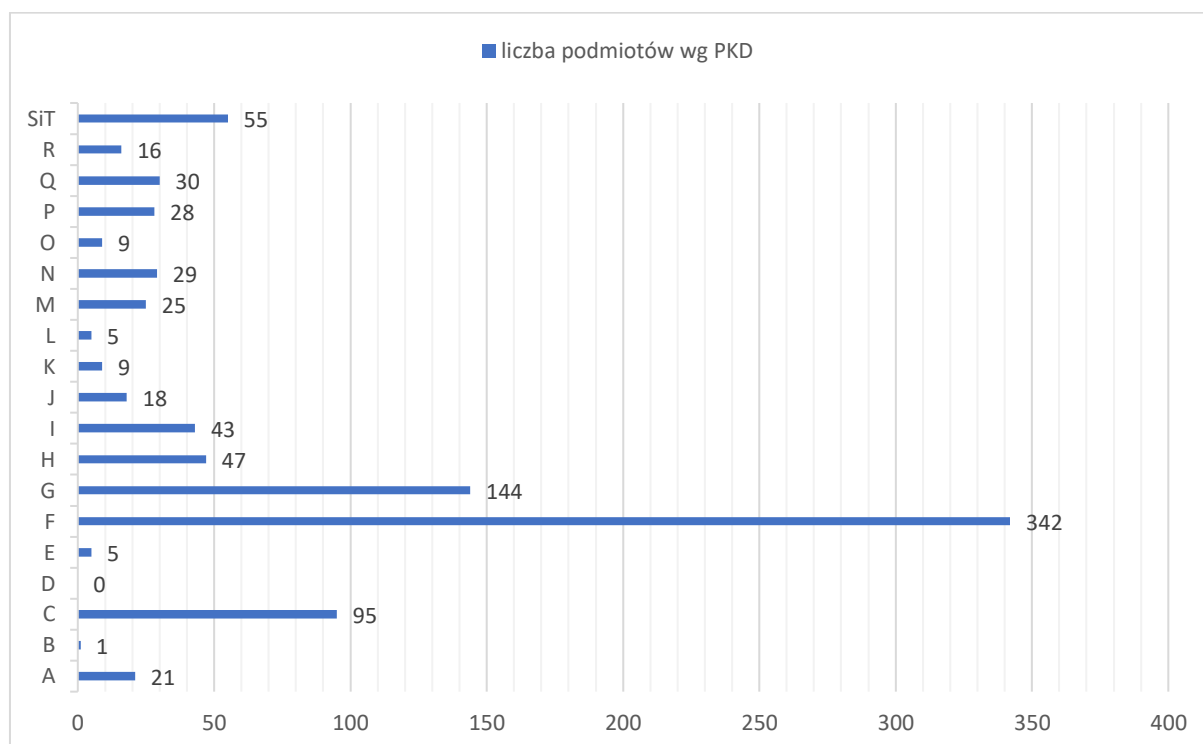
I.3.2. Przedsiębiorczość

W 2018 r. na terenie gminy Somonino zarejestrowane były 924 podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON: 24 w sektorze publicznym i 897 w sektorze prywatnym, w tym 778 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą oraz 49 spółek handlowych.

W gminie przeważają podmioty gospodarcze zatrudniające 0-9 pracowników (mikroprzedsiębiorstwa) – stanowią ok. 96% wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Na terenie gminy nie funkcjonują przedsiębiorstwa zatrudniające więcej niż 250 osób.

Gmina Somonino ma zdecydowanie charakter turystyczny. Przeważającą gałęzią gospodarki jest turystyka, co widać na zestawieniu podmiotów gospodarki narodowej wg sekcji PKD. Sekcja F – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi stanowi 37% ogólnej liczby podmiotów funkcjonujących w gminie Somonino. Na drugim miejscu z 16% udziałem znajduje się sekcja G – Informacja i komunikacja. 10% wszystkich podmiotów stanowią przedsiębiorstwa z branży budowlanej. Powyższe prezentuje wykres.

Wykres 8. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w gminie Somonino wg sekcji PKD

Legenda:

A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
B	Przetwórstwo przemysłowe
C	Budownictwo
D	Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
E	Transport i gospodarka magazynowa
F	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
G	Informacja i komunikacja
H	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
I	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
J	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna

K	Działalność w zakresie usług administrowania i działalności wspierająca
L	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne
M	Edukacja
N	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
O	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
P	Przetwórstwo przemysłowe
Q	Budownictwo
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
SiT	Pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według danych GUS na terenie gminy Somonino funkcjonuje 11 obiektów noclegowych, w tym 8 ma charakter całoroczny. Obiekty te dysponują łącznie 398 miejscami noclegowymi. Obiekty noclegowe zostały zaprezentowane w tabeli.

Tabela 7. Obiekty noclegowe w gminie Somonino

Rodzaj obiektu		Liczba obiektów	Liczba miejsc noclegowych
1	Hotele	1	28
	Pensjonaty	1	90
	Inne obiekty hotelowe	2	140
	Zespoły domków turystycznych	1	22
	Pokoje gościnne	2	35
	Kwatery agroturystyczne	4	83
	Razem (1):	11	398
2	Obiekty noclegowe krótkotrwałego zakwaterowania	7	140
Razem (1+2):		18	538

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W gminie Somonino 5 obiektów turystycznych dysponuje zapleczem konferencyjnym, 2 są przystosowane do osób niepełnosprawnych ruchowo, a 4 posiadają zaplecze sportowo-rekreacyjne.

I.4. Infrastruktura techniczna

I.4.1. Infrastruktura transportowa i komunikacyjna

Na infrastrukturę transportową i komunikacyjną w gminie Somonino składa się głównie sieć drogowa i kolejowa. Przez gminę przebiega droga krajowa nr 20 i droga wojewódzka nr 224. W gminie jest również 5 dróg powiatowych nr 10252, 10254 i 10315 oraz 1922G i 1923G. Sieć dróg uzupełniają drogi gminne. Drogi wyższego rzędu (krajowa, wojewódzka i powiatowe) mają nawierzchnię asfaltową. Drogi gminne są gruntowe lub utwardzone tłuczniem. Ze względu na coraz większe natężenie ruchu na ww. drogach niezbędne są systematyczne inwestycje w tego typu infrastrukturę. W tabeli zaprezentowano średnie dobowe natężenie ruchu na drodze krajowej nr 20 oraz drodze wojewódzkiej nr 224 (na odcinkach przebiegających w granicy gminy Somonino).

Tabela 8. Natężenie ruchu na DK 20 i DW 224

Odcinek	Średnie dobowe natężenie ruchu – 2005 r.	Średnie dobowe natężenie ruchu – 2010 r.	Średnie dobowe natężenie ruchu – 2015 r.
DK 20 Kościerzyna – Egiertowo	6 619	8 292	10 016
DK 20 Egiertowo – Żukowo	7 415	9 642	10 278

DW 224 Kartuzy – Egiertowo	Bd.	6 989	8 678
DW 224 Egiertowo – Nowa Karczma	Bd.	2 425	2 308

Źródło: www.gddkia.gov.pl

Przez obszar gminy przebiega linia kolejowa nr 201 Gdynia-Kościerzyna. W miejscowości Somonino znajduje się przystanek kolejowy. Aktualnie prowadzone są prace polegające na rozbudowie linii o drugi tor oraz jej elektryfikację, co przyczyni się do poprawy przepustowości i zwiększonej dostępności transportu kolejowego w gminie Somonino.

PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. planują roboty budowlane na odcinkach linii kolejowych nr 201 (Kościerzyna-Gdynia), 214 (Somonino-Kartuzy) i 229 (Gliniec-Kartuzy) w ramach projektu "Prace na alternatywnym ciągu transportowym Bydgoszcz - Trójmiasto". Projekt będzie obejmował modernizację i elektryfikację pomorskich linii kolejowych z Kościerzyny do Gdyni (I.201) oraz odcinków pomiędzy Somoninem a Kartuzami (I.214) i Gliniec a Kartuzami (I.229).

Trasa komunikacji autobusowej przebiega przez drogę wojewódzką nr 20 i drogę wojewódzką nr 224. Gmina Somonino jest skomunikowana autobusowo z Kościerzyną, Nową Karczmą i Kartuzami. Głównymi przewoźnikami kursującymi w granicach gminy są: PKS Gdańsk Sp. z o.o., Przewozy Autobusowe Gryf.

Przez Somonino, wzdłuż drogi 224, przebiega ścieżka rowerowa nr 111 o znaczeniu regionalnym na trasie Puck – Wejherowo – Kartuzy – Nowa Karczma - Stara Kiszewa – Skarszewy – Tczew.

Pierwsza ścieżka rowerowa w gminie dwukierunkowa na odcinku Somonino – Ostrzyce, zlokalizowana po lewej stronie pasa drogowego o łącznej długości 3 827,4 mb została wybudowana w 2018 roku.

I.4.2. Gospodarka wodno-ściekowa

System zbiorowego zaopatrywania w wodę mieszkańców gminy Somonino składa się z siedmiu ujęć głębinowych oraz związanych z nimi wodociągów grupowych dostarczających wodę do odbiorców. Poszczególne wodociągi są ze sobą połączone w sposób umożliwiający kontynuację dostaw w przypadku przerwy w pracy któregoś ujęcia.

Pod względem zwodociągowania gminy, jednostka objęta jest systemem wodociągowym w 100%. Długość czynnej sieci rozdzielczej w 2018 r. wynosiła 149,6 km. Z sieci wodociągowej korzysta 100% mieszkańców gminy. Zużycie wody na 1 mieszkańca to 31,1 m³.

Prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę w gminie Somonino powierzone zostało Gminnemu Przedsiębiorstwu Remontowo-Usługowemu Sp. z o.o. w Sławkach. Spółka posiada w zarządzaniu 7 stacji uzdatniania wody w miejscowościach: Somonino, Goręczyno, Ramleje, Hopowo, Egiertowo, Starkowa Huta, Rybaki, z których 4 w ostatnich latach zostały gruntownie zmodernizowane (Somonino, Goręczyno, Hopowo, Egiertowo).

Od stycznia 2019 roku realizowana jest na zlecenie Gminy Somonino kompleksowa przebudowa stacji uzdatniania wody w Rybakach. Planowany termin zakończenia inwestycji to koniec III kwartał 2019 roku. Inwestycja ta poprawi wydajność i sposób uzdatniania wody dostarczanej do mieszkańców miejscowości Rybaki, Rąty oraz Ostrzyce. Umożliwi również zastępczą dostawę wody do miejscowości Starkowa Huta, Kaplica i Połączyno. Zmodernizowany obiekt będzie

wyposażony między innymi w nową studnię głębinową, zbiornik magazynujący wodę oraz agregat prądotwórczy zapewniający ciągłość pracy hydroforni.

Na terenie gminy Somonino funkcjonuje system zbiorowego odprowadzania ścieków komunalnych poprzez system kanalizacji. W 2017 r. długość czynnej sieci kanalizacyjnej wynosiła 89,4 km, a z sieci kanalizacyjnej korzystało 7 992 mieszkańców (75,9%). Siecią kanalizacyjną zarządza Gminne Przedsiębiorstwo Remontowo-Usługowe Sp. z o.o. w Sławkach. System zorganizowanego odbioru ścieków sanitarnych jest typu grawitacyjno-pompowego. Ścieki z poszczególnych zlewni spływają kanałami grawitacyjnymi do przepompowni a następnie są transportowane ciśnieniowo. Swoim zasięgiem kanalizacja obejmuje Somonino, Goręczyno, Ostrzyce, Egiertowo, Wyczechowo, Borcz. W miejscowości Sławki znajduje się mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków o przepustowości 1 950 m³/d (z podwyższonym usuwaniem biogenów, wg GUS 2017 r.).

W ostatnich latach zrealizowano kilka odcinków sieci kanalizacyjnej podłączając do systemu nowe gospodarstwa domowe na terenie gminy. Na pozostałym obszarze, z uwagi na fakt rozproszonej zabudowy mieszkaniowej, gospodarka ściekowa oparta jest o gromadzenie ścieków w zbiornikach bezodpływowych (szambach) oraz przydomowych oczyszczalniach ścieków.

W 2017 r. 990 gospodarstw domowych gromadziło nieczystości ciekłe w zbiornikach bezodpływowych, a 9 w oczyszczalniach przydomowych.

I.4.3. Gospodarka odpadami

Na terenie oczyszczalni ścieków w Sławkach (siedziba Gminnego Przedsiębiorstwa Remontowo-Usługowego Sp. z o.o.) funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych Gminy Somonino. W 2018 r. z terenu gminy zebrano 2 054,51 ton odpadów, w tym 1 546,26 ton pochodziło z gospodarstw domowych, a 508,25 tony z innych źródeł (usług komunalnych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji).

I.4.4. Infrastruktura elektroenergetyczna i gazowa

Na terenie gminy występują sieci wysokiego, średniego oraz niskiego napięcia i pokrywają cały obszar gminy. Linie wysokiego napięcia:

- 220 kV relacji Gdańsk Leżno – Żydowo,
- 110 kV relacji Gdańsk Leżno – Kościerzyna.

Linie średniego napięcia wychodzące z GPZ Somonino oraz GPZ Kościerzyna poprzez trafostacje i sieć średniego napięcia dostarczają energię do odbiorców. Aktualnie trwają prace nad dwutorową linią elektroenergetyczną 400 kV Gdańsk Przyjaźń – Żydowo Kierzkowo, która jest inwestycją Polskich Sieci Elektroenergetycznych S.A. Projekt przewiduje wybudowanie ok. 120 km napowietrznej dwutorowej linii elektroenergetycznej o napięciu znamionowym 400 kV, która zastąpi eksploatowaną dotychczas linię 220 kV. Zakończenie inwestycji zaplanowano na grudzień 2019 r.

W gminie Somonino sieć gazownicza ma długość 16 928 m. Stopień gazyfikacji gminy wynosi 1,21%. Usługę dystrybucji paliwa gazowego świadczy Polska Spółka Gazownictwa w miejscowościach Sławki i Somonino. Liczba czynnych przyłączy wynosi 49 szt. Natomiast zużycie gazu w 2018 r. wynosiło 2,8 MWh.

W gminie Somonino nie istnieje zbiorowy system zaopatrzenia w ciepło. Zaopatrzenie w energię ciepłą realizowane jest z wykorzystaniem kotłowni lokalnych w odniesieniu do budynków użyteczności publicznej, budynków przemysłowych i usługowych oraz indywidualnych źródeł ciepła

w odniesieniu do budynków mieszkalnych jednorodzinnych. Kotłownie w większości pracują na paliwach stałych, tj. oleju opałowym i węglu. Z kolei indywidualne kotły grzewcze pracują na węglu, drewnie i odpadach z przeróbki drewna, ale także na paliwach płynnych tj. gaz płynny propan butan oraz energii elektrycznej. Pozostali odbiorcy korzystają z indywidualnych źródeł ciepła, opalanych z reguły materiałami tradycyjnymi – drewno, węgiel, koks i olej opałowy.

I.4.5. Infrastruktura telekomunikacyjna

W gminie Somonino istnieje 6 anten nadawczych operatorów telefonii komórkowych – stacji bazowych. Są to maszty telefonii komórkowej: T-Mobile Polska S.A. w Hopowie, POLKOMTEL Sp. z o.o. w miejscowości Kamela oraz Sławki, Orange Polska S.A. w Szymbarku i Somoninie, P4 Sp. z o.o. w Egiertowie.

I.5. Infrastruktura społeczna

I.5.1. Infrastruktura edukacyjna

Wprowadzona w 2017 r. reforma edukacji spowodowała zmiany w funkcjonowaniu oświaty na szczeblu gminnym. Systematyczne wygaszanie gimnazjów spowodowało, że istniejące zespoły szkół w Somoninie i Goręczynie zostały przekształcone w szkoły podstawowe.

Obecnie w gminie Somonino funkcjonują następujące placówki oświatowe:

1. Szkoła Podstawowa im. kard. Stefana Wyszyńskiego w Somoninie
2. Szkoła Podstawowa im. Kawalerów Orderu Uśmiechu w Borczu
3. Szkoła Podstawowa im. Św. Franciszka z Asyżu w Egiertowie
4. Szkoła Podstawowa im. Ziemi Kaszubskiej w Goręczynie
5. Gminne Przedszkole w Goręczynie.

Ww. placówki podporządkowane są samorządowi gminnemu.

W gminie funkcjonuje Niepubliczne Przedszkole „Chatka Puchatka” oraz Niepubliczne Integracyjne Przedszkole „Junior” w Hopowie. Wg danych GUS na terenie gminy Somonino nie ma żadnego żłobka ani klubu dziecięcego.

W 2017 r. w szkołach podstawowych na terenie gminy Somonino było 48 oddziałów, w których uczyło się 935 uczniów (w 2018 r. – 1 064 uczniów). Natomiast w gimnazjach było 10 oddziałów, w których uczyło się 254 uczniów (w 2018 r. – 129 uczniów). Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych wynosi 88,46%, a dla szkół podstawowych – 86,10%. W szkołach podstawowych zatrudnieni są nauczyciele na łączną liczbę 64,62 etatów, w gimnazjach jest to 18,88 etatów.

W 2018 r. na terenie gminy Somonino wychowaniem przedszkolnym objętych było 635 dzieci w 7 placówkach wychowania przedszkolnego, w tym w 3 przedszkolach.

Na terenie gminy funkcjonuje również Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Somoninie im. Józefa Wybickiego, którego organem prowadzącym jest Powiat Kartuski. Natomiast, na terenie gminy nie występują publiczne uczelnie wyższe, ani ich filie.

I.5.2. Infrastruktura sportowa

Gmina Somonino od 2012 r. systematycznie inwestuje w infrastrukturę sportową i społeczną. Aktualnie na terenie gminy funkcjonują następujące obiekty rekreacyjno-sportowe:

- 1) hala rehabilitacyjno-sportowa w Somoninie (zasadniczą część obiektu stanowi duża sala widowiskowo-sportowa połączona z widownią),
- 2) kompleks boisk „Orlik” w Somoninie – boisko piłkarskie oraz boisko wielofunkcyjne oraz budynek sanitarno-szatniowy,
- 3) hala sportowa w Egiertowie,
- 4) plac zabaw w Hopowie,
- 5) plac zabaw w Somoninie,
- 6) plac zabaw w Egiertowie,
- 7) boisko do piłki nożnej i lekkoatletyki w Somoninie,
- 8) boisko sportowe wraz z trybunami w Goręczynie,
- 9) plac zabaw i siłownia zewnętrzna w Borcu,
- 10) plac zabaw w Ramlejach, Rątach, Starkowej Hucie i Sławkach,
- 11) plac zabaw, mini boisko do gry w koszykówkę oraz stół do gry w pinponga, siłownia zewnętrzna w Wyczechowie,
- 12) boisko wielofunkcyjne i siłownia zewnętrzna w Ostrzycach,
- 13) siłownie zewnętrzne w Kaplicy, Połączynie i Starkowej Hucie,
- 14) plac zabaw w Kameli, Borcu i Połączynie.

Baza infrastrukturalna rekreacyjno-sportowa jest istotna z punktu widzenia turystycznego rozwoju gminy. Możliwość aktywnego spędzania czasu jest atutem każdej gminy o profilu turystycznym. Przy wparciu funduszy unijnych w gminie udało się utworzyć m.in.:

- 1) miejsce rekreacji nad Jeziorem Połęczyńskim w miejscowości Kamela,
- 2) infrastrukturę rekreacyjną i turystyczną nad Jeziorem Połęczyńskim w miejscowościach: Połączyno i Kamela,
- 3) pomosty dla wędkarzy nad jeziorem Połęczyńskim,
- 4) wiejski park rekreacyjno-wypoczynkowy nad Jeziorem Połęczyńskim,
- 5) miejsca postojowe o charakterze rekreacyjno-naukowym w Połączynie i Piotrowie,
- 6) park rekreacyjno-naukowy w miejscowości Goręczyno,
- 7) promenadę nad Jeziorem Ostrzyckim w miejscowości Ostrzyce.

Od marca 2019 r. w gminie Somonino można skorzystać z systemu rowerów publicznych MEVO. Gmina Somonino dysponuje 10 rowerami oraz 15 stojakami, zlokalizowanymi w Somoninie oraz Ostrzycach.

W Somoninie, Ostrzycach i Goręczynie zlokalizowane są Punkty Informacji Turystycznej. Od 2012 r. w gminie funkcjonują 4 infomaty. Jeden z nich znajduje się w Gminnym Ośrodku Kultury w Somoninie, drugi zaś zamontowano przy Punkcie Informacji Turystycznej w Ostrzycach. Pozostałe dwa zlokalizowane są w Pensjonacie "U Solema" w Ostrzycach oraz w "Gościńcu u Przyjaciół" w Wyczechowie.

I.5.3. Infrastruktura kultury

Instytucją odpowiedzialną za rozwój kulturalny Gminy Somonino jest Gminny Ośrodek Kultury w Somoninie. GOK organizuje imprezy kulturalne oraz zajęcia rozwojowe dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Ośrodek dysponuje salą widowiskową na 70 miejsc, na której można zorganizować spotkania, szkolenia, konferencje, prezentacje i uroczystości rodzinne. Sala posiada do dyspozycji:

- wyposażenie audiowizualne (rzutnik i ekran ścienny),
- krzesła i składane stoły,
- kuchnię z wyposażeniem,

– sanitariaty.

Działalność Gminnego Ośrodka Kultury w Somoninie to działalność wielokierunkowa i ciągle ewaluująca. Dla przykładu, od kilku lat pracownicy Gminnego Ośrodka Kultury i Gminnej Biblioteki Publicznej w Somoninie na Wielkanoc, przebrani w stroje bajkowych postaci, odwiedzają dzieci szkół podstawowych i przedszkoli gminy Somonino i nie tylko. Ponad 1000 dzieci zostaje obdarowanych słodkimi upominkami. Z kolei, w okresie Bożego Narodzenia z Mikołajem, Śnieżynkami i kapelą kaszubską przemierzają się bajecznym pojazdem i odwiedzają dzieci w szkołach podstawowych i przedszkolach.

Gminny Ośrodek Kultury w Somoninie prowadzi też kawiarenkę internetową oraz organizuje życie kulturalne poprzez realizację wielu imprez o charakterze ogólnopolskim, regionalnym i lokalnym. Poza tym swą siedzibę ma tutaj oddział gminny Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego (od 1996 r.), Klub Wolontariatu „Delfin” (2003), Klub Wędkarski „Kaszub” (1992).

GOK organizuje wiele imprez kulturalnych, jak np.:

I. Imprezy o charakterze rekreacyjno-kulturalno-turystycznym

- 1) Mistrzostwa Kaszub w Powożeniu na Szlōpie „Kaszëbskô Szlōpa”. Zawody konne organizowane zimą w plenerze od 2004 roku przy Pensjonacie „u Stolema” w Ostrzycach. Impreza mająca na celu pokazanie umiejętności powożenia szlōpą.
- 2) „Wišta Wio ... czyli na Kaszubską Nutę” – turniej woźniców i hodowców koni zimnokrwistych na Kaszubach. Impreza z akcentem folklorystycznym organizowana od 2002 roku dla woźniców, mieszkańców i turystów. Prezentuje narzędzia, zwyczaje Kaszubów.
- 3) Kaszubska Biesiada Kabaretowa „Bëlny Wic”. Celem imprezy cyklicznej jest promocja folkloru kaszubskiego, kultywowanie języka i muzyki kaszubskiej, pokazania i przybliżenia turystom rodzimego dowcipu i galek kaszubskich. Imprezę rozpoczyna przemarsz kapel, które witają gości i bawią ich wraz z kabaretami.
- 4) Kiermasz Agroturystyczny „Kaszuby zawsze”. Konferencja naukowo-praktyczna. Sejmik Agroturystyczny. Jest to spotkanie ekspertów ds. turystyki, którzy podczas konferencji – sejmiku omawiają sprawy związane z daleko idącą promocją turystyczną regionu Kaszub.
- 5) Otwarte Klubowe Mistrzostwa Kaszub w Wolnym Paleniu Fajki „Kaszëbskô Pipa”. Celem imprezy jest propagowanie kultury palenia, zachowania dziedzictwa kulturowego Kaszub oraz promocja regionu. Pierwsze spotkania z fajką (od roku 2007) nosiły nazwę Międzynarodowych Mistrzostw Kaszub w Wolnym Paleniu Fajki „Kaszëbskô Pipa”. Uczestnicy – to dorośli członkowie klubów fajki z całej Polski.
- 6) „Ostrzyckie Lato”. Impreza plenerowa – dwudniowa, z wieloletnią tradycją. Odbывa się zawsze w pierwszy weekend sierpnia. Od pięciu lat, w drugim dniu „Ostrzyckiego Lata”, na scenie odbywa się program pn. „Diabelskie granie”, w którym odbywa się wspólne muzykowanie z udziałem wszystkich chętnych, na kaszubskim instrumencie ludowym, zwanym diabelskimi skrzypcami. Podczas imprezy odbywa się także kiermasz twórców ludowych, którzy prezentują swoje wyroby na przygotowanych stoiskach wystawienniczych.
- 7) Festiwal Potraw Kaszubskich „Kaszëbszczé jestku”. Impreza o zasięgu regionalnym. Udział w niej biorą gestorzy kuchni, koła gospodyń wiejskich i szkoły gastronomiczne z Kaszub. Odbывa się w Ostrzycach pod wielkim namiotem. Uczestnicy przygotowują, wyznaczone regulaminem, potrawy. Widzowie mogą obserwować sposób

przyrządzania potraw i stosowane techniki przez poszczególne drużyny. Nad całością czuwa jury – Kapituła Dobrego Smaku, której zadaniem jest wyłonienie zwycięzców. Dla zwycięzców Festiwalu przewidziane są nagrody w postaci złotych, srebrnych i brązowych łyżek, nagród rzeczowych oraz pamiątkowych dyplomów. W czasie trwania imprezy czas umila kapela kaszubska.

- 8) Forum Twórczości Ludowej Ziemi Kaszubskiej. Integracyjne spotkanie środowiska twórców ludowych Kaszub, przybliżający charakter i warsztat pracy turystom i mieszkańcom. Każdy z twórców ma zapewnione miejsce na indywidualne stanowisko wystawiennicze. Następuje tu wymiana poglądów i doświadczeń. Podczas forum odbywają się również spotkania tematyczne, pokazy pracy twórców na żywo na wystawionych stoiskach, występy zespołów folklorystycznych, prezentacja kuchni kaszubskiej. Impreza trwa dwa dni, a jej celem jest zachowanie dziedzictwa kulturowego Kaszub.

II. Imprezy o charakterze edukacyjnym

- 1) Piknik historyczny „Somonino 1939 – lekcja historii” (2010 r.)
- 2) Piknik historyczno-wojskowy „Przez Kaszuby do morza – 1945” (2013 r.)

Pierwszy z pikników to inscenizacja przybliżająca fragmenty historii II wojny światowej – wydarzenia mające miejsce na Kaszubach w roku 1939, a szczególnie na terenie obecnej Gminy Somonino. Jest to przypomnienie o walkach żołnierzy IV Kartuskiego Batalionu Obrony Narodowej, a także przypomnienie bohaterów bez mundurów – cywilnych ofiar pierwszych miesięcy wojny.

Drugi z pikników zaś to inscenizacja odtwarzająca wydarzenia z początku marca 1945 r. kiedy to przez Kaszuby przetaczają się masy uciekających niemieckich cywilów i wycofujących się niemieckich wojsk, usiłujące wydostać się z potrzasku przez czynne jeszcze porty Gdyni i Gdańska. Za nimi postępują kolumny wojsk rosyjskich i polskich. Na Kaszubach trwa śmiertelny wyścig – wyścig do morza. Obie inscenizacje historyczne poświęcone wydarzeniom z tamtych lat przedstawia Samodzielna Grupa Odtworzeniowa „Pomorze” i Muzeum Historyczne „GRYF” w Żukowie.

III. Konkursy

- 1) „Studnia talentów”. Konkurs na najładniejszą piosenkę lub wiersz o Kaszubach, życiu, tradycjach, zanikających zawodach, walorach przyrodniczych – własnego autorstwa. Konkurs adresowany jest do dzieci i młodzieży szkół podstawowych i Gimnazjalnych z terenu Gminy Somonino.
- 2) Powiatowy Konkurs Ozdób Wielkanocnych. Konkurs organizowany jest dla wszystkich dzieci i młodzieży powiatu kartuskiego – uczniów wszystkich typów szkół. Prace są przedstawione do konkursu po uprzednich eliminacjach, przeprowadzonych w poszczególnych szkołach. Ocena prac prowadzona jest według kategorii wiekowych i tematycznych (np. palma, stroik na stół). W pracach mile widziane są motywy kaszubskie. Na konkurs zgłasza się ponad 40 placówek oświatowych.
- 3) Konkurs Recytatorski Literatury Kaszubskiej „Rôdno Mowa”. Eliminacje gminne Konkursu Recytatorskiego Literatury Kaszubskiej, które odbywają się w Gminnym Ośrodku Kultury w Somoninie. Konkurs przebiega w pięciu kategoriach wiekowych:
 - grupa przedszkolna i „O”
 - uczniowie szkół podstawowych
 - uczniowie gimnazjów
 - uczniowie szkół ponadgimnazjalnych

- 4) Konkurs Fotograficzny „Moja Gmina w obiektywie”. Konkurs adresowany jest do dzieci i młodzieży szkół podstawowych, z podziałem na klasy I-III, IV-VI i gimnazjalnych Gminy Somonino, a także wszystkich zainteresowanych spoza gminy. Celem konkursu jest zachęcanie młodych ludzi do poznania ciekawych miejsc w Gminie Somonino, kształtowanie wyobraźni oraz promocja form wypoczynku na łonie natury.
- 5) „Somonino inaczej... od historii po teraźniejszość”. Konkurs na najciekawszą prezentację multimedialną o Gminie Somonino dla młodzieży a także zainteresowanych tym tematem dorosłych. Prezentacja powinna zawierać interesujące zdjęcia, teksty opierające się na legendach o tej gminie, wspomnieniach starszych ludzi o historii i ciekawych wydarzeniach, wywiady, mile widziane efekty dźwiękowe.
- 6) Powiatowy Konkurs „Najładniejsza Szopka Bożonarodzeniowa”. Konkurs organizowany jest dla przedszkoli oraz dzieci i młodzieży szkół podstawowych i gimnazjalnych powiatu kartuskiego. Oceniane są prace indywidualne, które zostały wyróżnione w wyniku konkursów przeprowadzonych w poszczególnych szkołach. Prace powinny zawierać elementy akcentujące region kaszubski. Ocena prowadzona jest według kategorii wiekowych. W konkursie bierze udział około 40 placówek oświatowych powiatu kartuskiego.

W gminie funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna w Somoninie z filią w Goręczynie. W 2018 r. z biblioteki publicznej skorzystało 806 czytelników. Wskaźnik wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w wol. wynosił 10,9.

W 2018 r. Biblioteka kolejny raz otrzymała dofinansowanie w ramach Programu Biblioteki Narodowej – Zakup nowości wydawniczych dla bibliotek, dzięki któremu zbiory biblioteczne zwiększyły się o kolejne książki, a kwota dofinansowania wynosiła 7 100 zł.

Ponadto przy bibliotece działa Dyskusyjny Klub Książki dla osób dorosłych, w ramach którego oprócz cyklicznych, co miesięcznych spotkań z czytelnikami, organizowane są spotkania autorskie z pisarzami.

Na terenie gminy funkcjonują również świetlice wiejskie, w których organizowane są ciekawe zajęcia dla lokalnej społeczności. Świetlice są zlokalizowane w miejscowościach: Kaplica i Piotrowo.

W 2018 r. w gminie zorganizowano 45 imprez kulturalnych, w których wzięło udział 49 000 uczestników.

I.5.4. Infrastruktura ochrony zdrowia i opieki społecznej

Potrzeby gminy w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej zabezpiecza Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Somoninie. SPZOZ wykonuje swoje zadania w ramach:

- działania lekarza POZ,
- działania pielęgniarki i położnej POZ,
- działania pielęgniarki medycyny szkolnej,
- transportu sanitarnego POZ.

W 2018 r. w ramach podstawowej opieki zdrowotnej na terenie gminy Somonino udzielono 39 033 porad. W gminie funkcjonują dwie apteki.

Kwestiami opieki społecznej w gminie Somonino zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. GOPS realizuje następujące zadania:

- udzielanie świadczeń z pomocy społecznej,
- udzielanie świadczeń rodzinnych,
- udzielanie pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- przyznawanie Karty Dużej Rodziny,
- prowadzenie wolontariatu,
- prowadzenie Środowiskowego Domu Samopomocy w Rybakach (ośrodek wsparcia pobytu dla osób niepełnosprawnych),
- prowadzenie Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- udzielanie wsparcia Asystenta Rodziny,
- wypłata świadczeń 500+ i „Dobry start” 300+.

W 2017 r. ze środowiskowej pomocy społecznej skorzystało 365 gospodarstw domowych. Wydatki na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej wynosiła 3 480,5 tys. zł. Liczba rodzin pobierających świadczenie 500+ wynosiła 1 097.

W gminie funkcjonuje Centrum Integracji Społecznej w Ostrzycach oraz Środowiskowy Dom Samopomocy w Rybakach, który jest ośrodkiem wsparcia pobytu dla osób niepełnosprawnych.

W sierpniu 2004 r. powstał Warsztat Terapii Zajęciowej w Somoninie. Celem zajęć jest zaangażowanie osób niepełnosprawnych do pracy w przyszłym zawodzie, integracja i otwarcie środowiska osób niepełnosprawnych, wdrażanie uczestników w czynności dnia codziennego, przygotowanie do samodzielnego życia, jak również umiejętne nawiązywanie oraz nabywanie umiejętności pracy w zespole.

19 marca 2019 r. Rada Gminy Somonino podjęła uchwałę nr VI/45/2019 w sprawie udzielenia pomocy finansowej Powiatowi Kartuskiemu w wysokości 920 000,00 zł na rzecz budowy hospicjum stacjonarnego w Kartuzach.

I.5.5. Infrastruktura bezpieczeństwa publicznego

Do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego zobowiązane są wszystkie organy władzy i administracji państwowej, szczególnie instytucje wyspecjalizowane w zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego, jak np. Policja, Państwowa Straż Pożarna, które w realizacji swoich zadań wspierane są przez jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych i inne służby. Na terenie gminy zlokalizowany jest Posterunek Policji w Somoninie podlegający Komendzie Powiatowej Policji w Kartuzach.

W gminie Somonino funkcjonuje:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Somoninie, do której należy 50 strażaków. OSP dysponuje dwoma samochodami ratowniczo-gaśniczymi.
- Ochotnicza Straż Pożarna w Egiertowie – dysponuje jednym samochodem ratowniczo-gaśniczym,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Goręczynie – dysponuje dwoma samochodami ratowniczo-gaśniczymi,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Hopowie – dysponuje dwoma samochodami ratowniczo-gaśniczymi,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Kameli – dysponuje jednym samochodem ratowniczo-gaśniczym,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Kaplicy – dysponuje jednym samochodem ratowniczo-gaśniczym,

- Ochotnicza Straż Pożarna w Ostrzycach – dysponuje dwoma samochodami ratowniczo-gaśniczymi.

OSP są podległe Komendzie Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Kartuzach.

16 kwietnia 2019 r. Rada Gminy Somonino podjęła uchwałę nr VII/69/2019 w sprawie przyjęcia Programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobieganiu bezdomności zwierząt na terenie Gminy Somonino na 2019 r. Celem programu jest nie tylko zapewnienie opieki bezdomnym zwierzętom i zmniejszenie populacji zwierząt bezdomnych, ale również 1 zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom gminy.

I.6. Jakość rządzenia

I.6.1. Analiza zdolności inwestycyjnej

Analiza zdolności gminy do realizacji wydatków inwestycyjnych jest elementem szerszej analizy mającej za zadanie ocenić sytuację finansową w jednostce samorządu terytorialnego. Celem analizy jest określenie i ocena możliwości gminy Somonino w zakresie pokrycia wydatków inwestycyjnych. Analiza tego obszaru działalności gminy jest istotna z punktu widzenia ubiegania się gminy o środki z funduszy unijnych.

Analizy dokonano na podstawie metodologii wskazanej w dokumencie pn. „Analiza zdolności do realizacji wydatków inwestycyjnych Gminy Wiśniowa” opracowanym przez dra Marcina Hyski, Instytut Zarządzania Akademia Wychowania Fizycznego w Katowicach.

Do oceny zostały wykorzystane następujące wielkości i wskaźniki:

- wolne środki, tj. dochody ogółem minus wydatki bieżące (wydatki bieżące pomniejszone są o wydatki na obsługę długu oraz wypłaty z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji),
- nadwyżka operacyjna, tj. dochody bieżące minus wydatki bieżące (dochody bieżące obejmują dochody ogółem pomniejszone o dochody z majątku oraz o dotacje na zadania inwestycyjne),
- wskaźnik relacji wolnych środków do dochodów ogółem wyrażony w procentach,
- wskaźnik relacji nadwyżki operacyjnej do dochodów ogółem wyrażony w procentach,
- wskaźnik relacji wydatków inwestycyjnych do dochodów ogółem wyrażony w procentach,
- wskaźnik relacji wydatków inwestycyjnych do wolnych środków wyrażony w procentach,
- wskaźnik relacji zobowiązań ogółem do wydatków inwestycyjnych wyrażony w procentach.

Tabela 9. Wolne środki i nadwyżka operacyjna Gminy Somonino w latach 2014-2018

Rok	Wolne środki [zł]	Nadwyżka operacyjna [zł]
2018	4 626 181,48	-3 251 808,67
2017	3 311 356,35	1 452 825,13
2016	3 046 343,62	1 462 412,73
2015	1 959 468,14	2 095 875,48
2014	1 137 260,63	-361 592,49

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu

Wolne środki są wielkością, z której mogą być finansowane inwestycje oraz pokrywane koszty obsługi długu. Występują one jako wolne środki brutto oraz wolne środki netto. Wolne środki brutto

stanowią różnicę pomiędzy dochodami ogółem a wydatkami bieżącymi, natomiast wolne środki netto dodatkowo są skorygowane o wydatki na obsługę długu oraz wypłaty z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji. W ten sposób wielkość ta pozwala na analizę wysokości środków będących w dyspozycji gminy, nieprzeznaczonych na finansowanie wydatków bieżących.

W latach 2014-2018 wolne środki Gminy Somonino mają wartość dodatnią, co świadczy korzystnie o możliwościach finansowania wydatków inwestycyjnych. Ponadto wartość ta w analizowanym okresie wzrosła czterokrotnie, co świadczy o wzroście potencjału inwestycyjnego jednostki.

Kategoria nadwyżki operacyjnej obliczana jest jako różnica pomiędzy dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi. Wydatki bieżące ujmowane są w budżecie, natomiast dochody bieżące stanowią różnicę między dochodami ogółem a dochodami z majątku oraz kwotą dotacji celowych na inwestycje. Nadwyżka operacyjna informuje o występowaniu w gminie środków finansowych możliwych do przeznaczenia na finansowanie wydatków inwestycyjnych bez konieczności zmniejszenia stanu majątku czy zaciągania zobowiązań.

W latach 2015-2017 nadwyżka operacyjna przyjmowała wartość dodatnią, co oznacza, że wydatki bieżące znalazły pełne pokrycie w dochodach gminy bez konieczności zaciągania na ich sfinansowanie zobowiązań. W 2014 i 2018 r. wystąpił deficyt budżetowy, co może świadczyć o intensywnym inwestowaniu Gminy w tym okresie.

Obydwie przedstawione wielkości wykorzystywane są do obliczenia wskaźników informujących o zdolności gminy do ponoszenia ciężaru zaciąganych zobowiązań i realizacji inwestycji. Wyniki obliczeń prezentuje tabela.

Tabela 10. Wskaźniki wolnych środków i nadwyżki operacyjnej Gminy Somonino w latach 2014-2018

Rok	Wolne środki w relacji do dochodów ogółem [%]	Nadwyżka operacyjna w relacji do dochodów ogółem [%]
2018	3,04	-0,97
2017	5,85	2,57
2016	5,98	2,87
2015	4,80	5,13
2014	3,04	-0,97

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu

Czym wyższa jest wartość nadwyżki operacyjnej tym większa jest możliwość realizacji przez jednostkę samorządu terytorialnego nowych przedsięwzięć majątkowych, zarówno bezpośrednio przeznaczając tą kwotę na inwestycje lub pośrednio spłacając wcześniej zaciągnięte zobowiązania na cele inwestycyjne. W latach 2015-2017 sytuacja Gminy w tym zakresie była pozytywna. Natomiast biorąc pod uwagę wskaźniki za miniony rok budżetowy należy stwierdzić, że Gmina Somonino ma ograniczone możliwości finansowania inwestycji.

Tabela 11. Wskaźniki realizacji wydatków inwestycyjnych Gminy Somonino w latach 2014-2018

Rok	Wydatki inwestycyjne w relacji do dochodów ogółem [%]	Wydatki inwestycyjne w relacji do wolnych środków [%]	Zobowiązania ogółem w relacji do wydatków inwestycyjnych [%]
2018	20,04	252,96	106,28
2017	9,08	155,19	171,73
2016	12,12	202,61	145,22

2015	14,34	299,11	173,36
2014	15,89	522,98	187,80

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu

Wskaźnik realizacji wydatków inwestycyjnych względem dochodów ogółem w 2018 r. względem 2017 r. wzrósł dwukrotnie. Jednocześnie relacja wydatków inwestycyjnych odniesiona do kategorii wolnych środków wzrosła z poziomu 155,19% w roku 2017 do 252,96% w roku 2018, co oznacza, że wydatki inwestycyjne przewyższyły wysokość wolnych środków, a gmina w większym stopniu sięgała do zwrotnych źródeł finansowania inwestycji.

Zobowiązania w całym analizowanym okresie stanowiły ponad 100% realizowanych wydatków inwestycyjnych. Świadczy to o niekorzystnej sytuacji finansowej Gminy Somonino, gdyż zobowiązania zaciągane są nie tylko w celu sfinansowania wydatków inwestycyjnych, ale również wydatków bieżących.

Podsumowując, można stwierdzić, że Gmina Somonino posiada ograniczoną zdolność do zaciągania długu i jego obsługi w długim okresie. Sytuacja finansowa gminy nie jest korzystna i ze względu na problemy z finansowaniem wydatków bieżących konieczne jest sięganie do zwrotnych źródeł zasilania budżetu.

I.6.2. Jakość kapitału społecznego

Jakość kapitału społecznego oceniana jest za pomocą danych na temat zaangażowania mieszkańców w życie społeczne i obywatelskie. O zasobności w kapitał społeczny świadczą oddolne przejawy samoorganizowania się ludzi i zaangażowania obywatelskiego. Aktywność mieszkańców gminy przejawia się m.in. w działalności organizacji pozarządowych. W tabeli zaprezentowano listę NGO funkcjonujących na terenie gminy.

Tabela 12. Organizacje pozarządowe działające w gminie Somonino

L.p.	Nazwa organizacji pozarządowej	Główny obszar działalności
1.	Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Kultury, Sportu i Turystyki na Wsi „Przyjazna Wieś Kaszubska”	kultura, sztuka, sport, turystyka, rekreacja
2.	Fundacja "Tradycja i Pamięć"	ochrona dóbr historycznych, podtrzymywanie tradycji i kultury
3.	Kółko Rolnicze w Ramlejach	rozwój lokalny
4.	Kółko Rolnicze w Hopowie	rozwój lokalny
5.	Kółko Rolnicze w Wyczechowie	rozwój lokalny
6.	Stowarzyszenie Trzech Wsi „Kaszubski Zakątek”	rozwój lokalny
7.	Stowarzyszenie „Moja Wieś - Nasza Szkoła”	rozwój lokalny
8.	EKOWYCZECZOWO – Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Wsi Wyczechowo	rozwój lokalny
9.	Kółko Rolnicze - Koło Gospodyń Wiejskich w Sławkach	rozwój lokalny
10.	Stowarzyszenie Ogrodowe "Góra Trzebińska"	ochrona środowiska, ekologia
11.	Ostrzyckie Lobby Turystyczne	turystyka i rekreacja
12.	Stowarzyszenie Klubu Sportowego „Gryf Goręczyno”	kultura fizyczna i sport, OPP
13.	Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Sportu w Gminie Somonino „As”	kultura fizyczna i sport
14.	Akademia Piłkarska Szargan	kultura fizyczna i sport
15.	Kaszubska Fundacja Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych „Podaruj Trochę Słońca”	kultura fizyczna i sport, OPP

16.	Stowarzyszenie na rzecz Wspomagania Rozwoju Dzieci, Młodzieży i Dorosłych „Radosna Akademia”	pomoc osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom, rehabilitacja i terapia
17.	Stowarzyszenie Apertum	pomoc społeczna osobom niepełnosprawnym, rehabilitacja
18.	Stowarzyszenie Aktywnie Razem	pomoc społeczna i działania wspomagające osoby niepełnosprawne
19.	Fundacja Perspektywa	pomoc społeczna i działania wspomagające osoby niepełnosprawne
20.	Stowarzyszenie "Jesteśmy Razem"	nauka, edukacja, oświata i wychowanie, kultura, pomoc osobom niepełnosprawnym, OPP
21.	Stowarzyszenie Szkoła w Borczu Spełnia Marzenia	nauka, edukacja, oświata i wychowanie, OPP
22.	„Rozwiń Skrzydła”	nauka, edukacja, oświata i wychowanie, kultura, pomoc osobom niepełnosprawnym. OPP
23.	Stowarzyszenie na rzecz Promocji i Profilaktyki Zdrowia	ochrona zdrowia, profilaktyka i edukacja zdrowotna
24.	Stowarzyszenie „Przyszłość”	ochrona zdrowia, profilaktyka i edukacja zdrowotna, OPP

Źródło: www.somonino.pl

Na terenie gminy funkcjonuje również stowarzyszenie zwykłe – Stowarzyszenie DCT.

Wskaźnik liczba organizacji non-profit na 1000 mieszkańców kształtuje się na poziomie 0,23.

W gminie Somonino funkcjonują również 3 uczniowskie kluby sportowe i kluby sportowe:

- 1) Uczniowski Klub Sportowy „Traper”,
- 2) GLZS Grunke,
- 3) Klub Sportowy „Stolem”,
- 4) Wędkarski Klub Sportowy „Kaszub”.

Poziom zaufania społecznego może być łączony z wielkością kapitału społecznego. Poziom zaufania, mierzony za pomocą badań ankietowych jest istotnym wskaźnikiem kapitału społecznego. Proces opracowywania niniejszego dokumentu przewidywał przeprowadzenie badania ankietowego wśród mieszkańców gminy Somonino, które miało na celu poznanie poglądów i opinii mieszkańców w najważniejszych dla rozwoju gminy sprawach, a tym samym określenie jakości kapitału społecznego. Z tego wskaźnika istotne były nie odpowiedzi na zadane w ankiecie pytania, a stopień zaangażowania mieszkańców w badanie. Ankietę wypełniło 209 osób, co stanowi 1,96% ogólnej liczby mieszkańców.

I.7. Podsumowanie analizy i diagnozy

I.7.1. Analiza SWOT

Analiza SWOT (z ang. strengths, weaknesses, opportunities, threats) polega na przeciwstawianiu stron mocnych i słabych z przyszłymi możliwymi szansami i zagrożeniami. W zakresie planowania strategicznego analiza SWOT stanowi podstawowe narzędzie poprzedzające konkretyzację wizji i misji oraz strategicznych kierunków rozwoju na poziomie przestrzennym, ekonomicznym i społecznym. Poniższa analiza powstała w wyniku przeprowadzonej diagnozy stanu istniejącego oraz w oparciu o wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców gminy Somonino.

Mocne strony

- walory krajobrazowe i turystyczne - duża ilość i różnorodność form ochrony przyrody, lasy, jeziora
- dogodne położenie komunikacyjne (DK 20)
- korzystna sytuacja demograficzna
- niski poziom bezrobocia
- dostępność kolejowa - PKM
- aktywnie działające organizacje pozarządowe
- dobry stan środowiska przyrodniczego oraz brak zakładów przemysłowych powodujących znaczące zanieczyszczenie powietrza, wód i gleby
- rozwinięty system wodociągowy
- korzystna struktura wiekowa mieszkańców przewaga mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym
- rozwinięta kultura regionalna – kultywowane tradycje kultury kaszubskiej

Słabe strony

- niska jakość i dostępność połączeń komunikacyjnych wewnątrz gminy, niedostateczny stan techniczny dróg
- niewystarczający rozwój przedsiębiorczości
- niski poziom wykorzystania atutów gminy oraz jej promocja
- niska jakość i ilość infrastruktury okołodrogowej (chodniki, drogi rowerowe, oświetlenie, śmietniki, urządzenia bezpieczeństwa ruchu itp.)
- niedostateczna jakość edukacji oraz niedostateczna ilość gminnych przedszkoli i żłobków
- brak propozycji spędzania wolnego czasu dla seniorów
- niska jakość i dostępność służby zdrowia
- niedostateczny stan techniczny budynków gminnych oraz zagospodarowania wokół (parkingi), braki lokalowe np. dla GOPS,
- występowanie niedoborów w zakresie infrastruktury rekreacyjnej pomimo prowadzonych w ostatnich latach intensywnych działań inwestycyjnych
- niedobór środków finansowych na inwestycje w budżecie samorządowym

Szanse

- pozyskiwanie środków finansowych z Unii Europejskiej
- rozwój turystyki, agroturystyki i rolnictwa ekologicznego
- rozwój przedsiębiorczości oraz pozyskanie inwestorów chcących ulokować biznes na obszarze gminy
- poprawa dostępności komunikacyjnej gminy - inwestycje w infrastrukturę drogową i okołodrogową, dostosowanie komunikacji publicznej do potrzeb mieszkańców, zwiększenie częstotliwości PKM
- zintensyfikowanie działań promocyjnych gminy
- poprawa jakości edukacji, w tym utworzenie dodatkowego przedszkola i żłobka w gminie
- inwestycje w infrastrukturę publiczną, zarówno w budynki użyteczności publicznej, jak i w tereny rekreacyjno-turystyczne
- wykorzystanie prężnie działających organizacji pozarządowych w celu zaktywizowania seniorów
- korzystny trend osiedleńczy – odpływ ludności z miast na wieś oraz moda na wypoczynek na terenach wiejskich oddalonych od dużych miast

Zagrożenia

- pogarszający się stan infrastruktury drogowej w obliczu wzrastającego ruchu drogowego
- wzrastający poziom zadłużenia samorządu
- wzrastająca konkurencja o inwestorów i przyszłych mieszkańców z gminami wiejskimi zlokalizowanymi bliżej aglomeracji trójmiejskiej oraz pobliskimi miastami o randze powiatowej
- pogłębiające się zjawisko wykluczenia społecznego – bezrobocie, rozwarstwienie społeczne, niska aktywność obywatelska, niski poziom integracji osób osiedlających się
- zwiększony, niekontrolowany ruch turystyczny powodujący degradację walorów przyrodniczych
- niska absorpcja środków europejskich – niekorzystna alokacja środków w ramach programów operacyjnych, niespójna polityka w zakresie dystrybucji środków

I.7.2. Analiza SWOT/TOWS

Analiza SWOT/TOWS obejmuje diagnozę sytuacji podmiotu w czterech obszarach:

- mocne strony,
- słabe strony,
- szanse,
- zagrożenia.

Analiza SWOT pozwala na otrzymanie odpowiedzi na pytania:

- czy mocne strony pozwolą wykorzystać szanse?
- czy mocne strony pozwolą przezwyciężyć zagrożenia?
- czy słabe strony nie pozwolą wykorzystać nadarzających się szans?
- czy słabe strony nie spotęgują zagrożeń?

Nazwa TOWS powstała przez przestawienie liter w słowie SWOT i wskazuje na odwrócenie kolejności analizy. O ile w analizie SWOT wychodzi się od oceny wewnętrznych sił i słabości, dla których szuka się sposobu najlepszego wykorzystania biorąc pod uwagę otoczenie podmiotu, o tyle w analizie TOWS zaczyna się od rozpatrzenia szans i zagrożeń w otoczeniu przed którymi stoi jednostka samorządu terytorialnego, które następnie konfrontuje się z własnymi predyspozycjami do wykorzystania tych szans i niwelowania zagrożeń.

W celu dokonania analizy SWOT/TOWS wykorzystano analizę SWOT opracowaną w poprzednim rozdziale. Mocnym i słabym stronom przypisano odpowiednie wartości i uszeregowano wg wagi. Następnie dokonano ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami i dokonano podsumowania. TOWS tym różni się od analizy SWOT, że dokonujemy zmiany kolejności, tak by położyć nacisk na sekwencję rozwiązywania problemów w procesie tworzenia strategii.

W analizie TOWS postawiono pytania:

- czy szanse zdynamizują mocne strony?
- czy szanse stłumią słabe strony?
- czy zagrożenia osłabią mocne strony?
- czy zagrożenia nasilą słabe strony?

Proces analizy SWOT/TOWS prezentują kolejne tabele.

Tabela 13. System wag

Mocne strony	Waga	Słabe strony	Waga
walory krajobrazowe i turystyczne - duża ilość i różnorodność form ochrony przyrody, lasy, jeziora	0,2	występowanie niedoborów w zakresie infrastruktury rekreacyjnej pomimo prowadzonych w ostatnich latach intensywnych działań inwestycyjnych	0,2
dogodne położenie komunikacyjne (DK 20)	0,2	niedobór środków finansowych na inwestycje w budżecie samorządowym	0,2
dostępność kolejowa – PKM	0,2	niska jakość i dostępność połączeń komunikacyjnych wewnątrz gminy, niedostateczny stan techniczny dróg	0,1
dobry stan środowiska przyrodniczego oraz brak zakładów przemysłowych powodujących znaczące zanieczyszczenie powietrza, wód i gleby	0,1	niewystarczający rozwój przedsiębiorczości	0,1
korzystna struktura wiekowa mieszkańców przewaga mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym	0,1	niski poziom wykorzystania atutów gminy oraz jej promocja	0,1

rozwinięta kultura regionalna – kultywowane tradycje kultury kaszubskiej	0,1	niska jakość i ilość infrastruktury okołodrogowej (chodniki, drogi rowerowe, oświetlenie, śmietniki, urządzenia bezpieczeństwa ruchu itp.)	0,1
niski poziom bezrobocia	0,05	niedostateczna jakość edukacji oraz niedostateczna ilość gminnych przedszkoli i żłobków	0,05
aktywnie działające organizacje pozarządowe	0,05	brak propozycji spędzania wolnego czasu dla seniorów	0,05
		niska jakość i dostępność służby zdrowia	0,05
		niedostateczny stan techniczny budynków gminnych oraz zagospodarowania wokół (parkingi), braki lokalowe np. dla GOPS	0,05
Razem:	1	Razem:	1
Szanse	Waga	Zagrożenia	Waga
pozyskiwanie środków finansowych z Unii Europejskiej	0,2	pogarszający się stan infrastruktury drogowej w obliczu wzrastającego ruchu drogowego	0,2
inwestycje w infrastrukturę publiczną, zarówno w budynki użyteczności publicznej, jak i w tereny rekreacyjno-turystyczne	0,2	wzrastający poziom zadłużenia samorządu	0,2
rozwój turystyki, agroturystyki i rolnictwa ekologicznego	0,1	zwiększony, niekontrolowany ruch turystyczny powodujący degradację walorów przyrodniczych	0,2
poprawa dostępności komunikacyjnej gminy - inwestycje w infrastrukturę drogową i okołodrogową, dostosowanie komunikacji publicznej do potrzeb mieszkańców, zwiększenie częstotliwości PKM	0,1	niska absorpcja środków europejskich – niekorzystna alokacja środków w ramach programów operacyjnych, niespójna polityka w zakresie dystrybucji środków	0,2
rozwój przedsiębiorczości i pozyskanie inwestorów chcących ulokować biznes na obszarze gminy	0,1	wzrastająca konkurencja o inwestorów i przyszłych mieszkańców z gminami wiejskimi zlokalizowanymi bliżej aglomeracji trójmiejskiej oraz pobliskimi miastami o randze powiatowej	0,1
zintensyfikowanie działań promocyjnych gminy	0,1	pogłębiające się zjawisko wykluczenia społecznego – bezrobocie, rozwarstwienie społeczne, niska aktywność obywatelska, niski poziom integracji osób osiedlających się	0,1
poprawa jakości edukacji, w tym utworzenie dodatkowego przedszkola i żłobka w gminie	0,05		
inwestycje w infrastrukturę publiczną, zarówno w budynki użyteczności publicznej, jak i w tereny rekreacyjno-turystyczne	0,05		
wykorzystanie prężnie działających organizacji pozarządowych w celu zaktywizowania seniorów	0,05		
korzystny trend osiedleńczy – odpływ ludności z miast na wieś oraz moda na wypoczynek na terenach wiejskich oddalonych od dużych miast	0,05		
Razem:	1	Razem:	1

Źródło: opracowanie własne

W kolejnych tabelach dokonano analizy wzajemnych interakcji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń. W przypadku wystąpienia interakcji wskazano wartość „1”, brak zależności określony został poprzez wartość „0”.

Z kolei „iloczyn wag i interakcji” oznacza, pomnożenie wagi przez interakcję i tam wpisuje się wynik. „Rangę” określamy cyframi od 1 do 10, przy czym 1 oznacza najwyższy „iloczyn wag i interakcji”.

Tabela 14. Czy mocne strony pozwolą wykorzystać szanse?

Szanse	Mocne strony											
	walory krajobrazowe i turystyczne - duża ilość i różnorodność form ochrony przyrody, lasy, jeziora	dogodne położenie komunikacyjne (DK 20)	dostępność kolejowa – PKM	dobry stan środowiska przyrodniczego oraz brak zakładów przemysłowych powodujących znaczące zanieczyszczenie powietrza, wód i gleby	korzystna struktura wiekowa mieszkańców przewaga mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym	rozwinęta kultura regionalna – kultywowane tradycje kultury kaszubskiej	niski poziom bezrobocia	aktywne działające organizacje pozarządowe	Waga	Liczba interakcji	Iloczyn wag i interakcji	Ranga
pozyskiwanie środków finansowych z Unii Europejskiej	1	1	1	0	0	1	0	1	0,2	5	1,0	1
inwestycje w infrastrukturę publiczną, zarówno w budynki użyteczności publicznej, jak i w tereny rekreacyjno-turystyczne	1	1	1	1	0	0	0	0	0,2	4	0,8	2
rozwój turystyki, agroturystyki i rolnictwa ekologicznego	1	1	1	1	0	0	0	1	0,1	5	0,5	4
poprawa dostępności komunikacyjnej gminy - inwestycje w infrastrukturę drogową i okołodrogową, dostosowanie komunikacji publicznej do potrzeb mieszkańców, zwiększenie częstotliwości PKM	0	1	1	0	0	0	0	0	0,1	2	0,2	7
rozwój przedsiębiorczości i pozyskanie inwestorów chcących ulokować biznes na obszarze gminy	1	1	1	0	1	0	0	0	0,1	4	0,4	5
zintensyfikowanie działań promocyjnych gminy	1	1	1	1	0	1	0	1	0,1	6	0,6	3
poprawa jakości edukacji, w tym utworzenie dodatkowego przedszkola i żłobka w gminie	0	0	0	0	1	0	1	1	0,05	3	0,15	8
inwestycje w infrastrukturę publiczną, zarówno w budynki użyteczności publicznej, jak i w tereny rekreacyjno-turystyczne	1	1	1	1	0	0	0	0	0,05	4	0,2	7
wykorzystanie prężnie działających organizacji pozarządowych w celu zaktywizowania seniorów	0	0	0	0	1	1	0	1	0,05	3	0,15	8
korzystny trend osiedleńczy – odpływ ludności z miast na wieś oraz moda na wypoczynek na terenach wiejskich oddalonych od dużych miast	1	1	1	1	1	0	1	0	0,05	6	0,3	6
Waga	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,05	0,05	1			
Liczba interakcji	7	8	8	5	4	3	2	5				
Iloczyn wag i interakcji	1,4	1,6	1,6	0,5	0,4	0,3	0,1	0,25				
Ranga	2	1	1	3	4	5	7	6				
Suma interakcji										84/2		
Suma iloczynów											10,45	

Źródło: opracowanie własne

Tabela 15. Czy mocne strony pozwolą przezwyciężyć zagrożenia?

Zagrożenia	Mocne strony												
	walory krajobrazowe i turystyczne - duża ilość i różnorodność form ochrony przyrody, lasy, jeziora	dogodne położenie komunikacyjne (DK 20)	dostępność kolejowa – PKM	dobry stan środowiska przyrodniczego oraz brak zakładów przemysłowych powodujących znaczące zanieczyszczenie powietrza, wód i gleby	korzystna struktura wiekowa mieszkańców przewaga mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym	rozwinięta kultura regionalna – kultywowane tradycje kultury kaszubskiej	niski poziom bezrobocia	aktywnie działające organizacje pozarządowe	Waga	Liczba interakcji	Iloczyn wag i interakcji	Ranga	
	pogarszający się stan infrastruktury drogowej w obliczu wzrastającego ruchu drogowego	0	0	1	0	0	0	0	0,2	1	0,2	5	
	wzrastający poziom zadłużenia samorządu	1	1	1	1	1	0	0	0,2	5	1,0	1	
	zwiększony, niekontrolowany ruch turystyczny powodujący degradację walorów przyrodniczych	0	0	0	1	0	0	1	0,2	2	0,4	3	
	niska absorpcja środków europejskich – niekorzystna alokacja środków w ramach programów operacyjnych, niespójna polityka w zakresie dystrybucji środków	1	1	0	0	0	0	1	0,2	3	0,6	2	
	wzrastająca konkurencja o inwestorów i przyszłych mieszkańców z gminami wiejskimi zlokalizowanymi bliżej aglomeracji trójmiejskiej oraz pobliskimi miastami o randze powiatowej	0	1	1	0	1	0	0	0,1	3	0,3	4	
	pogłębiające się zjawisko wykluczenia społecznego – bezrobocie, rozwarstwienie społeczne, niska aktywność obywatelska, niski poziom integracji osób osiedlających się	0	0	0	0	1	0	1	0,1	2	0,2	5	
	Waga	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,05	0,05	1			
	Liczba interakcji	2	3	3	2	3	0	1	2				
	Iloczyn wag i interakcji	0,4	0,6	0,6	0,2	0,3	0	0,05	0,1				
	Ranga	2	1	1	4	3	7	6	5				
	Suma interakcji										32/2		
Suma iloczynów											4,95		

Źródło: opracowanie własne

Tabela 16. Czy słabe strony nie pozwolą wykorzystać nadarzających się szans?

Szanse Słabe strony	występowanie infrastruktury prowadzonych w ostatnich latach intensywnych działań inwestycyjnych	niedobór środków finansowych na inwestycje w budżecie samorządowym	niska jakość i dostępność połączeń komunikacyjnych wewnątrz gminy, niedostateczny stan techniczny dróg	niewystarczający rozwój przedsiębiorczości	niski poziom wykorzystania atutów gminy oraz jej promocja	niska jakość i ilość infrastruktury okołodrogowej (chodniki, drogi rowerowe, oświetlenie, śmietniki, urządzenia bezpieczeństwa ruchu itp.)	niedostateczna jakość edukacji oraz niedostateczna ilość gminnych przedszkoli i żłobków	brak propozycji spędzania wolnego czasu dla seniorów	niska jakość i dostępność służby zdrowia	niedostateczny stan techniczny budynków gminnych oraz zagospodarowania wokół (parkingi), braki lokalowe np. dla GOPS	Waga	Liczba interakcji	Iloczyn wag i interakcji	Ranga
pozyskiwanie środków finansowych z Unii Europejskiej	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0,2	3	0,6	3
inwestycje w infrastrukturę publiczną, zarówno w budynki użyteczności publicznej, jak i w tereny rekreacyjno-turystyczne	0	1	1	0	1	0	0	1	0	1	0,2	5	1,0	1
rozwój turystyki, agroturystyki i rolnictwa ekologicznego	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0,1	6	0,6	3
poprawa dostępności komunikacyjnej gminy - inwestycje w infrastrukturę drogową i okołodrogową, dostosowanie komunikacji publicznej do potrzeb mieszkańców, zwiększenie częstotliwości PKM	0	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0,1	4	0,4	5
rozwój przedsiębiorczości i pozyskanie inwestorów chcących ulokować biznes na obszarze gminy	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0,1	7	0,7	2
zintensyfikowanie działań promocyjnych gminy	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	0,1	10	1,0	1
poprawa jakości edukacji, w tym utworzenie dodatkowego przedszkola i żłobka w gminie	0	1	1	0	0	1	1	1	0	1	0,05	6	0,3	6
inwestycje w infrastrukturę publiczną, zarówno w budynki użyteczności publicznej, jak i w tereny rekreacyjno-turystyczne	1	1	0	0	1	1	0	1	0	1	0,05	6	0,3	6
wykorzystanie prężnie działających organizacji pozarządowych w celu zaktywizowania seniorów	1	1	1	0	0	0	0	1	0	1	0,05	5	0,25	7
korzystny trend osiedleńczy – odpływ ludności z miast na wieś oraz moda na wypoczynek na terenach wiejskich oddalonych od dużych miast	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0,05	9	0,45	4
Waga	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,05	0,05	0,05	0,05	1			
Liczba interakcji	6	10	8	5	7	7	4	6	2	5				
Iloczyn wag i interakcji	1,2	2,0	0,8	0,5	0,7	0,7	0,2	0,3	0,1	0,25				
Ranga	2	1	3	5	4	4	8	6	9	7				
Suma interakcji												121/2		
Suma iloczynów													12,35	

Źródło: opracowanie własne

Tabela 17. Czy słabe strony nie spotęgują zagrożeń?

Zagrożenia	Słabe strony											Waga	Liczba interakcji	Iloczyn wag i interakcji	Ranga
	występowanie infrastruktury prowadzonych w ostatnich latach intensywnych działań inwestycyjnych	niedobór środków finansowych na inwestycje w budżecie samorządowym	niska jakość i dostępność połączeń komunikacyjnych wewnątrz gminy, niedostateczny stan techniczny dróg	niewystarczający rozwój przedsiębiorczości	niski poziom wykorzystania atutów gminy oraz jej promocja	niska jakość i ilość infrastruktury okołodrogowej (chodniki, drogi rowerowe, oświetlenie, śmietniki, urządzenia bezpieczeństwa ruchu itp.)	niedostateczna jakość edukacji oraz niedostateczna ilość gminnych przedszkoli i żłobków	brak propozycji spędzania wolnego czasu dla seniorów	niska jakość i dostępność służby zdrowia	niedostateczny stan techniczny budynków gminnych oraz zagospodarowania wokół (parkingi), braki lokalowe np. dla GOPS					
pogarszający się stan infrastruktury drogowej w obliczu wzrastającego ruchu drogowego	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0,2	3	0,6	3	
wzrastający poziom zadłużenia samorządu	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0,2	3	0,6	3	
zwiększony, niekontrolowany ruch turystyczny powodujący degradację walorów przyrodniczych	1	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0,2	4	0,8	2	
niska absorpcja środków europejskich – niekorzystna alokacja środków w ramach programów operacyjnych, niespójna polityka w zakresie dystrybucji środków	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0,2	1	0,2	5	
wzrastająca konkurencja o inwestorów i przyszłych mieszkańców z gminami wiejskimi zlokalizowanymi bliżej aglomeracji trójmiejskiej oraz pobliskimi miastami o randze powiatowej	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0,1	9	0,9	1	
pogłębiające się zjawisko wykluczenia społecznego – bezrobocie, rozwarstwienie społeczne, niska aktywność obywatelska, niski poziom integracji osób osiedlających się	0	0	1	1	0	0	1	1	1	0	0,1	5	0,5	4	
Waga	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,05	0,05	0,05	0,05	1				
Liczba interakcji	2	5	3	3	3	3	2	2	2	0					
Iloczyn wag i interakcji	0,4	1,0	0,3	0,3	0,3	0,3	0,1	0,1	0,1	0					
Ranga	2	1	3	3	3	3	4	4	4	5					
Suma interakcji												50/2			
Suma iloczynów													6,5		

Źródło: opracowanie własne

Tabela 18. Czy szanse zdynamizują mocne strony?

Mocne strony	Szanse										Waga	Liczba interakcji	Iloczyn wag i interakcji	Ranga
	pozyskiwanie środków finansowych z Unii Europejskiej	inwestycje w infrastrukturę publiczną, zarówno w budynki użyteczności publicznej, jak i w tereny rekreacyjno-turystyczne	rozwój turystyki, agroturystyki i rolnictwa ekologicznego	poprawa dostępności komunikacyjnej gminy - inwestycje w infrastrukturę drogową i okołodrogową, dostosowanie komunikacji publicznej do potrzeb mieszkańców, zwiększenie częstotliwości PKM	rozwój przedsiębiorczości i pozyskanie inwestorów chcących ulokować biznes na obszarze gminy	zintensyfikowanie działań promocyjnych gminy	poprawa jakości edukacji, w tym utworzenie dodatkowego przedszkola i żłobka w gminie	inwestycje w infrastrukturę publiczną, zarówno w budynki użyteczności publicznej, jak i w tereny rekreacyjno-turystyczne	wykorzystanie prężnie działających organizacji pozarządowych w celu zaktywizowania seniorów	korzystny trend osiedleńczy – odpływ ludności z miast na wieś oraz moda na wypoczynek na terenach wiejskich oddalonych od dużych miast				
walory krajobrazowe i turystyczne - duża ilość i różnorodność form ochrony przyrody, lasy, jeziora	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0,2	4	0,8	1
dogodne położenie komunikacyjne (DK 20)	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0,2	2	0,4	3
dostępność kolejowa – PKM	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0,2	2	0,4	3
dobry stan środowiska przyrodniczego oraz brak zakładów przemysłowych powodujących znaczące zanieczyszczenie powietrza, wód i gleby	1	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0,1	4	0,4	3
korzystna struktura wiekowa mieszkańców przewaga mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym	0	0	0	1	1	1	1	0	0	1	0,1	5	0,5	2
rozwinięta kultura regionalna – kultywowane tradycje kultury kaszubskiej	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0,1	3	0,3	4
niski poziom bezrobocia	1	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0,05	4	0,2	5
aktywnie działające organizacje pozarządowe	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0,05	3	0,15	6
Waga	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,05	0,05	0,05	0,05	1			
Liczba interakcji	6	1	6	4	2	3	2	1	1	1				
Iloczyn wag i interakcji	1,2	0,2	0,6	0,4	0,2	0,3	1,0	0,05	0,05	0,05				
Ranga	1	6	3	4	6	5	2	7	7	7				
Suma interakcji												54/2		
Suma iloczynów													7,2	

Źródło: opracowanie własne

Tabela 19. Czy szanse stłumią słabe strony?

Słabe strony Szanse	pozyskiwanie środków finansowych z Unii Europejskiej	inwestycje w infrastrukturę publiczną, zarówno w budynki użyteczności publicznej, jak i w tereny rekreacyjno-turystyczne	rozwój turystyki, agroturystyki i rolnictwa ekologicznego	poprawa dostępności komunikacyjnej gminy - inwestycje w infrastrukturę drogową i okołodrogową, dostosowanie komunikacji publicznej do potrzeb mieszkańców, zwiększenie częstotliwości PKM	rozwój przedsiębiorczości i pozyskanie inwestorów chcących ulokować biznes na obszarze gminy	zintensyfikowanie działań promocyjnych gminy	poprawa jakości edukacji, w tym utworzenie dodatkowego przedszkola i żłobka w gminie	inwestycje w infrastrukturę publiczną, zarówno w budynki użyteczności publicznej, jak i w tereny rekreacyjno-turystyczne	wykorzystanie prężnie działających organizacji pozarządowych w celu zaktywizowania seniorów	korzystny trend osiedlency – odpływ ludności z miast na wieś oraz moda na wypoczynek na terenach wiejskich	Waga	Liczba interakcji	Iloczyn wag i interakcji	Ranga
występowanie niedoborów w zakresie infrastruktury rekreacyjnej pomimo prowadzonych w ostatnich latach intensywnych działań inwestycyjnych	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0,2	3	0,6	1
niedobór środków finansowych na inwestycje w budżecie samorządowym	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0,2	3	0,6	1
niska jakość i dostępność połączeń komunikacyjnych wewnątrz gminy, niedostateczny stan techniczny dróg	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0,1	2	0,2	3
niewystarczający rozwój przedsiębiorczości	1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0,1	4	0,4	2
niski poziom wykorzystania atutów gminy oraz jej promocja	0	1	1	0	0	1	0	1	0	0	0,1	4	0,4	2
niska jakość i ilość infrastruktury okołodrogowej (chodniki, drogi rowerowe, oświetlenie, śmietniki, urządzenia bezpieczeństwa ruchu itp.)	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0,1	2	0,2	3
niedostateczna jakość edukacji oraz niedostateczna ilość gminnych przedszkoli i żłobków	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0,05	2	0,1	5
brak propozycji spędzania wolnego czasu dla seniorów	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0,05	3	0,15	4
niska jakość i dostępność służby zdrowia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,05	0	0	7
niedostateczny stan techniczny budynków gminnych oraz zagospodarowania wokół (parkingi), braki lokalowe np. dla GOPS	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,05	1	0,05	6
Waga	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,05	0,05	0,05	0,05	1			
Liczba interakcji	7	3	3	2	1	3	1	2	1	1				
Iloczyn wag i interakcji	1,4	0,6	0,3	0,2	0,1	0,3	0,05	0,1	0,05	0,05				
Ranga	1	2	3	4	5	3	6	5	6	6				
Suma interakcji												48/2		
Suma iloczynów													5,45	

Źródło: opracowanie własne

Tabela 20. Czy zagrożenia osłabią mocne strony?

Mocne strony \ Zagrożenia	Zagrożenia									
	pogarszający się stan infrastruktury drogowej w obliczu wzrastającego ruchu drogowego	wzrastający poziom zadłużenia samorządu	zwiększony, niekontrolowany ruch turystyczny powodujący degradację walorów przyrodniczych	niska absorpcja środków europejskich – niekorzystna alokacja środków w ramach programów operacyjnych, niespójna polityka w zakresie dystrybucji środków	wzrastająca konkurencja o inwestorów i przyszłych mieszkańców z gminami wiejskimi zlokalizowanymi bliżej aglomeracji trójmiejskiej oraz pobliskimi miastami o randze powiatowej	pogłębiające się zjawisko wykluczenia społecznego – bezrobocie, rozwarstwienie społeczne, niska aktywność obywatelska, niski poziom integracji osób osiedlających się	Waga	Liczba interakcji	Iloczyn wag i interakcji	Ranga
walory krajobrazowe i turystyczne - duża ilość i różnorodność form ochrony przyrody, lasy, jeziora	1	0	1	0	0	0	0,2	2	0,4	1
dogodne położenie komunikacyjne (DK 20)	1	0	0	0	0	0	0,2	1	0,2	3
dostępność kolejowa – PKM	0	0	0	0	0	0	0,2	0	0	5
dobry stan środowiska przyrodniczego oraz brak zakładów przemysłowych powodujących znaczące zanieczyszczenie powietrza, wód i gleby	1	0	1	1	0	0	0,1	3	0,3	2
korzystna struktura wiekowa mieszkańców przewaga mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym	0	0	0	0	1	1	0,1	2	0,2	3
rozwinięta kultura regionalna – kultywowane tradycje kultury kaszubskiej	0	0	0	1	0	1	0,1	2	0,2	3
niski poziom bezrobocia	0	0	0	1	1	1	0,05	3	0,15	4
aktywnie działające organizacje pozarządowe	0	1	0	1	0	1	0,05	3	0,15	4
Waga	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	1			
Liczba interakcji	3	1	2	4	2	4				
Iloczyn wag i interakcji	0,6	0,2	0,4	0,8	0,2	0,4				
Ranga	2	4	3	1	4	3				
Suma interakcji								32/2		
Suma iloczynów									2,0	

Źródło: opracowanie własne

Tabela 21. Czy zagrożenia nasilą słabe strony?

Słabe strony \ Zagrożenia	Zagrożenia									
	pogarszający się stan infrastruktury drogowej w obliczu wzrastającego ruchu drogowego	wzrastający poziom zadłużenia samorządu	zwiększony, niekontrolowany ruch turystyczny powodujący degradację walorów przyrodniczych	niska absorpcja środków europejskich – niekorzystna alokacja środków w ramach programów operacyjnych, niespójna polityka w zakresie dystrybucji środków	wzrastająca konkurencja o inwestorów i przyszłych mieszkańców z gminami wiejskimi zlokalizowanymi bliżej aglomeracji trójmiejskiej oraz pobliskimi miastami o randze powiatowej	pogłębiające się zjawisko wykluczenia społecznego – bezrobocie, rozwarstwienie społeczne, niska aktywność obywatelska, niski poziom integracji osób osiedlających się	Waga	Liczba interakcji	Iloczyn wag i interakcji	Ranga
występowanie niedoborów w zakresie infrastruktury rekreacyjnej pomimo prowadzonych w ostatnich latach intensywnych działań inwestycyjnych	0	1	1	1	0	0	0,2	3	0,6	
niedobór środków finansowych na inwestycje w budżecie samorządowym	1	1	1	1	1	1	0,2	6	1,2	
niska jakość i dostępność połączeń komunikacyjnych wewnątrz gminy, niedostateczny stan techniczny dróg	1	1	0	1	0	0	0,1	3	0,3	
niewystarczający rozwój przedsiębiorczości	0	0	0	1	1	1	0,1	3	0,3	
niski poziom wykorzystania atutów gminy oraz jej promocja	1	1	0	1	0	0	0,1	3	0,3	
niska jakość i ilość infrastruktury okołodrogowej (chodniki, drogi rowerowe, oświetlenie, śmietniki, urządzenia bezpieczeństwa ruchu itp.)	1	1	1	1	0	0	0,1	4	0,4	
niedostateczna jakość edukacji oraz niedostateczna ilość gminnych przedszkoli i żłobków	0	1	0	1	0	1	0,05	3	0,15	
brak propozycji spędzania wolnego czasu dla seniorów	0	1	0	1	0	1	0,05	3	0,15	
niska jakość i dostępność służby zdrowia	0	0	0	1	0	0	0,05	1	0,05	
niedostateczny stan techniczny budynków gminnych oraz zagospodarowania wokół (parkingi), braki lokalowe np. dla GOPS	0	1	0	1	0	0	0,05	2	0,1	
Waga	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	1			
Liczba interakcji	4	8	3	10	2	4				
Iloczyn wag i interakcji	0,8	1,6	0,6	2,0	0,2	0,4				
Ranga										
Suma interakcji								62/2		
Suma iloczynów									9,15	

Źródło: opracowanie własne

Tabela 22. Wyniki analizy SWOT/TOWS

Kombinacja	Wynik analizy SWOT		Wynik analizy TOWS		Zestawienie zbiorcze SWOT/TOWS	
	Suma interakcji	Suma iloczynów	Suma interakcji	Suma iloczynów	Suma interakcji	Suma iloczynów
Mocne strony/szanse	84/2	10,45	54/2	7,2	138/2	17,65
Mocne strony/zagrożenia	32/2	4,95	32/2	2,0	64/2	6,95
Słabe strony/szanse	121/2	12,35	48/2	5,45	169/2	17,8
Słabe strony/zagrożenia	50/2	6,5	62/2	9,15	112/2	15,65

Źródło: opracowanie własne

Wyniki przeprowadzonej analizy SWOT/TOWS umożliwiają podjęcie decyzji, jaką strategię powinna objąć Gmina. Do tego celu wykorzystano macierz, gdzie najwyższa liczba interakcji i ważona liczba interakcji, pokazuje, która jest najwłaściwsza. Wyróżniamy 4 strategie:

- agresywną,
- konserwatywną,
- konkurencyjną,
- defensywną.

Tabela 23. Wybór strategii

	Szanse	Zagrożenia
Mocne strony	Strategia agresywna Liczba interakcji – 138/2 Ważona liczba interakcji – 17,65	Strategia konserwatywna Liczba interakcji - 64/2 Ważona liczba interakcji – 6,95
Słabe strony	Strategia konkurencyjna Liczba interakcji - 169/2 Ważona liczba interakcji – 17,8	Strategia defensywna Liczba interakcji - 112/2 Ważona liczba interakcji – 15,65

Źródło: opracowanie własne

Rozwój Gminy Somonino powinien opierać się na strategii konkurencyjnej (mini-maxi). W Gminie **przeważają słabe strony** nad mocnymi, a **w otoczeniu przeważają szanse**. Zatem gmina posiada przewagę słabych stron nad mocnymi, ale funkcjonuje w przyjaznym dla siebie otoczeniu, co pozwala jej utrzymywać swoją pozycję. Niemniej jednak słabość wewnętrzna uniemożliwia skuteczne wykorzystanie szans, które daje otoczenie zewnętrzne. Strategia konkurencyjna powinna koncentrować się na takim eliminowaniu wewnętrznych słabości, aby w przyszłości lepiej wykorzystać szanse otoczenia. W takiej sytuacji zaleca się strategię opartą na maksymalnym wykorzystywaniu szans i dążeniu do wyeliminowania bądź ograniczenia zidentyfikowanych słabości.

1.7.3. Analiza potencjału jakości życia

Poprawa jakości życia oraz ograniczenie nadmiernych różnic w sytuacji materialnej i społecznej różnych grup ludności stanowi podstawowy cel współczesnych koncepcji rozwoju społeczno-ekonomicznego. Wyrównywanie dysproporcji w szeroko rozumianym poziomie życia i eliminowanie zjawisk związanych z wykluczeniem społecznym stanowi także priorytet polityki społecznej w Unii Europejskiej i w poszczególnych krajach członkowskich. Nie jest łatwo odpowiedzieć na pytanie, jak

najlepiej mierzyć jakość życia. Przyjmuje się, że statystyczny pomiar jakości życia powinien obejmować dwa wymiary: szeroko rozumiane warunki obiektywne oraz – często dotychczas pomijany w badaniach „statystyki oficjalnej” – dobrobyt subiektywny (z ang. subjective well-being), określany w języku polskim jako dobrostan. W ramach warunków obiektywnych powinny być brane pod uwagę m.in. takie domeny jak: materialne warunki życia, zdrowie, edukacja, aktywność ekonomiczna, czas wolny i relacje społeczne, osobiste bezpieczeństwo, jakość państwa i jego zdolność do zapewnienia ludziom podstawowych praw oraz sposób realizacji tych praw, a także jakość infrastruktury i środowiska naturalnego w miejscu zamieszkania. Pomiar dobrobytu subiektywnego powinien obejmować postrzeganą jakość życia, tzn. satysfakcję jaką czerpią ludzie z różnych jego aspektów oraz z życia jako całości, ale także elementy dotyczące samopoczucia psychicznego i odczuwanych stanów emocjonalnych.

Rozważając obiektywny i subiektywny wymiar jakości życia, można wskazać i podkreślić przesłanki, wyznaczające szczególnie ważną rolę aspektowi subiektywnemu. Po pierwsze, celem rozwoju społeczno-ekonomicznego jest satysfakcja czerpana przez ludzi z dokonujących się zmian. Najbardziej adekwatnymi miernikami stopnia zadowolenia są oceny dokonywane bezpośrednio przez samych zainteresowanych.

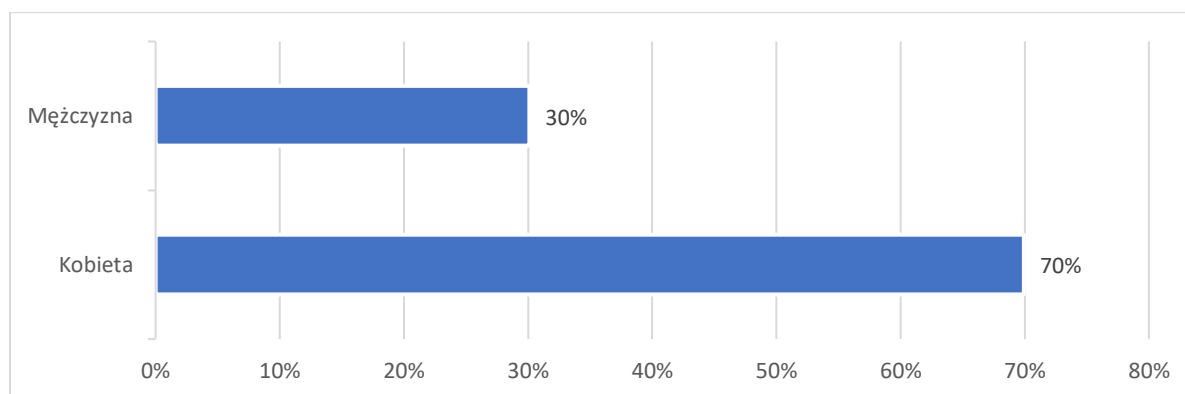
Obiektywny wymiar jakości życia został oceniony w poprzednich rozdziałach. Raport o stanie Gminy Somonino zawiera dane dotyczące warunków życia mieszkańców w wielu aspektach: zdrowotnym, edukacyjnym, materialnym, rekreacyjnym, itd.

Subiektywny wymiar jakości życia oceniony został przez mieszkańców Gminy Somonino w badaniu ankietowym. W formularzu zostali oni poproszeni o wskazanie mocnych i słabych stron gminy, a więc o podanie z czego mieszkańcy są zadowoleni oraz jakie aspekty wymagają interwencji. Przy okazji wskazywania braków w rozwoju gminy ankietowani zostali poproszeni również o wskazanie priorytetowych z ich punktu widzenia inwestycji, które będą miały bezpośredni wpływ na poprawę jakości życia. Wyniki badania ankietowego, a zatem wyniki pomiaru dobrobytu subiektywnego prezentują poniższe wykresy.

Wyniki ankiet – metryczka:

Ankieta wypełniło 226 mieszkańców, tj. 2,12% ogólnej liczby mieszkańców, w tym 70% to kobiety, a 30% to mężczyźni. Najliczniejszą grupę wiekową stanowiły osoby w wieku 36-50 lat (45%). W najmniejszym stopniu wypowiedzieli się mieszkańcy powyżej 66 roku życia, stanowiąc tylko 4% ogólnej liczby ankietowanych.

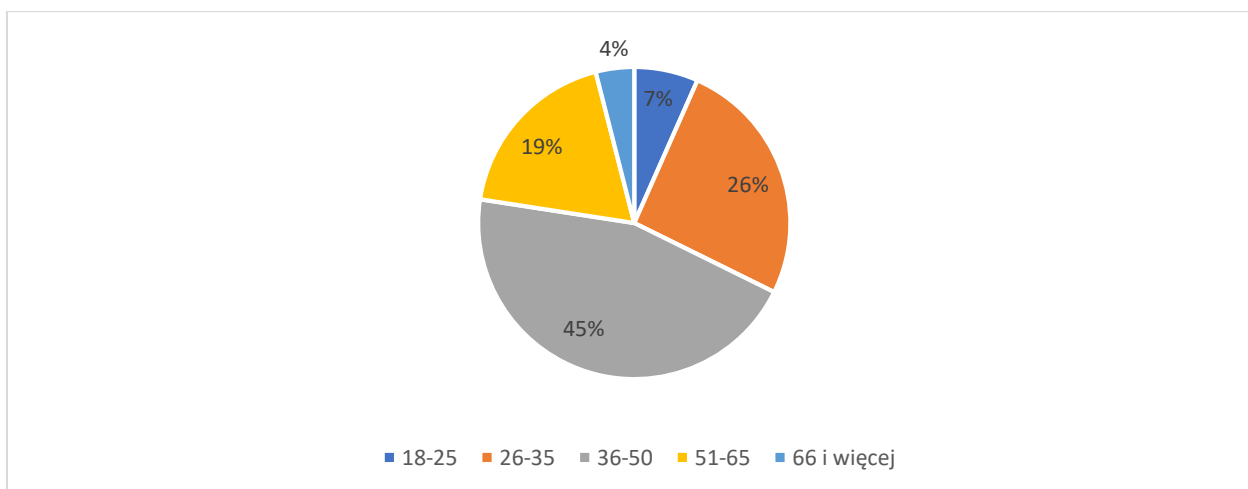
Wykres 9. Ankietowani wg płci

Źródło: opracowanie własne

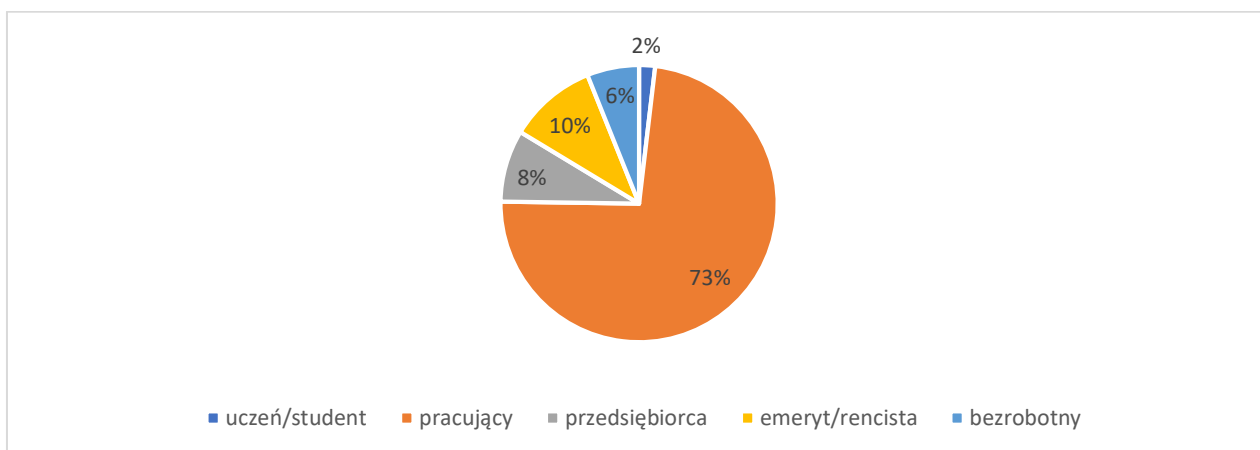
Wykres 10. Ankietowani wg wieku

Źródło: opracowanie własne

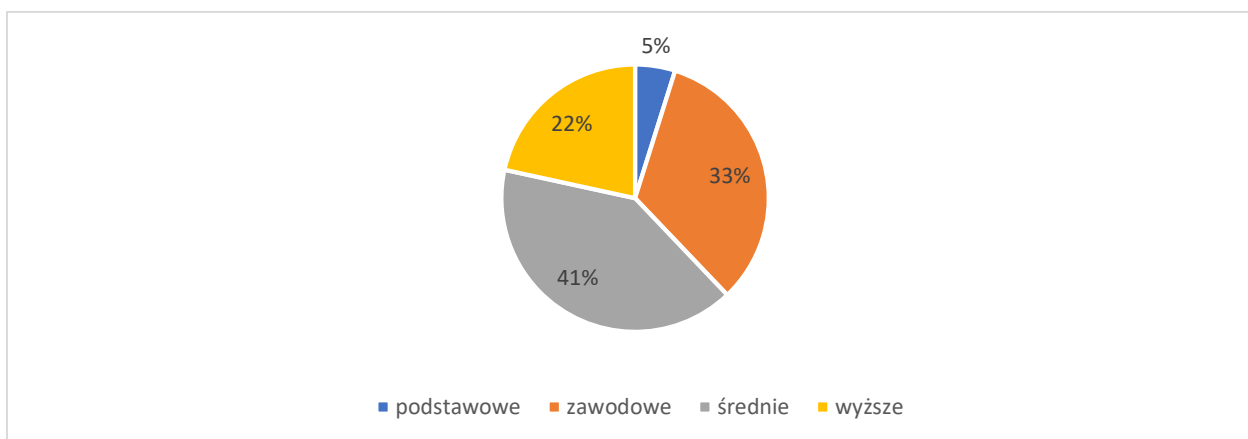
Status zawodowy ankietowanych to w przeważającej części „pracujący” – 73%. Najmniej liczną grupę stanowili uczniowie/studenti – 2%. Aż 41% ankietowanych to osoby z wykształceniem średnim, a jedynie 5% to mieszkańcy posiadający wykształcenie podstawowe.

Wykres 11. Ankietowani wg statusu zawodowego

Źródło: opracowanie własne

Wykres 12. Ankietowani wg wykształcenia

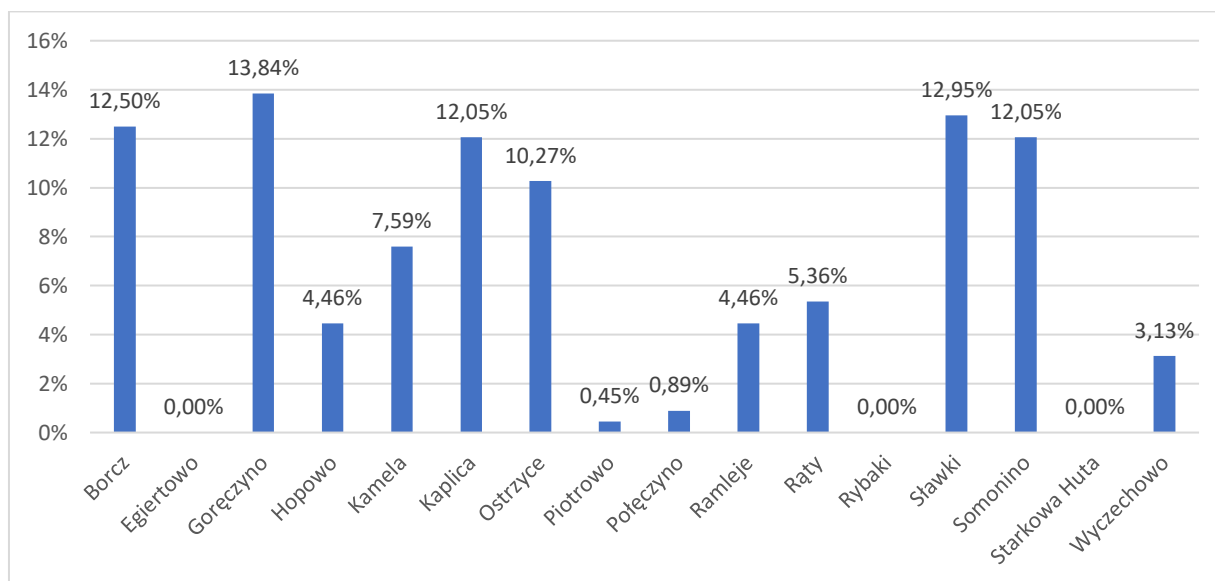

Źródło: opracowanie własne

Najbardziej zaangażowani w konsultacje byli mieszkańcy Goręczyna (14%), miejscowości Sławki i Borcza (13%) oraz Kaplicy i Somonina (12%). Spośród wszystkich ankietowanych nie było żadnej osoby zamieszkującej Egiertowo, Rybaki i Starkową Hutę.

Wykres 13. Ankietowani wg miejsca zamieszkania

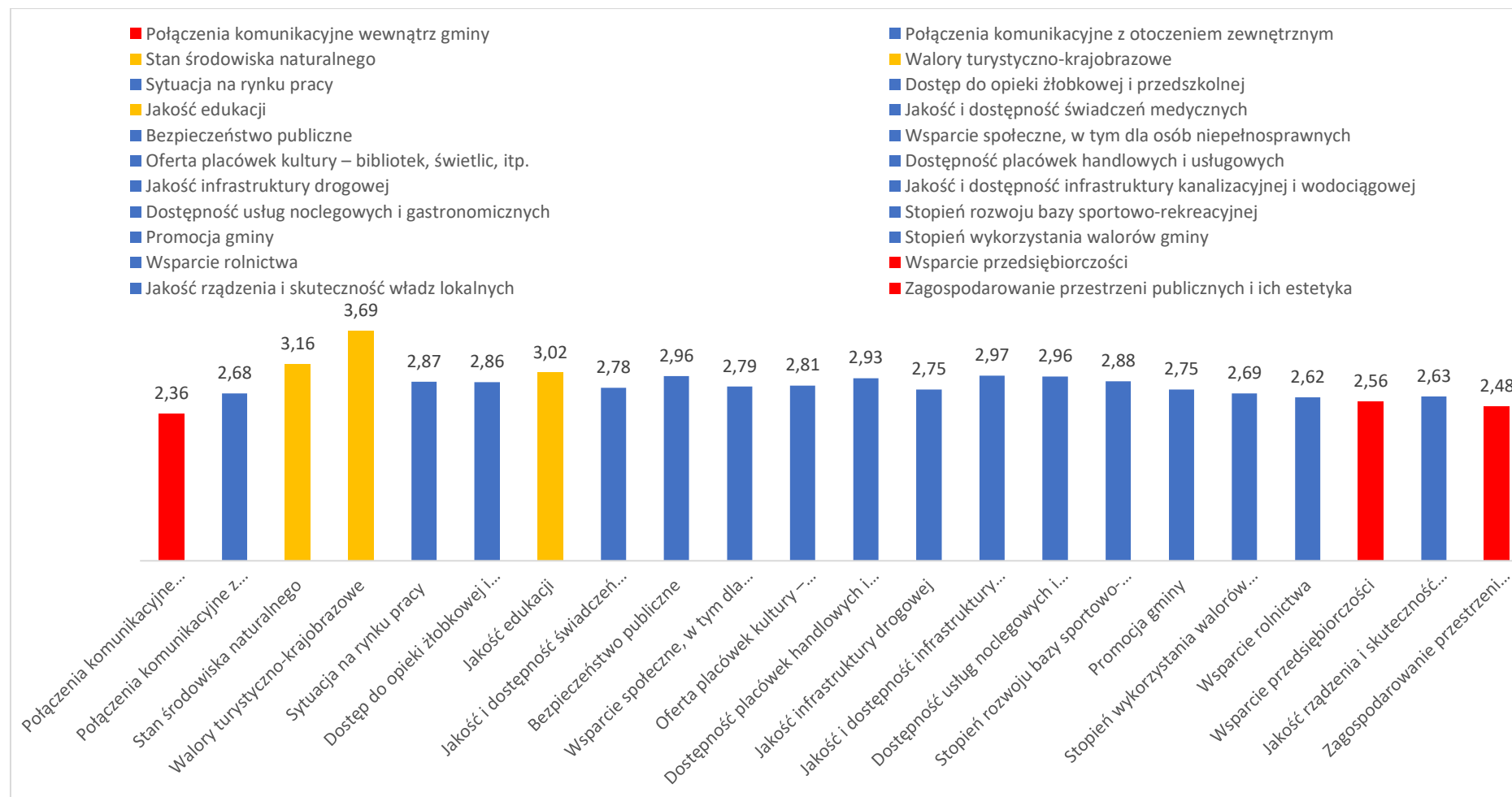

Źródło: opracowanie własne

Wyniki ankiet – ocena jakości życia:

Wykres 14. Pyt. 1 Proszę ocenić w skali od 1 do 5 poszczególne dziedziny funkcjonowania gminy

Źródło: opracowanie własne

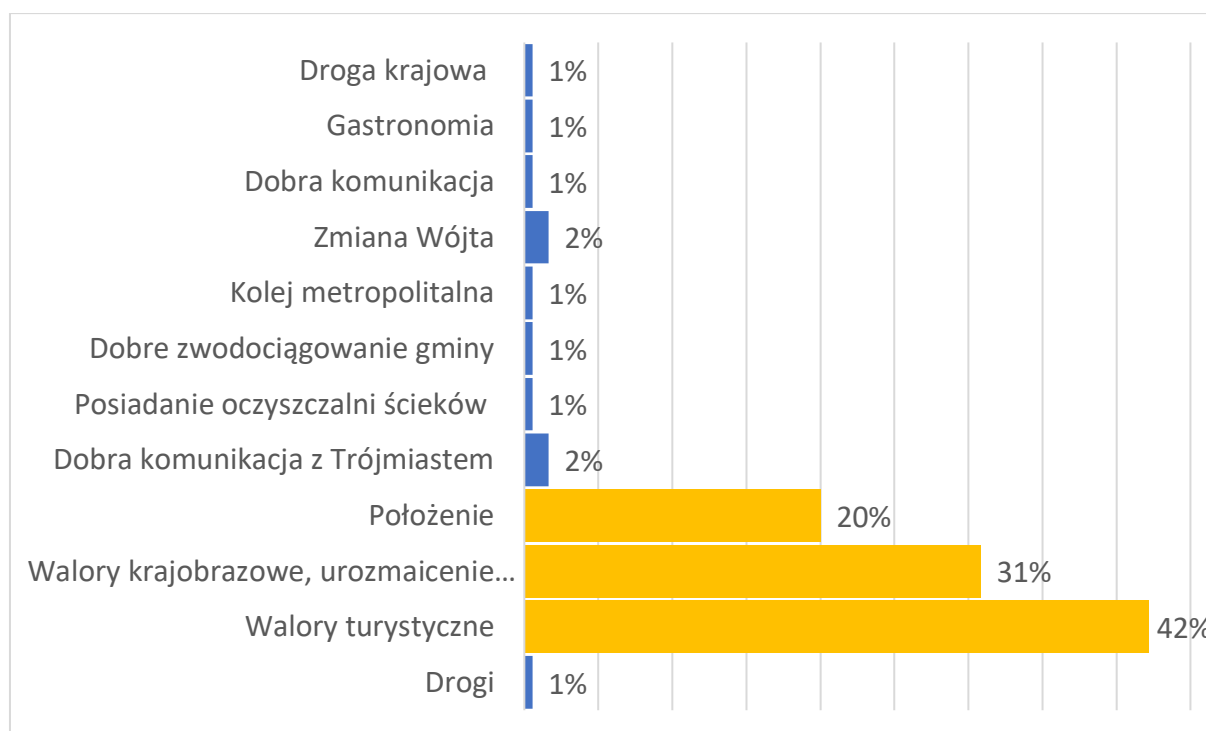

Wnioski:

- Żadne z ocenianych kryteriów nie uzyskało średniej oceny większej niż 3,69;
- Najwyżej ocenione zostały: walory turystyczno-krajobrazowe, stan środowiska naturalnego i jakość edukacji;
- Najniżej ocenione zostały: połączenia komunikacyjne wewnątrz gminy, zagospodarowanie przestrzeni publicznych i ich estetyka, wsparcie przedsiębiorczości;
- Żadne z ocenianych kryteriów nie uzyskało średniej oceny niższej niż 2,36.

Mieszkańcy gminy Somonino oceniają przeciętnie poszczególne dziedziny funkcjonowania gminy. Żadna z dziedzin nie została oceniona na najwyższym poziomie – jako wystarczająco doinwestowana. Podobnie żadna z dziedzin nie została oceniona jako zupełnie zaniedbana. Interwencja władz Gminy powinna odbywać się zatem na różnych poziomach, w wielu dziedzinach jej funkcjonowania.

Wykres 15. Pyt. 2a Atuty gminy Somonino

Źródło: opracowanie własne

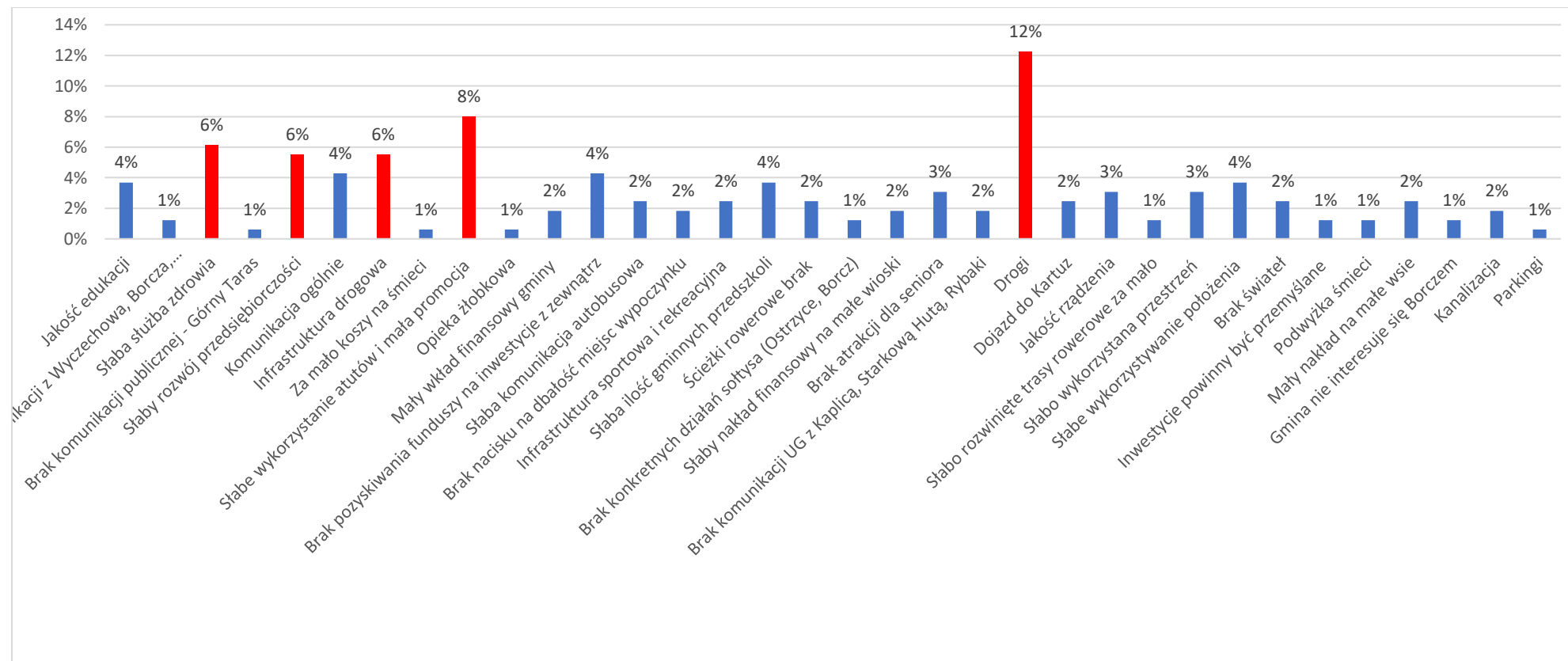
Wnioski:

- Mieszkańcy jako główny atut gminy wskazali walory turystyczne;
- Wysoko ocenione zostały również: walory krajobrazowe, urozmaicenie krajobrazu oraz położenie;
- Wskazując atuty gminy mieszkańcy odnieśli się również do infrastruktury technicznej (wymieniono m.in. wysoki poziom zwodociągowania gminy, jakość dróg, dostępność komunikacyjną (na różnych poziomach));

Dokonując planowania strategicznego należy zwrócić szczególną uwagę na wykorzystanie atutów gminy – powinno mieć to odzwierciedlenie w wizji oraz celach strategicznych.

Wykres 16. Pyt. 2b Słabości gminy Somonino

Źródło: opracowanie własne

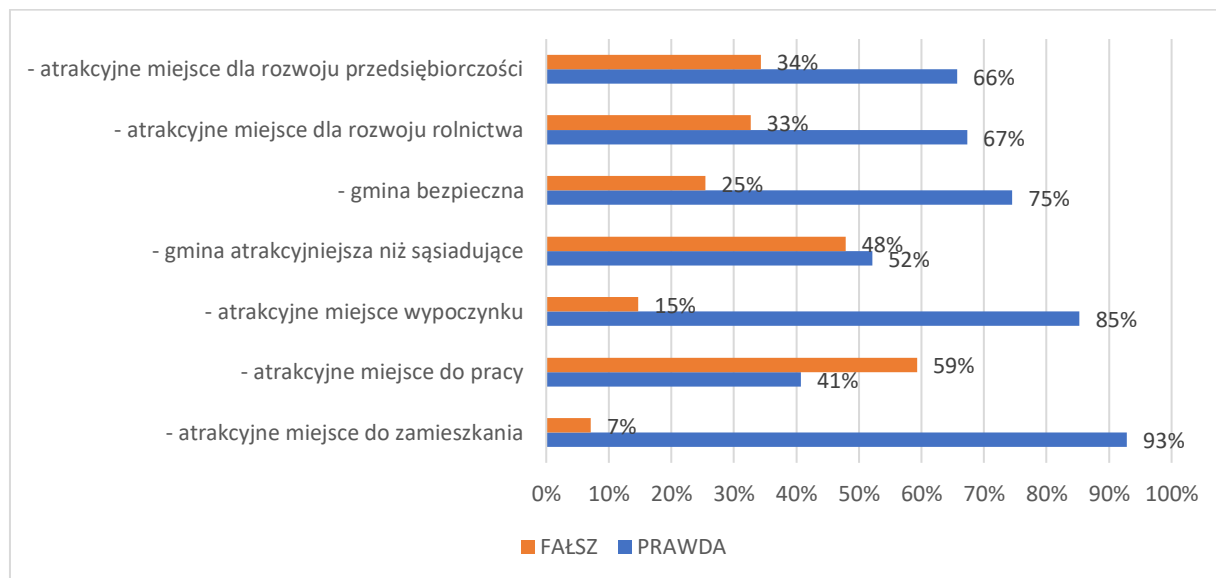

Wnioski:

- Mieszkańcy jako główną słabość wskazali stan infrastruktury drogowej w gminie;
- Nisko ocenione zostały również takie kategorie jak: służba zdrowia, rozwój przedsiębiorczości i niedostateczne wykorzystanie atutów gminy oraz jej promocja;

Dokonując planowania strategicznego należy zwrócić szczególną uwagę na pokonanie słabości gminy – powinno mieć to odzwierciedlenie w wizji oraz celach strategicznych.

Wykres 17. Pyt. 3 Proszę dokonać oceny poniższych stwierdzeń zaznaczając odpowiednio PRAWDA (P) lub FAŁSZ (F)

Źródło: opracowanie własne

Wnioski:

- Zdaniem ankietowanych (93%) gmina Somonino zdecydowanie jest atrakcyjnym miejscem do zamieszkania;
- 85% mieszkańców uważa, że jest to atrakcyjne miejsce do wypoczynku, a 75% jest zdania, że gmina jest bezpieczna;
- 59% mieszkańców uznało gminę za nieatrakcyjne miejsce do pracy;
- Niemalże po połowie rozłożyły się głosy dotyczące oceny gminy pod względem większej atrakcyjności niż sąsiadujące gminy (52% – prawda, 48% – fałsz);

Mieszkańcy, mimo dostrzeganych słabości, oceniają gminę raczej pozytywnie – jako atrakcyjne miejsce do mieszkania, wypoczynku, rozwoju rolnictwa i przedsiębiorczości, a także bezpieczne. Konieczne jest podjęcie interwencji mających na celu poprawę wizerunku gminy, jako miejsca atrakcyjnego do pracy.

Pyt. 4 Proszę wskazać 3 inwestycje, które Pana/Pani zdaniem powinny zostać zrealizowane jako priorytetowe. Wskazano 91 propozycji inwestycji. Najwięcej wskazań miały zadania:

- budowa przedszkola gminnego w Goręczynie (6%),
- budowa chodników i lamp w Borczu (5%),
- budowa boiska sportowego w Borczu (4%),
- rozwój infrastruktury w Borczu (4%),

- budowa żłobków w Somoninie (3%),
- budowa ścieżek rowerowych w gminie (3%),
- budowa chodników w Kameli (3%),
- budowa kanalizacji sanitarnej w Kameli (3%).

Łącznie te inwestycje wskazało 31% ankietowanych. Pozostałe propozycje stanowiły 2% lub mniej ogólnej liczby wskazań.

Pyt. 5 Proszę wskazać 3 obiekty/jednostki wymagające najpilniejszej inwestycji. Wskazano 50 propozycji inwestycji na obiektach/jednostkach. Najwięcej wskazań miały zadania:

- Rozbudowa i modernizacja Urzędu Gminy i parkingu (9%),
- Rozbudowa przedszkola w Goręczynie (8%),
- Utworzenie parkingu i miejsc rekreacji na terenie dworca PKP w Somoninie (8%),
- Remont dróg w miejscowości Kaplica (7%),
- Rozbudowa Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Somoninie (6%),
- „siłownia” bez wskazania konkretnej lokalizacji (6%).

Łącznie te inwestycje wskazało 44% ankietowanych. Pozostałe propozycje stanowiły 5% lub mniej ogólnej liczby wskazań.

Tabela 24. Pyt. 6 Pana/Pani sugestie do Strategii

Zabezpieczenie obiektów sportowych, kulturalnych przed dewastacją	4%
Większe zwrócenie uwagi na walory turystyczno-krajobrazowe i ich wykorzystanie	4%
Udostępnienie stadionu - boiska sportowego dla dzieci i młodzieży	4%
Rozbudowa infrastruktury drogowej	7%
Większe staranie się o środki unijne	15%
Ścieżki rowerowe	7%
Zwiększyć nacisk na energię odnawialną	4%
Poprawić jakość życia mieszkańców	4%
Równomierny rozwój inwestycji we wszystkich sołectwach gminy	7%
Stworzenie gminy do wypoczynku dobre walory turystyczne	4%
Zweryfikować kryteria przetargów, wybierać wiarygodnych partnerów	4%
Brakuje miejsca do spotkań młodzieży i rozwijania pasji i hobby w Ostrzycach	4%
Więcej atrakcji w Ostrzycach	4%
Estetyka gminy, śmieci przy drogach i w rowach	15%
Brak miejsc parkingowych na osiedlach	7%
Nie warto inwestować w place zabaw dla dzieci; aktualne nie są zadbane; mało osób korzysta z tych miejsc	4%
Zająć się ośrodkiem zdrowia w Somoninie, brak miejsc, braki w kadrze lub kadra która nie współpracuje z pacjentem.	4%

Źródło: opracowanie własne

Wskazania pokrywają się z wcześniejszymi sugestiami. Najwięcej mieszkańców zaakcentowało konieczność zadbania o estetykę w gminie oraz większe starania o pozyskiwanie środków UE (po 15% ankietowanych);

Analiza potencjału jakości życia w gminie Somonino pozwala wnioskować, że jest to przede wszystkim miejsce atrakcyjne pod względem krajobrazowo-przyrodniczym. Mieszkańcy wysoko cenią walory środowiskowe gminy i upatrują w nich potencjał do rozwoju gospodarczego. Najczęściej wskazywanym obszarem wymagającym inwestycji jest szeroko rozumiana infrastruktura. Nisko oceniana jest zarówno infrastruktura drogowa, jak i rekreacyjna i społeczna. Poprawa systemu komunikacji, inwestycje w edukację i rekreację stanowią potencjał do wzrostu jakości życia w gminie Somonino.

II Rozwój strategiczny w latach 2020-2029

II.1. Wizja rozwoju

Wizja rozwoju stanowi docelowy obraz przyszłości. Jest nie tylko wskazówką dookreślającą planowane efekty, ale stanowi swoistą inspirację dla interesariuszy rozwoju wdrażających strategię. Wizja pozostaje w zgodzie z oczekiwaniami i ambicjami obecnych i przyszłych mieszkańców gminy Somonino. Jej kształt został sformułowany na podstawie wniosków z przeprowadzonych konsultacji społecznych. Perspektywa czasowa realizacji wizji określonej dla niniejszej strategii to rok 2029.

II.2. Misja oraz cele Strategii

II.2.1. Misja rozwoju

Uzyskanie stanu docelowego określonego w powyższej wizji rozwoju możliwe będzie jedynie w wyniku systematycznego i efektywnego procesu realizacji celów i zadań określonych w dalszej części opracowania. Sukces strategii, czyli doprowadzenie w 2029 roku do pełnej realizacji nakreślonej wizji gminy będzie możliwy pod warunkiem nawiązania współpracy na wielu poziomach, przy współudziale mieszkańców, władz samorządowych, przedsiębiorców, organizacji społecznych, lokalnych liderów oraz podmiotów i instytucji zewnętrznych.

Rozwój, jako proces złożony, wymaga jednak odpowiedniej koordynacji. Za zapewnienie optymalnego poziomu progresji, jej ciągłości oraz efektywności i adekwatności, odpowiadają na poziomie lokalnym władze samorządowe. To właśnie do samorządu skierowana jest misja gminy. Misja jest kluczowym punktem odniesienia zarówno na poziomie kreowania priorytetów, jak i późniejszego wdrażania i monitorowania strategii. Misja integruje i pomaga w określeniu narzędzi realizacji wizji. Wreszcie misja służy kreowaniu wewnętrznej polityki działania Urzędu Gminy. Wyznacza również urzędnikom i samorządowcom model kooperacji oparty o zasadę subsydiarności oraz nadrzędności dobra wspólnego. Dzięki temu staje się także wyraźnym sygnałem dla pozostałych interesariuszy rozwoju, pełniąc rolę wspierającą i motywującą do działania.

Misją Gminy Somonino jest:

- tworzenie godnych warunków do życia mieszkańców,
- rozwijanie dobrych relacji na linii administracja publiczna – biznes – mieszkańcy,
- wspieranie zrównoważonego rozwoju gminy na wielu płaszczyznach tj. w sferze infrastrukturalnej, gospodarczej, edukacyjnej, zdrowotnej, kultury, ochrony środowiska, grup wykluczonych itd.,
- wsluchiwanie się w potrzeby mieszkańców, przedsiębiorców i wspieranie ich wzajemnych relacji, a także
- wykorzystywanie atutów związanych z położeniem i walorami krajobrazowymi gminy oraz
- zintensyfikowanie działań promocyjnych i ukierunkowanych na rozwój turystyki.

II.2.2. Cele strategiczne i operacyjne

Dla skutecznej realizacji wizji gminy należy zaplanować cele strategiczne, które będą służyły jej osiągnięciu. Nadrzędnym celem gospodarowania i sterowania rozwojem lokalnym jest tworzenie możliwie jak najlepszego środowiska do życia dla mieszkańców, zgodnie z zasadami racjonalnego i zrównoważonego rozwoju. Wzajemna integracja wszystkich dziedzin życia społeczno-gospodarczego, w sposób niestwarzający nowych dysproporcji rozwojowych jest bardzo trudna do osiągnięcia w praktyce.

Fundamentem procesu formułowania celów jest ich hierarchizacja na dwóch poziomach: strategicznym i operacyjnym. Równocześnie założono, że cele powinny być konkretne, mierzalne, istotne, realistyczne i określone w czasie według zasady SMART. Skonkretyzowane wskazanie celów strategicznych pozwala na właściwą koordynację realizacji zadań. Cele strategiczne określają długofalowe kierunki rozwoju gminy Somonino. Natomiast cele operacyjne stanowią ich uszczegółowienie i umożliwiają wyznaczenie konkretnych zadań do realizacji.

Cel strategiczny 1: Wzmocnienie kapitału społecznego

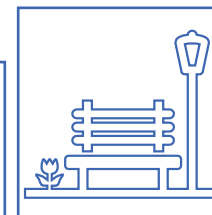
Cele operacyjne:

1. Poprawa dostępności i jakości usług edukacyjnych
2. Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem oraz integracja mieszkańców
3. Aktywizacja społeczna i obywatelska mieszkańców
4. Wsparcie rozwoju organizacji pozarządowych i inicjatyw obywatelskich
5. Poprawa dostępności i jakości usług zdrowotnych
6. Rozwój infrastruktury oraz oferty kulturalnej i sportowej

Cel strategiczny 2: Zrównoważony rozwój infrastrukturalno-przestrzenny

Cele operacyjne:

1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej oraz poprawa systemu komunikacji
2. Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców w ruchu drogowym
3. Rozwój infrastruktury technicznej (gaz, kanalizacja sanitarna i deszczowa)
4. Estetyzacja oraz uporządkowanie przestrzeni publicznych
5. Modernizacja i rozbudowa obiektów publicznych
6. Rozwój planowania przestrzennego uwzględniającego równomierny rozwój sołectw

Cel strategiczny 3: Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka

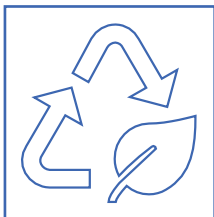
Cele operacyjne:

1. Rozwój rynku pracy
2. Wykorzystanie rekreacji i turystyki jako czynników dynamizujących lokalny rozwój gospodarczy
3. Wsparcie inwestycji wykorzystujących nowoczesne technologie
4. Stworzenie optymalnych warunków rozwoju przedsiębiorczości
5. Poprawa warunków funkcjonowania rolnictwa
6. Promocja gminy jako atrakcyjnego miejsca lokowania inwestycji

Cel strategiczny 4: Rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnej

Cele operacyjne:

1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej
2. Stworzenie lokalnych produktów turystycznych wykorzystujących dziedzictwo kulturowe
3. Rozwój agroturystyki
4. Promocja i marketing Gminy z wykorzystaniem nowoczesnych technologii
5. Rozbudowa oferty rekreacyjnej uwzględniająca potrzeby osób starszych
6. Wzrost liczby inwestycji w zakresie turystyki w ramach sektora prywatnego

Cel strategiczny 5: Wysoka jakość ochrony środowiska

Cele operacyjne:

1. Monitoring oraz ograniczenie niskiej emisji
2. Popularyzacja odnawialnych źródeł energii
3. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej
4. Wzrost świadomości ekologicznej wśród mieszkańców
5. Popularyzacja ekologicznych form działalności gospodarczej i rolniczej
6. Wzrost inwestycji ukierunkowanych na ochronę walorów przyrodniczo-krajobrazowych gminy

II.2.3. Zadania w ramach poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych

Wzmocnienie kapitału społecznego

- Budowa gminnego przedszkola i żłobka
- Organizacja dodatkowych zajęć w szkołach
- Budowa domu seniora lub centrum opiekuńczo-mieszkalnego dla osób niepełnosprawnych
- Utworzenie miejsca i organizacja spotkań dla osób starszych
- Stworzenie budżetu obywatelskiego i dla NGO
- Organizacja imprez kulturalnych i sportowych (m.in. wieczorów muzycznych, kina letniego, zawodów sportowych, zjazdów foodtrucków, pokazów kultury kaszubskiej)
- Budowa świetlic wiejskich
- Zatrudnienie lekarzy stomatologów i innych specjalistów w Ośrodku Zdrowia
- Promocja czytelnictwa i stworzenie mediateki
- Organizacja kursów podnoszących kwalifikacje m.in. językowych i komputerowych dla mieszkańców
- Modernizacja GOK (sala, pomieszczenia, wyposażenie)

Zrównowazony rozwój infrastrukturalno-przestrzenny

- Budowa dróg (m.in. ulicy Kasztełańskiej wraz z przebudową wiaduktu kolejowego)
- Budowa tras rowerowych (m.in. Ostrzyce – Kolano, Wyczehowo – Trątkownica)
- Modernizacja drogi powiatowej relacji Somonino – Ostrzyce (wymiana nawierzchni, kładka na rzece Raduni, inne)
- Zapewnienie bezpieczeństwa użytkowników drogi wojewódzkiej nr 224 relacji Egierowo – Kartuzy poprzez budowę chodnika i ścieżki rowerowej
- Budowa węzła integracyjnego Somonino wraz z trasami dojazdowymi
- Budowa parkingów
- Montaż urządzeń bezpieczeństwa ruchu, progów zwalniających, oświetlenia itd.
- Opracowanie MPZP
- Wzrost liczby kursów PKM i transportu autobusowego
- Rozbudowa systemu komunikacji autobusowej
- Gazyfikacja gminy
- Rozbudowa i modernizacja placów zabaw, przystani
- Rozwój systemu MEVO
- Budowa chodników

Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka

- Wydzielenie, uzbrojenie i promocja terenów pod inwestycje (m.in. wzdłuż DK 20)
- Stworzenie punktu wsparcia przedsiębiorców
- Organizowanie szkoleń dla rolników z zakresu rolnictwa ekologicznego
- Uwzględnienie w MPZP miejsc pod inwestycje
- Wprowadzenie ulg dla przyszłych inwestorów

Rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnej

- Budowa wysokiej jakości infrastruktury turystycznej w Ostrzycach (m.in. plaża, kąpielisko, prysznice, toalety, moło)
- Modernizacja punktu widokowego w Ostrzycach
- Rozbudowa promenady w Ostrzycach
- Budowa miejsc rekreacji i wypoczynku, miejsc postojowych, stacji naprawczych dla rowerów
- Stworzenie spotu reklamowego gminy
- Stworzenie wioski tematycznej ukazującej tradycję kaszubskich pokoleń
- Stworzenie lokalnych produktów turystycznych
- Wytyczenie nowych szlaków turystycznych
- Opracowanie gier terenowych
- Budowa boiska w Borczu

Wysoka jakość ochrony środowiska

- Przebudowa i modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego na terenie aglomeracji Somonino
- Stałe monitorowanie i analiza zanieczyszczenia powietrza, wody, gleby i poziomu hałasu
- Pozyskiwanie funduszy na likwidację niskiej emisji i montaż OZE
- Stworzenie programów dopłat z budżetu gminy dla mieszkańców na działania proekologiczne, np. wymiana pieca, usuwanie azbestu, montaż OZE, itp.
- Organizacja kampanii edukacyjnych na tematy związane z ochroną środowiska
- Poprawa systemu gospodarowania odpadami
- Budowa kanalizacji sanitarnej w Kameli

II.3. System wdrażania i finansowania Strategii

Wdrożenie założeń i celów Strategii Rozwoju Gminy Somonino na lata 2020-2029 zostanie rozpoczęte po uchwaleniu dokumentu przez Radę Gminy Somonino. Skonkretyzowane zadania i projekty rozwojowe o charakterze inwestycyjnym i nieinwestycyjnym, mogą ulegać zmianom wynikającym ze zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych i czynników zewnętrznych. Ponadto, należy mieć na uwadze, że proces budowy strategii jest działaniem kroczącym i w związku z tym filozofia wdrażania tego dokumentu musi zakładać możliwość wprowadzania zmian o charakterze śródkresowym. Efektywne wdrażanie założeń dokumentu wymaga stałego monitorowania efektów realizacji projektów założonych w strategii. Na proces monitorowania składa się zbieranie oraz analizowanie danych wskaźnikowych charakteryzujących efekty poszczególnych zadań.

Proces monitorowania obejmuje:

- zdefiniowanie wskaźników dla poszczególnych celów Strategii,
- określenie procedury monitorowania,
- wyznaczenie jednostek i osób odpowiedzialnych za pozyskiwanie, przetwarzanie i udostępnianie poszczególnych grup wskaźników,
- koordynowanie procesu monitorowania i administrowania bazą danych.

Dla każdego z celów strategicznych opracowano wskaźniki oraz przyporządkowano jednostkę/osobę odpowiedzialną za ich monitorowanie. Wszystkie wskaźniki mierzone są rocznie oraz na koniec wdrażania strategii.

Za koordynowanie procesu monitorowania i administrowania baza danych odpowiedzialny będzie pracownik Urzędu Gminy Somonino wyznaczony przez Wójta. Osoba ta będzie miała za zadanie przygotowanie corocznego raportu z wdrażania dokumentu. W raporcie znajdzie się informacja o liczbie i charakterze zrealizowanych projektów, wskaźnikach oraz o poziomie realizacji celów strategicznych i operacyjnych. Raport powinien zakładać także rekomendacje, które mogą zostać uwzględnione przez władze samorządowe przy planowaniu zadań i opracowywaniu budżetu jednostki terytorialnej.

Tabela 25. Lista wskaźników monitorowania Strategii

Cele strategiczne	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Jednostki odpowiedzialne za monitorowanie
Wzmocnienie kapitału społecznego	Liczba zrealizowanych projektów edukacyjnych	Szt.	Pracownik Urzędu Gminy: Stanowisko ds. oświaty Stanowisko ds. rozwoju i promocji gminy Pracownik GOK
	Liczba wybudowanych i zmodernizowanych obiektów edukacyjnych	Szt.	
	Liczba przedsięwzięć aktywizujących mieszkańców	Szt.	
	Liczba przedsięwzięć skierowanych do osób starszych	Szt.	
	Liczba przedsięwzięć realizowanych przez NGO przy wsparciu lub współudziale gminy	Szt.	
	Liczba zorganizowanych imprez kulturalnych i sportowych	Szt.	
	Liczba budynków kultury i sportu poddanych modernizacji	Szt.	

Zrównoważony rozwój infrastrukturalno-przestrzenny	Długość wybudowanych i zmodernizowanych dróg	km	Pracownik Urzędu Gminy: Stanowisko ds. rozwoju i promocji gminy Stanowisko ds. inwestycji i remontów Stanowisko ds. budownictwa i planowania przestrzennego
	Długość wybudowanych i zmodernizowanych ścieżek rowerowych	km	
	Długość wybudowanych i zmodernizowanych chodników	km	
	Powierzchnia wybudowanych parkingów	m ²	
	Długość wybudowanej infrastruktury technicznej	km	
	Liczba połączeń komunikacyjnych transportu publicznego	Szt.	
	Liczba zamontowanych urządzeń bezpieczeństwa ruchu	Szt.	
	Liczba zamontowanych punktów świetlnych	Szt.	
	Liczba opracowanych MPZP	Szt.	
Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka	Liczba nowopowstałych podmiotów gospodarczych	Szt.	Pracownik Urzędu Gminy: Stanowisko ds. rozwoju i promocji gminy Stanowisko ds. rolnictwa i ochrony środowiska Stanowisko ds. obsługi Rady Gminy i ewidencji działalności gospodarczej
	Liczba nowopowstałych gospodarstw agroturystycznych, gospodarstw z zakresu ekologicznego rolnictwa	Szt.	
	Liczba szkoleń zorganizowanych dla przedsiębiorców i rolników	Szt.	
Rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnej	Liczba wybudowanych i zmodernizowanych obiektów turystyczno-rekreacyjnych i wypoczynkowych	Szt.	Pracownik Urzędu Gminy: Stanowisko ds. rozwoju i promocji gminy Pracownik Informacji Turystycznej
	Liczba podjętych działań promocyjnych	Szt.	
	Liczba wykreowanych produktów turystycznych	Szt.	
	Liczba turystów odwiedzających gminę	osoby	
Wysoka jakość ochrony środowiska	Długość wybudowanej i zmodernizowanej infrastruktury wodno-ściekowej	km	Pracownik Urzędu Gminy: Stanowisko ds. rozwoju i promocji gminy Stanowisko ds. rolnictwa i ochrony środowiska
	Liczba zrealizowanych przedsięwzięć związanych z ograniczeniem niskiej emisji i popularyzacją OZE	Szt.	
	Liczba zorganizowanych kampanii edukacyjnych związanych z ochroną środowiska	Szt.	

Źródło: opracowanie własne

II.3.1. Kluczowe instytucje i podmioty zaangażowane w proces wdrażania Strategii

Proces wdrażania Strategii wymaga zaangażowania wielopoziomowego. Wiele inwestycji nie będzie mogło być zrealizowane bez współpracy z jednostkami samorządowymi wyższego szczebla, tj. władzami województwa pomorskiego i powiatu kartuskiego. Natomiast forma współpracy może mieć wieloraki charakter. Istotne jest jednakże by wszelkim działaniom przyświecał wspólny cel.

Z punktu widzenia Gminy Somonino – jako podmiotu wdrażającego i koordynującego wdrażanie Strategii – istotne jest również współuczestnictwo lokalnej społeczności, jednostek podległych Gminie, przedsiębiorców, instytucji oświaty i kultury oraz organizacji pozarządowych. Ten aspekt jest równie ważny dla mieszkańców gminy Somonino. Zarówno w badaniu ankietowym, jak i na spotkaniach konsultacyjnych akcentowali konieczność większego zaangażowania społeczeństwa w życie gminy. Proponowano różne formy partycypacji społecznej, począwszy od budżetu obywatelskiego, konkursów dla NGO, a skończywszy na klasycznych konsultacjach społecznych.

Mając na względzie powyższe rekomenduje się upublicznienie dokumentu Strategii oraz organizowanie spotkań informacyjnych dla wszystkich interesariuszy.

II.3.2. Główne źródła finansowania Strategii

Niniejszy dokument zawiera listę przedsięwzięć, które mogą, ale nie muszą zostać zrealizowane. W wielu przypadkach determinantem wdrożenia danej inwestycji jest możliwość pozyskania finansowania zewnętrznego. Należy zatem podkreślić, że Strategia będzie finansowana z budżetu Gminy, ale nade wszystko podjęte zostaną wszelkie starania, aby uzyskać granty lub preferencyjne pożyczki, dzięki którym realizacja przedsięwzięć będzie szybsza, bardziej efektywna i efektywna. Potencjalne źródła finansowania stanowią:

- środki jst (budżet gminy, powiatu, województwa),
- środki jednostek organizacyjnych jst,
- środki z sektora prywatnego (na zasadzie partnerstwa publiczno-prywatnego),
- środki pochodzące z funduszy europejskich w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego oraz programów krajowych,
- środki z budżetu państwa.

Spis tabel

Tabela 1. Zestawienie obiektów architektonicznych i zespołów przestrzennych o wartościach kulturowych w gminie Somonino	9
Tabela 2. Liczba mieszkańców gminy Somonino wg miejscowości (stan na 31.03.2019 r.).....	22
Tabela 3. Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym w gminie Somonino w 2018 r.....	23
Tabela 4. Struktura wiekowa mieszkańców gminy Somonino	24
Tabela 5. Zasoby mieszkaniowe w gminie Somonino – wskaźniki (2010-2017)	26
Tabela 6. Bezrobotni zarejestrowani w powiecie kartuskim	27
Tabela 7. Obiekty noclegowe w gminie Somonino	30
Tabela 8. Natężenie ruchu na DK 20 i DW 224	30
Tabela 9. Wolne środki i nadwyżka operacyjna Gminy Somonino w latach 2014-2018	39
Tabela 10. Wskaźniki wolnych środków i nadwyżki operacyjnej Gminy Somonino w latach 2014-2018	40
Tabela 11. Wskaźniki realizacji wydatków inwestycyjnych Gminy Somonino w latach 2014-2018.....	40
Tabela 12. Organizacje pozarządowe działające w gminie Somonino	41
Tabela 13. System wag	44
Tabela 14. Czy mocne strony pozwolą wykorzystać szanse?	46
Tabela 15. Czy mocne strony pozwolą przezwyciężyć zagrożenia?	47
Tabela 16. Czy słabe strony nie pozwolą wykorzystać nadarzających się szans?.....	48
Tabela 17. Czy słabe strony nie spotęgują zagrożeń?	49
Tabela 18. Czy szanse zdynamizują mocne strony?	50
Tabela 19. Czy szanse stłumią słabe strony?	51
Tabela 20. Czy zagrożenia osłabiają mocne strony?.....	52
Tabela 21. Czy zagrożenia nasilą słabe strony?	53
Tabela 22. Wyniki analizy SWOT/TOWS	54
Tabela 23. Wybór strategii	54
Tabela 24. Pyt. 6 Pana/Pani sugestie do Strategii.....	62
Tabela 25. Lista wskaźników monitorowania Strategii	68

Spis map

Mapa 1. Położenie administracyjne gminy Somonino.....	4
Mapa 2. Przebieg głównych szlaków komunikacyjnych na terenie gminy Somonino.....	6

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Somonino w latach 2007-2018.....	23
Wykres 2. Struktura wykształcenia mieszkańców powiatu kartuskiego – w miastach	25
Wykres 3. Struktura wykształcenia mieszkańców powiatu kartuskiego – na wsi	25
Wykres 4. Struktura wykształcenia mieszkańców powiatu kartuskiego – ogółem	25
Wykres 5. Zasoby mieszkaniowe w gminie Somonino – przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania i przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (2010-2017)	26

Wykres 6. Zasoby mieszkaniowe w gminie Somonino – powierzchnia użytkowa mieszkań (2010-2017)	27
Wykres 7. Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych	28
Wykres 8. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w gminie Somonino wg sekcji PKD	29
Wykres 9. Ankietowani wg płci	55
Wykres 10. Ankietowani wg wieku	56
Wykres 11. Ankietowani wg statusu zawodowego	56
Wykres 12. Ankietowani wg wykształcenia	56
Wykres 13. Ankietowani wg miejsca zamieszkania	57
Wykres 14. Pyt. 1 Proszę ocenić w skali od 1 do 5 poszczególne dziedziny funkcjonowania gminy	58
Wykres 15. Pyt. 2a Atuty gminy Somonino	59
Wykres 16. Pyt. 2b Słabości gminy Somonino	60
Wykres 17. Pyt. 3 Proszę dokonać oceny poniższych stwierdzeń zaznaczając odpowiednio PRAWDA (P) lub FAŁSZ (F)	61